

T.C.

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**EVLİ BİREYLERİN EVLİLİK ÇATIŞMASI, KONTROL
ODAĞI VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ**

ÖZGE ÇETİNTAŞ

**İzmir
2019**

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum " Evlilik Çatışması, Kontrol Odağı ve Kişilik Özellikleri " adlı çalışmanın içerdiği fikri izinsiz başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında ve bölümlerinin yazımında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Dokuz Eylül Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve *intihal içermediğini* beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

20/05/2019
Özge GEMİNTAŞ

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih 12/06./2019

Tez Başlığı:

Evli Bireylerin Evlilik Çatışması, Kontrol Odağı ve Kişilik Özellikleri

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 97 sayfalık kısmına ilişkin, 12/06/2019 tarihinde **tez danışmanım tarafından** Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nın sağladığı İntihal Tespit Programından (Turnitin-Tez İntihal Analiz Programı) aşağıda belirtilen **filtreleme tiplerinden biri** (uygun olanı işaretleyiniz) uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin **benzerlik oranı % 8dir**.

- <http://www.kutuphane.deu.edu.tr/turnitin-tez-intihal-analiz-programi/> adresindeki Tez İntihal Analiz Programı Kullanım Kılavuzunu okudum

Filtreleme Tipi 1(Maksimum %15)

Filtreleme Tipi 2(Maksimum %30)

☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☐ Kaynakça hariç, ☐ Alıntılar dâhil, ☐ Altı (6) kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.	☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☒ Kaynakça dâhil, ☒ Alıntılar dâhil.
EK 1- İntihal Tespit Programı Raporu İLK SAYFA Çıktısı. ☒	
EK 2- İntihal Tespit Programı Raporu (Tümü) Cd İçinde. ☐	

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve yukarıda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı : Özge ÇETİNTAŞ
Öğrenci No : 2016950125
Anabilim Dalı : Aile Eğitimi ve Danışmanlığı
Programı : Aile Eğitimi ve Danışmanlığı
Statüsü :

Yüksek Lisans

Doktora

ÖĞRENCİ

DANIŞMAN

(Adı Soyadı, İmza, Tarih)

(Unvan, Adı Soyadı, İmza, Tarih)

Özge ÇETİNTAŞ 12.06.2019

Dr. Öğret. Üyesi Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ
12.06.2019

Açıklamalar

1: Bu formu teslim etmeden önce sizden istenen bilgileri uygun kutucuğu (□) işaretleyerek doldurunuz.

Kullanıcı şifre vb. konusunda sorun yaşanması durumunda Üniversitemiz Merkez Kütüphanesinde bulunan Turnitin yetkilisine (Ali Taş Tel: +90 (232) 3018026 veya ali.tas@deu.edu.tr) başvurunuz.

2: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu* formu tezin ciltlenmiş ve elektronik nüshalarının içerisinde ekler kısmında yer alır.

3: Tez savunmasında düzeltme alınması durumunda bu form güncellenerek yeniden hazırlanır.

4: Turnitin-Tez İntihal Analiz Programına yükleme yapılırken Dosya Başlığı (document title) olarak **tez başlığının tamamı**, Yazar Adı (author's first name) olarak **öğrencinin adı**, Yazar Soyadı (author's last name) olarak **öğrencinin soyadı** bilgisini yazınız.

YÜKSEK LİSANS TEZİ SINAV SONUÇ FORMU

Özge ÇETİNTAŞ tarafından Dr. Öğretim Üyesi Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ yönetiminde hazırlanan Evli Bireylerin Evlilik Çatışması, Kontrol Odağı ve Kişilik Özellikleri başlıklı tez tarafımızdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından “Yüksek Lisans Tezi” olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğretim Üyesi Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ

Danışman

Prof. Dr. Ferda AYŞAN

Jüri Üyesi

Dr. Öğretim Üyesi Şeyda YILDIRIM

Jüri Üyesi

12.06.2019

Prof. Dr. Süha YILMAZ
Enstitü Müdürü V.

TEŞEKKÜR

Lisans eğitimimim bitimi ile ara vermiş olduğum öğrencilik yıllarımı tekrar yaşama şansı bulduğum yüksek lisans programını uzun ve keyifli bir süreç sonunda tamamlamanın mutluluğu ve bana kattıklarının farkındalığı ile tamamlıyorum.

Yüksek lisansa başlamamda ve tez çalışmam boyunca desteğini hissettiğim, her türlü sıkıntımı anlayışla ve sabırla karşılayan sevgili eşim Cihangir ÇETİNTAŞ'a çok teşekkür ederim. Tez dönemim boyunca desteğini esirgemeyen ve bana bu yolculuğumda yol gösteren tez danışmanım Sayın Dr. Öğretim Üyesi Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ'e

Çalışmama devam edebilmem için ölçek dağıtımında ve tüm süreçlerde samimiyetleri ve yardımseverlikleri ile yanımda olan sevgili mesai arkadaşlarıma, tezimin veri analizleri konusunda destek aldığım Fatma DEMİR ERKUL'a

Her zaman ve koşulsuz yanımda olan, bana hayatı, mücadeleyi ve sevgiyi öğreten canım annem Leman KEKİLLİ ve babacığım Halil KEKİLLİ'ye, bu sürecim boyunca neşem olan kardeşlerim Mete ve Hedise' ye teşekkür ederim.

Mutluluğum, kalbim, canım oğlum Yağız 'a ithafen...

20/05/2019
Özge ÇETİNTAŞ

İÇİNDEKİLER

ÖZET	vi
ABSTRACT	viii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2. Amaç ve Önem.....	2
1.3. Problem Cümlesi/ Alt Problem Cümleleri	3
1.4. Sınırlılıklar	3
1.5. Tanımlar	3
BÖLÜM II	5
ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ.....	5
2.1. Evlilik Kurumu ve Evlilik Çatışması.....	5
2.1.1.Evlilik Kurumu.....	5
2.1.2. Evlilik ile İlgili Kuramlar.....	5
2.1.2.1. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	5
2.1.2.2. Bağlanma Kuramı	6
2.1.2.3. Sevgi Evrimi Kuramı	6
2.1.2.4. Kişilerarası İletişime Dayalı Sosyal Bilişsel Kuram.....	7
2.1.2.5.Yükleme Kuramı.....	7
2.1.2.6. Romantik Aşk Kuramı	7
2.1.2.7. Psikodinamik Kuram	8
2.1.2.8. Pekiştireç Kuramı	8
2.1.3. Çatışma.....	8
2.1.4. Evlilik Çatışması	9
2.2. Kontrol Odağı	9
2.2.1.Kontrol Odağının Gelişimi.....	10
2.2.2. Kontrol Odağı ve İlgili Kuramlar.....	11
2.2.2.1. Sosyal Öğrenme Kuramı.....	11
2.2.2.2. Yükleme Kuramı.....	12
2.2.3. İç / Dış Kontrol Odağına Sahip Kişilerin Özellikleri.....	13
2.2.3.1. İç Kontrol Odağına Sahip Kişilerin Özellikleri	14
2.2.3.2. Dış Kontrol Odağına Sahip Kişilerin Özellikleri.....	15

2.2.4. Kontrol Odağı ve Kişilerarası Çatışma	16
2.3. Kişilik	17
2.3.1. Kişilik ile İlgili Temel Yaklaşımlar	18
2.3.1.1. Psikanalitik Yaklaşım	18
2.3.1.2. Davranışsal/ Sosyal Öğrenme Yaklaşımı.....	18
2.3.1.3. Bilişsel Yaklaşım	19
2.3.1.4. Ayırıcı Özellik Yaklaşımı	19
2.3.1.5. İnsancıl Yaklaşım	19
2.3.1.6. Biyolojik Yaklaşım.....	20
2.3.2 Kişilik ve Kontrol Odağı İlişkisi.....	21
2.4. Konuya İlişkin Araştırmalar	21
2.4.1. Evlilik Çatışması Alanında Yapılan Araştırmalar.....	21
2.4.2. Kontrol Odağı Alanında Yapılan Araştırmalar	22
2.4.3. Kişilik Özellikleri Alanında Yapılan Araştırmalar	24
BÖLÜM III	26
YÖNTEM	26
3.1. Araştırmanın Modeli.....	26
3.2. Çalışma Grubu	26
3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları	26
3.3.1.Kişisel Bilgi Formu	27
3.3.2.Evlilik Çatışması Ölçeği	27
3.3.3. Rotter'in İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği.....	27
3.3.4. Eysenck Kişilik Anketi -Gözden Geçirilmiş Kısaltılmış Formu	28
3.4. Verilerin Analizi	28
3.5. Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği	28
3.6. Araştırmacının Rolü.....	30
BÖLÜM IV	31
BULGULAR	31
4.1. Araştırmaya Katılan Evli Bireylerin Sosyo- Demografik Özelliklerine İlişkin Betimleyici Bulgular.....	31
4.2. Araştırmanın Alt Problemlere İlişkin Bulgular.....	35
BÖLÜM V	49
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	49
5.1. Tartışma	49

5.2.Sonuç ve Öneriler	56
KAYNAKÇA.....	59
EKLER.....	68

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 Evli Bireylerin Cinsiyet Dağılımı.....	31
Tablo 2 Evli Bireylerin Yaş Dağılımı	31
Tablo 3 Evli Bireylerin Meslek Dağılımı.....	32
Tablo 4 Evli Bireylerin Eğitim Seviyesi Dağılımı.....	32
Tablo 5 Evli Bireylerin Evlilik Yılı Dağılımı.....	32
Tablo 6 Evli Bireylerin Çocuk Sahibi Olma Dağılımı	33
Tablo 7 Evli Bireylerin Çocuk Sayısı Dağılımı	33
Tablo 8 Evli Bireylerin Evlenme Yaşı Dağılımı.....	34
Tablo 9 Evli Bireylerin Aile Aylık Gelir Dağılımı	34
Tablo 10 Evli Bireylerin Yaşam Doyumu Dağılımı	35
Tablo 11 Evli bireylerin Cinsiyetlerine göre Çatışma Sıklığı Dağılımı.....	35
Tablo 12 Evli Bireylerin Cinsiyetleri ile Çatışma Sıklığı İlişki Testi.....	36
Tablo 13 Evli Bireylerin Yaşlarına göre Çatışma Sıklığı Dağılımı	36
Tablo 14 Evli Bireylerin Yaşları ile Çatışma Sıklığı İlişki Testi	37
Tablo 15 Evli Bireylerin Mesleklerine göre Çatışma Sıklığı Dağılımı.....	37
Tablo 16 Evli Bireylerin Meslekleri ile Çatışma Sıklığı İlişki Testi	38
Tablo 17 Evli Bireylerin Eğitim Durumlarına göre Çatışma Sıklığı Dağılımı	38
Tablo 18 Evli Bireylerin Eğitim Durumları ile Çatışma Sıklığı İlişki Testi	39
Tablo 19 Evli Bireylerin Evlenme Yaşlarına göre Çatışma Sıklığı Dağılımı	40
Tablo 20 Evli Bireylerin Evlenme Yaşları ile Çatışma Sıklığı İlişki Testi.....	40
Tablo 21 Evli Bireylerin Evlilik Yıllarına göre Çatışma Sıklığı Dağılımı	41
Tablo 22 Evli Bireylerin Evlilik Yılları ile Çatışma Sıklığı İlişki Testi	41
Tablo 23 Evli Bireylerin Çocuk Sahibi Olmalarına göre Çatışma Sıklığı Dağılımı.....	42
Tablo 24 Evli Bireylerin Çocuk Sahibi Olmaları ile Çatışma Sıklığı İlişki Testi.....	42
Tablo 25 Evli Bireylerin Çocuk Sayısına göre Çatışma Sıklığı Dağılımı.....	43
Tablo 26 Evli Bireylerin Çocuk Sayısı ile Çatışma Sıklığı İlişki Testi	43
Tablo 27 Evli Bireylerin Aile Aylık Gelirlerine göre Çatışma Sıklığı Dağılımı	44
Tablo 28 Evli Bireylerin Aile Aylık Gelirleri ile Çatışma Sıklığı İlişki Testi.....	44
Tablo 29 Araştırmaya İlişkin Ölçek Sorularına İlişkin Betimsel İstatistikler.....	45
Tablo 30 Araştırmaya İlişkin Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizleri Tablosu	45
Tablo 31 Araştırmaya İlişkin Kontrol Odağı Güvenirlilik Analizi Tablosu	46
Tablo 32 Araştırmaya İlişkin Kişilik Özelliklerinin Güvenirlilik Analizi Tablosu	46
Tablo 33 Araştırmaya İlişkin Değişkenlerin Hiyerarşik Regresyon Analizi Tablosu.....	47

ÖZET

Evli Bireylerin Evlilik Çatışması, Kontrol Odağı ve Kişilik Özellikleri

ÇETİNTAŞ, Özge

Aile Eğitimi ve Danışmanlığı, Anabilimdalı

Tez Danışmanı Doktor Öğretim Üyesi Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ

Bu araştırmada evli bireylerin evlilikte çatışma durumları ve kontrol odağı yönelimleri ile kişilik özellikleri bazı psiko-sosyal değişkenler (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, evlenme yaşı, evlilik yılı, çocuk sayısı, aile aylık gelir düzeyi ve yaşam doyumu) bakımından incelenmektedir.

Araştırma evreni, İzmir ilinde yaşamakta olan evli bireylerdir. Çalışma grubu 2017 yılı Kasım ayı itibarı ile İzmir ilinde yaşayan evli bireyler arasından uygun örnekleme yöntemi yoluyla ulaşılan 363 kişiden oluşmaktadır. Araştırmanın evlilik gibi toplumumuzda gizliliğin korunmasının beklendiği bir ilişki olması nedeniyle bireylerin gönüllülük usulü ile araştırmaya katılması sağlanmıştır.

Araştırmada, “geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımı” (Karasar, 2005: 77) olması nedeniyle “betimsel- ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Veriler, araştırmacılar tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” ve ‘Evlilik Çatışması Ölçeği (EÇÖ)’ ile yetişkinlere yönelik geliştirilen, içsellik ve dışsallık derecesi ölçümünde en çok kullanılan araç olan ‘Rotter’in İç - Dış Denetim Odağı Ölçeği (RİDKOÖ)’ ve “Eysenck Kişilik Anketi” -Gözden Geçirilmiş Kısaltılmış Formu kullanılarak toplanmıştır.

Verilerin çözümlenmesinde SPSS 11.0 paket programı kullanılmıştır. Araştırmada hiyerarşik regresyon analizi, korelasyon ve ki kare ilişki testi kullanılmıştır. Aynı zamanda demografik değişkenler için çapraz tablolar oluşturulmuştur. Ölçeklere ilişkin güvenirlik (cronbach) yapılmış olup faktör analizi ile ölçek değişkenleri oluşturulmuştur.

Bulgular: Araştırmada incelenen sosyo demografik değişkenlerden cinsiyet, meslek, evlenme yaşı, evlilik yılı, eğitim durumu, çocuk sahibi olma, çocuk sayısı ve aile aylık gelir durumu ile çatışma sıklığı değişkenleri arasında ilişki olduğu bulunamazken; yaş ile çatışma sıklığı arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Evli bireylerin yaşam doyumu ile çatışma sıklığı ve kontrol odağı arasında bir ilişki bulunmaktadır.

Çatışma sıklık değişkeninin bağımlı değişken olduğu çalışmada, nörotisizm, dışa dönüklük, psikotisizm, yalan ve kontrol odağı değişkenleri ile aralarında bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Yapılan dört aşamalı hiyerarşik regresyon analizi sonucuna göre demografik değişkenlerin ve yaşam doyumu değişkeninin çatışma sıklık değişkeni üzerinde bir etkisinin olmadığı gözlenmektedir. Bununla birlikte, ölçeklerden elde edilen Nörotisizm, Dışa Dönüklük, Psikotisizm ve Kontrol odağı değişkenlerinden sadece Dışa dönüklük değişkeninin modelde anlamlı olduğu görülmektedir.

Evlilik ile ilgili çalışmaların daha geniş katılımcı grubuyla gerçekleştirmesi ve uygulamanın bireylerin kendi yaşam alanlarında gerçekleştirilmesinin sağlanması bu alanda çalışma yapacak araştırmacılara tavsiye edilebilir.

Anahtar Sözcükler: Evlilik, Evlilik Çatışması, Kontrol Odağı, Kişilik Özellikleri.

ABSTRACT

Marital Conflict, Locus of Control, Personality Traits of Married Individuals

ÇETİNTAŞ, Özge

Department Of Family Education and Counseling

Supervisor : Assist. Prof. Dr. Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ

In this study, conflict situations and locus of control and personality traits of married individuals are examined in terms of some psycho-social variables (gender, age, educational status, working status, age of marriage, marriage year, number of children, family monthly income level and life satisfaction).

The research population is married individuals living in İzmir. The study group consisted of 363 people who were reached through the appropriate sampling method among the married individuals living in İzmir as of November 2017. To protect the confidentiality in marriage, it has been ensured that individuals in the research was participated voluntarily.

In the study, descriptive-relational screening method which is a research approach aiming to describe a situation that existed in the past or the present state as it exists ”was used (Karasar, 2005: 77). The data were collected by the researchers using the Personal Information Form and the in Marriage Conflict Scale (MCS), and the Rotter's Internal - External Locus of Control Scale (RIELCS) -which is the most widely used tool for the measurement of the degree of intrinsicity and externality- and the Eysenck Personality Questionnaire’s Overified Shortened Form.

SPSS 11.0 package program was used to analyze the data. Hierarchical regression analysis, correlation and chi-square test were used in the study. Cross tables have also been created for demographic variables. The reliability of the scales (cronbach) was made and the scale variables were formed by factor analysis.

Results: From the sociodemographic variables, there were no significant relationship found with the conflict frequency, and the gender, marital year , occupation, marriage age, education level, having a children, number of children and family monthly income, but age. There is a relationship between life satisfaction and conflict frequency and locus of control.

Conflict frequency variable is a dependent variable in the study, the neuroticism, extroversion, psychoticism, lie and locus of control is found to be a relationship between the dependent variable.

According to the results of four-stage hierarchical regression analysis, it is observed that demographic variables and life satisfaction variable have no effect on conflict frequency variable. On the other hand, it is seen that only the extroversion variable is meaningful in the model from the variables of Neuroticism, Displacement, Psychoticism and Locus of Control obtained from the scales.

It is advisable to conduct studies on marriage with a broader group of participants and to ensure that the practice is carried out in the individual's own habitat.

Keywords: Marriage, Marital Conflict, Locus of Control , Personality Traits

BÖLÜM I

GİRİŞ

Giriş bölümünde, araştırmanın problem durumu, amacı ve önemi ile problem cümlesi ve alt problemlerine, sınırlılık, tanım ve kısaltmalarına yer verilmiştir.

1.1.Problem Durumu

Evlilik, insan neslinin devamı, yenilenmesi ve insanın bireysel ve toplumsal olarak kendini gerçekleştirebilmesi için gerekli bir kurumdur (Özgüven, 2000). Mutlu ve uyumlu bir aile hayatı ve çocuğun güvenle yetişebileceği bir ortamın varlığı, iletişimi kuvvetli eşlerin birlikteliği, sağlıklı bir evlilik ilişkisi ile sağlanır.

Evlilik, sahip oldukları değerler ve kültürel öğeler açısından farklı, iki ayrı aile hikayesi ile bir araya gelen birbirinden farklı iki bireyin kendilerini yeniden tanımladıkları bir yapıdır (Yavuzer, 2009). Bu yapı içerisinde evli bireylerin kendi içlerinde uyumlu ve sorunsuz bir yaşam sürmeleri beklenmektedir. Ancak iki farklı aile öyküsünden gelen iki bireyin bir arada yaşamaları zaman zaman bazı problemlere neden olmaktadır.

Bireyler kendi çekirdek aileleri içerisinde gözlerini açtıkları ilk günden itibaren içselleştirdikleri, yakın bağılıklarla ilgili rol modellere sahiptir. Bireyler anne ve babalarının olaylara, durumlara karşı sergiledikleri davranışları öğrenerek gözlem yaparak kendi yaşantılarında da benzer tepkiler verdikleri bilinmektedir. Yani rol modelleri çocukluktan itibaren bireylerde yerleşmektedir. Evlilik birliği içerisinde eşlerin içselleştirdikleri bu davranış örüntülerini değiştirmeye çalışmak oldukça güç olmaktadır. Ortak yaşamda önemli olan bu dengeyi sağlayabilmektir. Ancak bu dengenin sağlanamadığı durumlarda çatışma baş gösterir. Jacobson ve Christensen 'e göre (1996) çatışma; aile içi huzursuzluk, eşlerin iletişim ve problem çözme konusunda yaşadıkları zorluklar, birlikte yaşamın yarattığı sorunlar ve birbirlerinin farklılıklarını kabul etmedeki güçlükler olarak tanımlanabilir (Akt; Yavuzer, 2009).

Kontrol odağı bireylerin başlarına gelenlerin sorumluluğuna yönelik inançları şeklinde tanımlanabilir. Çocukluk dönemi kontrol odağının temellerinin atıldığı bir dönemdir. Çocuğun gündelik hayat içerisindeki tutum ve davranışları sonucu anne-baba ve sosyal çevresi tarafından uygulanan ödül- cezalar ile ebeveynin tutum ve davranışları bireylerin kontrol odağı yönelimini belirleyebilmektedir.

Araştırma kapsamında ele alınacak bir diğer değişken de kişilik özellikleridir. İlgili alan yazında kişilik; değişmez, kalıcı ve sabit olma gibi özellikler taşıyan bir kavram olarak ele alınmakta ve genel olarak kişilerarası ilişki dinamikleri üzerinde güçlü bir etkisinin olduğu öne sürülmektedir. Kişilik özellikleri, çiftlerin ilişkilerini açıklama ve çatışma nedenlerini yordamada temel bir faktör olarak araştırmalara konu olmuştur. Kişilik özellikleri ile eş seçimi, evlilik uyumu ve boşanma gibi önemli yaşam olayları arasında ilişki olduğunu öne süren araştırma sonuçları bulunmaktadır. Araştırmacılar hangi kişilik özelliklerinin evlilik uyumu ile ilgili olduğunu belirlemeye çalışmışlardır. Bazı kişilik özelliklerine sahip olmanın daha fazla çatışma yaşanmasına yol açtığı belirtilmektedir (Craig ve Olson, 1995, Akt; Uçak, 2015).

Bu nedenle evlilik bağı ile bir arada yaşayan bireylerin evlilik çatışması ile kontrol odağı yönelimleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin bilimsel yöntem ile incelenmesinin önemli olduğu düşünülmüştür. Bu araştırmanın; bireylerde kişilik özellikleri ve kontrol odağı yönelimleri hakkında farkındalık kazandırmak ve bireyleri dış kontrol eğiliminden iç kontrol odağına yakınlaştırmak ile iletişim ve çatışma çözme becerilerini arttırmak amacıyla aileye yönelik eğitim programları hazırlanması ve aile alanında sosyal politikalar geliştirilmesi için alan yazınına katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Bu araştırmada evli bireylerin evlilikte çatışma durumları ve kontrol odağı yönelimleri ile kişilik özellikleri bazı demografik değişkenler (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, evlenme yaşı, evlilik yılı, çocuk sayısı, aile aylık gelir düzeyi, yaşam doyumu) bakımından inceleyerek ortaya koymak amaçlanmıştır.

1.2. Amaç ve Önem

Bu araştırmanın temel amacı evli bireylerin evlilikte çatışma durumları, sosyo-demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, evlenme yaşı, evlilik yılı, çocuk sayısı, aile aylık gelir durumu, yaşam doyumu) kontrol odağı yönelimleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkileri inceleyerek ortaya koymaktır.

Bu araştırmanın; bireylerde kişilik özellikleri ve kontrol odağı yönelimleri hakkında farkındalık kazandırarak iletişim ve çatışma çözme becerilerini arttırmak amacıyla aileye yönelik eğitim programları hazırlanması ve aile alanında sosyal politikalar geliştirilmesi için alan yazınına katkı sağlaması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

Ulaşılabilen alan yazında evli bireylerin evlilik çatışması düzeyinin onların kontrol odağı yönelimi ve kişilik özelliklerine göre değişip değişmediğini inceleyen bir araştırma bulunmamaktadır. Alanyazına araştırmanın katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle araştırmaya gerek duyulmuştur.

1.3. Problem Cümlesi/ Alt Problem Cümleleri

Evli bireylerin evlilikte çatışma durumlarını kontrol odağı ve kişilik özellikleri temelinde ele alan çalışmaların eksikliği bu araştırmanın problemidir. Çalışma bu temel problem ekseninde evli bireylerin evlilikte çatışma durumları, sosyo-demografik özellikleri, kontrol odağı yönelimleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkileri incelemeyi amaçlamaktadır.

Bu ana amaca bağlı olarak alt amaçlar aşağıdaki gibidir.

1. Evli bireylerin sosyo- demografik özelliklerine ilişkin betimleyici bulguları nelerdir?
2. Evli bireylerin evlilikte çatışma durumları ile sosyo demografik özellikleri arasında ilişki var mıdır?
3. Evli bireylerin evlilik çatışması ile kontrol odağı yönelimleri arasında ilişki var mıdır?
4. Evli bireylerin evlilik çatışması ile kişilik özellikleri arasında ilişki var mıdır?
5. Evli bireylerin evlilik çatışması ile yaşam doyumu arasında ilişki var mıdır?
6. Evli bireylerin sahip olduğu yaşam doyumu, kontrol odağı yönelimleri ve kişilik özellikleri evlilik çatışma durumlarına etki etmekte midir?

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırma 2017-2018 yıllarında İzmir ilinde yaşayan ve araştırmaya gönüllü olarak katılmak isteyen evli bireyler ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Evlilik: Gül'e (2009) göre evlilik kavramı, aile kavramı ile karşılaştırıldığında evliliğin tanımı daha belirgin bir yapıdadır. Aile bir grup ya da örgüt, evlilik ise bir erkek ve bir kadının ortak bir hayat yaşamak, çocuk sahibi olmak ve onu yetiştirmek amacıyla gerçekleştirilen bir anlaşmadır. Evlilik kadın ve erkeği yasalar önünde birbirine bağlayan, doğacak çocukların belli bir statüye sahip olduğu, devletin toplumsal açıdan üzerinde denetim, hak ve yetki iddiasının bulunduğu legal bir ilişki şeklidir.

Evlilik Çatışması: Evlilikte çatışma, evli bireyler arasında anlaşmazlık, uyuşmazlık ve karşıtlık yaşanması halidir (Profeta, 2002). Uğurlu'nun (2003) yapmış olduğu çalışmada, genel olarak eşlerin birbirine karşı keyifsiz bir tutum ile davranması ile evlilik çatışmasının

başlayacağı, bu durumun yarattığı ortam ile eşlerin ya tartışmayı başlatabileceği ya da kaçınabileceği aktarılmıştır.

Kontrol Odağı: Kontrol odağı (Locus of Control) bireyi etkileyen olumlu, olumsuz türden durumların bireyin kendi sorumluluğunda olduğunu ya da bu olayları kendi dışında diğer etkenlerden kaynaklı olduğunu algılaması eğilimidir (Rotter,1966:1-4; Küçükkaragöz, 1998).

Kişilik Özellikleri: Kişilik, bireyin hem sosyal çevresi ile hem de kendi iç dünyası ile kurduğu, bireyi diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılanmış bir bütündür. (Cüceloğlu, 1992). Kişilik zihinsel, duygusal, sosyal, fiziksel özelliklerin sürekliliğidir. Bu yüzden kişilik kişinin geçmişteki, şimdiki ve gelecek zaman içindeki tüm mevcut özelliklerine denir (Erdoğan, 1997).

BÖLÜM II

ARAŞTIRMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİ

2.1. Evlilik Kurumu ve Evlilik Çatışması

2.1.1. Evlilik Kurumu

Evlilik olgusu bir yaşam biçimi olarak toplumda bazı işlevleri yerine getirmesi nedeniyle birbirinden farklı kültürlerde evrensel bir yapıdadır. Ekonomik üretim ve tüketim etkinliklerinin düzenlenmesi, cinsiyet rolleri ve iş bölümünün belirlenmesi, cinsel yaşamın sağlıklı olarak düzenlenmesi, soy çizgisinin belirlenmesi gibi temel görevler bu işlevler arasında sayılabilir (Özgüven,2000).

Özgüven'e (2000) göre, evlilik geçmişten günümüze uzanan toplum düzenini sağlayan, kültür ve geleneklerin devamlılığını, yeni doğan nesillerin eğitim ve bakım ihtiyacını karşılayan bir kurum olmasının yanı sıra devlet ve dini kurumlar tarafından da desteklenerek toplum içindeki önemi sürdürmektedir.

Eraslanlı (1990) sosyal sözleşme olarak tanımladığı evliliğin; sosyal değerler, gelenek, görenek ve kanunların öngördüğü biçimde kadın ve erkeğin hayatlarını birleştirmek amacıyla yapıldığını aktarmaktadır.

Tarihsel veriler incelendiğinde evlilik kurumuna dair bilinen en eski evlilik belgesinin Aramca yazılmış bir papirus olduğu bilinmektedir. Bu belge Yahudilerden kalma İ.Ö. 5. yüzyıla aittir (Emiroğlu, 2002). Yahudi evlilik akitleri İ.Ö. 8. yüzyıla kadar uzanırdı. Evlilik akitleri genellikle damat tarafından şahitler huzurunda geline bildirilmekte olup törensel bir yapıya sahipti. Bu dönemde yapılan evliliklerde, genellikle kızın babası ya da evlenecek kadını verecek başka bir erkek ile damat arasında bir anlaşma yapılır, evlilik sözü daha önce verilirdi. Bu esnada gelin o ortamda bulunmazdı. Verilen bu söz, evliliğin gerçekleşmemesi halinde hem yasal hem mali yükümlülükleri olan kendi başına bağlayıcı bir anlaşmaydı (Yalom, 2002).

2.1.2. Evlilik ile İlgili Kuramlar

2.1.2.1. Sosyal Öğrenme Kuramı

Thibault ve Kelley'in sosyal mübadele kuramına dayanan Sosyal Öğrenme Kuramı; karşılıklı bağımlılığı açıklama amacı taşımaktadır. İkili ilişkilerdeki karşılıklı alınan doyum

ilişkiye bağımlı olmanın iki farklı kavram olduğunu ileri sürmektedir. Fazla doyum sağlamayan bir ilişki içerisinde olmasına rağmen birey, bağımlılığı yüksek olmasından dolayı bu ilişkiyi sürdürebilir. Sosyal mübadele kuramına göre bu karşılaştırma düzeyi seçenekler için karşılaştırma düzeyi olarak adlandırılmaktadır. Bu düzey, bireysel yaşantılar ve gözlemlerle bağlantılı olarak bir ilişki türü için doyum-doyumsuzluk boyutundaki nötr noktayı temsil etmektedir. Bir ilişkiden alınan doyum ve doyumsuzluğa yönelik sonuçlar nötr noktasının üstünde olduğunda ilişki doyum verici olarak tanımlanırken altında kaldığında ise doyum sağlamayan ilişki olarak nitelendirilmektedir. Seçenekler için karşılaştırma düzeyi ise bireyin var olan ilişkilerini olası başka bireyler ile yaşaması halinde alacağı doyuma yönelik tahminlerin orta noktasıdır. Sonuç itibarıyla bu kurama göre bireyler; karşılıklı ilişkiyi devam ettirip ettiremeyeceği noktasındaki karar aşamasında seçenekler için karşılaştırma düzeyini ölçüt olarak kullanmaktadırlar (Hovardaoğlu, 1996).

2.1.2.2. Bağlanma Kuramı

Bowlby bu kuramı (1969, 1973,1980) bireylerin kendileri için önemli ve değerli hissettikleri diğer bireylere karşı geliştirdikleri güçlü bağlar olarak ifade etmekle beraber; bireyin temel ihtiyaçlarından biri olan yakın duygusal ilişkiler kurma ihtiyacını da bağlanma kuramında tanımlamaktadır. Bağlanma kuramı içgüdüsel olarak tüm canlılarda var olan bağlanma sisteminin nasıl işlediğini incelemesinin yanı sıra farklı yaşam deneyimlerini anlayabilmek amacıyla bağlanma stratejilerinde ortaya çıkan bireysel farklılıkları inceleme çabası olarak görülebilir (Akt; Demir, 2014).

2.1.2.3. Sevgi Evrimi Kuramı

Sevgi evrimi kuramında Wilson sevginin 3 içgüdüden var olduğunu ifade eder. Bunlar korunma içgüdü, koruma içgüdü ve cinsel dürtüdür. Korunma içgüdüne göre, ilk çocukluk döneminde anne ya da bakım veren kişi tarafından karşılanan korunma ihtiyacı devam eder ve içgüdüsel olarak süregelen bu ihtiyaç bireyin eşine karşı geliştirdiği bağımlı davranışın nedeni olarak görülür. Bu sebeple özellikle erkekler evlenecekleri kadınları seçerken annelerine benzeyen kadınları seçme eğilimi gösterirler.

Koruma içgüdü ile hareket eden çiftler birbirlerini yetişkin olarak görmelerinin yanı sıra çocuk olarak da görmektedirler. Bu durum birbirlerini koruma eğilimini ortaya çıkarmaktadır. Cinsel dürtünün temelinde yatan üreme eğilimi her iki cins için de farklı anlamlar içermektedir. Kadın gen aktarımı olanağı az olduğu için eş seçiminde çok dikkatli davranmak zorundadır. Bu durumun aksine erkek ise tohumunu çok fazla ve kısa sürede yayma, aynı zamanda çok kadınla birlikte olma eğilimindedir. İnsanın iç güdülerini

önemseyen fakat sosyal çevreyi önemsemeyen bu kurama göre insanlar tek eşlilik için yaratılmamıştır (Akt; Hortaçsu, 1991).

2.1.2.4. Kişilerarası İletişime Dayalı Sosyal Bilişsel Kuram

Eşler arası ilişkinin açıklanmaya çalışıldığı bu kuramda Miller ve Steinberg insanların diğer insanlar hakkında nasıl düşündüğüne ilişkin açıklamalar getirir. "Bilgi Bankası" olarak nitelendirilen ve başkaları hakkında nasıl düşüneceğimizi yönlendiren inançlarımızı kapsayan birikim aracılığı ile iletişim gerçekleşir. Eşini tüm özellikleri ile kabul eden, alışlagelmiş genellemeler ile yargılamayan çiftler evliliklerinde daha mutlu olmakta ve doyum yaşamaktadırlar. Eşlerin kendine özgü gelenekleri ile kabul görmesi kontrolden uzak eşitlikçi bir iletişimin varlığını düşündürür (Gökmen, 2001).

2.1.2.5. Yükleme Kuramı

Yükleme kuramında Fincham, Bradbury, Baucom "neden" ile başlayan sorulara insanlar tarafından nasıl cevap verildiği ile ilgilenmişler ve evlilik ilişkisinde eşler arasında sorumluluk yüklemelerinin ve nedenselliğin önemi üzerinde durmuşlardır. Sorumluluk yüklemelerinin niyet, güdü ve suçluluk barındırmasının uyumlu ve uyumsuz eşleri birbirinden ayıran bir durum olduğu ileri sürülmektedir. (Tutarel- Kışlak, 1995).

Evliliğinde uyum bulunan veya bulunmayan çiftleri ayıran davranış örüntülerinin temelinde onların ilişkileri üzerine yaptıkları yüklemeler bulunmaktadır. Bu yüklemeler evliliğin temel özelliklerinin belirlenmesinde katkı sağlamaktadır (Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu, 2006).

2.1.2.6. Romantik Aşk Kuramı

Waltster'in romantik aşk kuramına göre birisine aşık olma halini, duyguları adlandırma ve sosyal öğrenme ile açıklamak mümkündür. İnsanlar sosyal hayat içerisinde aşık olma hali ile ilgili olarak pek çok alandan veri toplarlar. Tv, dergi, internet gibi çeşitli iletişim kaynaklarından aşık olduğunda hissedilen duygunun nasıl olduğu (kalp çarpıntısı, uyuyamama vb.) ve kimlere aşık olunabileceği (uygun yaş ya da fiziksel özellikler gibi) yönünde bilgiler edinirler. İnsan öğrendiği bu bilgiler doğrultusunda, zihninde oluşan aşık olunabilecek model tanımına uyan birisi olduğunda, hissettiği duyguların nedenlerini o kişide arayacak ve o kişiye aşık olduğuna inanacaktır (Hortaçsu, 1991).

2.1.2.7. Psikodinamik Kuram

İnsanlar kendi narsistik ihtiyaçlarını karşılayacak eşi arama eğilimindedirler. Bu arayış bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde olabilmektedir. Evlilikte taraflardan biri baskın ya da agresifken, diğeri boyun eğici ya da mazoşist bir yapıda olabilir. Diğer bir deyişle bireyler ego ideallerine uygun kişiyi eş olarak seçerler demek mümkündür. Ancak ihtiyaçların benzerliği de çiftlerin bir araya gelmesini sağlayabilir. Yeni evli ve evlendikten dört yıl sonra evliliğini bitirmiş çiftler ile yapılan bir araştırmada ihtiyaç tamamlama ve benzerlik durumları incelenmiştir. Anlamlı bir benzerlik düzeyi ortaya çıkmış olan bu araştırmada evliliği devam eden çiftlerde anlamlı bir ihtiyaç tamamlama davranışına rastlanmazken benzerlik düzeyleri arttıkça evlilik uyumlarının da arttığı görülmüştür (Eraslanlı, Kalkan, 2008, 10).

2.1.2.8. Pekiştireç Kuramı

Stuart'ın pekiştireç modeline göre birbiriyle uyumlu ya da uyumsuz olan evli bireylerin davranışları incelendiğinde, uyumsuz çiftlerin beraber çok fazla zaman geçirmedikleri, birlikte yaptıkları boş zaman aktiviteleri esnasında dahi birbirini hoşnut edecek davranışlarının oldukça az olduğu, çoğunlukla birbirine karşı negatif bir tavır sergiledikleri görülmektedir. Bu çiftler genellikle şikâyet edici, savunmacı, karşı koyucu davranış sergiledikleri gibi, eşlerinin ifadelerini de olumsuz olarak değerlendirmeye yatkındırlar (Eraslanlı, Kalkan, 2008, 12).

2.1.3. Çatışma

Çatışma bireylerin birbirlerinin ihtiyaçlarına müdahale etmeleri veya değerlerinin uyuşmaması durumunda kişiler arasında ortaya çıkan uyuşmazlık, zıtlık, kavga ve sürtüşmeleri ifade eder (Yavuzer,1995).

Cüceloğlu'na göre (1991) birbiriyle örtüşmeyen iki ya da daha fazla güdünün aynı anda bireyi etkilediği zamanlarda çatışma ortaya çıkar. Bu durum güdülerin türüne, şiddetine, o anın koşullarına göre değişiklik gösterir

Çatışmalar, birbiriyle çelişen ihtiyaçlar, dürtüler ve isteklerden kaynaklanır. Bireyin kendisiyle olan çatışmaları içsel çelişkileri içerirken, kişiler arası çatışmalar iki taraf arasındaki uyuşmazlıkları içinde barındırır. (Schrumpf, Crawford, Bodine, 2007,Akt; Doğan,2010).

Vuchinich (1997),Gottman (1979) ve Filley'e (1975) göre çatışma kaynak, başlangıç, orta, son ve sonrası olmak üzere belli aşamalardan oluşur. Çatışmasının nasıl

gerçekleştiğini anlamak, çatışmanın karmaşık yapısını anlamaya, aşırı kızgınlık ve öfke patlamaları gösterilmesini önlemeye yardımcı olacaktır (Akt; Yavuzer,2009).

2.1.4. Evlilik Çatışması

Gordon (1995) çatışmayı ilişkideki gerçeğin ortaya serildiği an olarak tanımlamaktadır. Evlilikte çatışma, iyi kullanılıp yönlendirildiğinde yararlı olan, kötü yönlendirildiğinde ise iletişimin zayıflamasına ve hatta kopmasına neden olabilecek niteliktedir (Köknel,1986). İlişkilerde pek çok nedene bağlı olarak yaşanan çatışmanın var olması doğal bir durum olarak kabul edilebilmektedir. Ancak buradaki önemli nokta, çatışma yaşanmaya başlandığında çatışmanın nasıl ele alındığı ve çözülmeye çalışıldığıdır. Evlilikte çiftler birbirlerine bağırarak, şiddete yönelerek, konuşarak küserek, konuyu değiştirerek ya da umursamıyormuş gibi davranarak çatışmayı çözmeye çalışmaktadırlar. Ancak önemli olan, eşlerin sağlıklı ilişkiyi güçlendirici seçenekler üretip uygun alternatifi birlikte karar verdikleri bir çözüme yönelebilmeleridir.

Profeta (2002) evlilikte çatışmayı eşler arasındaki anlaşmazlık, uyuşmazlık ve karşıtlık çıkması durumu olarak tanımlamıştır. Son olarak Özen (2006) çalışmasında var olan çözümler tatmin edici olmadığında çatışmanın ortaya çıkabileceğini aktarmıştır.

Alanda yapılan araştırmalar, pek çok farklı nedenden dolayı evlilik çatışmasının yaşandığını ortaya koymuştur. Fincham (2003), evlilik çatışmasının nedenleri arasında eşitsizlik, güç, aşırı alkol alımı, kıskançlık, sözel ve fiziksel istismarın olabileceğini belirtmiştir. Yine Rice (1983), evlilikte yaşanan temel problemi para ve cinsellik olarak tanımlarken eşlerin aileleri, eşlerin kişilik özellikleri ve politik, dini, ahlaki açılardan kaynaklanan farklılıkların da çatışmaya neden olabileceğini belirtmiştir.(Akt; Shehan ve Kammeyer, 1997, Akt; Doğan, 2010).

2.2. Kontrol Odağı

Julian B. Rotter, geliştirdiği sosyal öğrenme kuramı, öğrenme ilkelerine dayanarak kişiliğin oluşumuna açıklık getirmeye çalışmış ve kontrol odağı kavramını 1954 'te tanımlamıştır (Yeşilyaprak, 1992:27).

Kontrol odağı (Locus of Control) bireyi etkileyen olumlu, olumsuz türden durumların bireyin kendi sorumluluğunda olduğunu ya da bu olayları kendi dışında diğer etkenlerden kaynaklı olduğunu algılaması eğilimidir (Rotter,1966:1-4; Küçükkaragöz, 1998).

Skinner'a (1996) göre; kontrol kavramı kontrol odağı algısı, kendine yeterlilik, öğrenilmiş güçlülük, nedensel yükleme ve öz kontrol gibi kavramları ifade etmektedir.

Bireyin hayat içerisinde karşılaştığı olaylar karşısında kendini konumlandığı yer, benlik kontrolünün odağını oluşturmaktadır (Rotter, 1966).

Rotter (1966) İç ve dış olmak üzere iki tip kontrol odağı yöneliminden bahseder.

Bunlar:

İç Kontrol Odağı: Bireyin hayatında yaşadığı olumlu ya da olumsuz şeylerin kontrolünün kendisinde olduğuna ve tüm yaşadıklarının sorumluluğunun kendisine ait olduğuna yönelik inancıdır.

Dış Kontrol Odağı: Kişinin, kendi davranışları ve bu davranışlarından meydana gelen sonuçları üzerinde kontrol sahibi olamadığına, hayatının ve yaşadığı olayların şanssızlık, talihsizlik, kader ve başka insanlar gibi kendi dışındaki etmenlere bağlı olduğu inancında olmasıdır (Rotter, 1966, Akt; Budak, 2005).

Rotter (1966) 'a göre iç kontrol odağı eğilimi yüksek olanlar dış kontrol eğilimi yüksek olanlara göre daha aktif ve sorumluluk alabilen bireylerdir. Gelişime ve değişime açık, elde ettikleri başarılarını kendi becerileri ve azimleri ile ilişkilendiren, zeka ve öngörülerine dayandıran kişilerdir. Kendilerini ve başka insanları tanımada yetersiz, insanlara ve olaylara karşı kuşkucu bir yaklaşım sergileyen, sıkça savunma mekanizmalarını kullanan ve yıkıcı eleştirilerde bulunan, düşük beklentiye sahip, insanlara ve kendine güvenmeyen ve risk almaktan kaçınan kişiler dıştan denetimli kişiler olarak görülmüştür.

2.2.1.Kontrol Odağının Gelişimi

Rotter (1966) kontrol odağı kavramını, bir kişilik özelliği olarak tanımlamıştır fakat bunun bir tipoloji olmadığını da belirtmiştir. İnsanların mutlak içsel ya da dışsal inançlı olmayıp, göreceli olarak daha çok içsel ya da daha çok dışsal denetimli olduklarını vurgular. Özyürek (1992), bireylerin kontrol odaklarında psikolojik danışma yardımıyla dıştan içe doğru olumlu bir değişimin olabileceğini tespit etmiştir. Yeşilyaprak (1988), anne- baba tutumlarının bireyin denetim odağının iki ucundan birine daha yakın olmasında etkili olduğunu ve denetim odağının ebeveyn tutumlarıyla şekil değiştirebileceğini belirtmiştir (Akt; Demir,2014).

Çocuk, ebeveynlerinden aldığı olumlu pekiştirmelerle beklentiler oluşturmakta ve kişiliğini geliştirmektedir. Davranışların oluşması ve gelişmesinde bu pekiştirmelerin etkili olduğu belirtilmektedir. Özellikle ebeveyn tutumlarının bireyin kontrol odağının iki ucundan birine daha yakın olmasında etkili olduğu ve ebeveyn tutumlarından etkilenecek kontrol odağı şekil değiştirebilmektedir (Rotter, Change ve Phares, 1972).

Kişinin yapmış olduğu bir davranış sonrasında bir pekiştirecin geleceğine dair ortaya çıkan bir beklentinin kuvvetlenmesi ile kontrol odağı oluşmaktadır. Kişi kendi eyleminin sonrasında gelen pekiştirecinin aynı davranışı gelecekte de meydana geleceğine dair bir beklenti oluşturacaktır (Dağ, 2002).

İç ve dış kontrol odağı şeklinde boyutları olan kontrol odağının gelişmesinde çevresel faktörlerin etkili olduğu görülmektedir. Bir birey için yaşamının ilk yıllarında yakın çevresi oldukça önemlidir. Bu durum bireyin dış kontrol odağına ait özelliğini geliştirir. Bireyin kendisi için önemli kararları alabilecek özgürlüğü kazanana kadar ve aile çevresine karşı bağımsızlığına kavuşana kadar dıştan denetimli olduğu belirtilmektedir. Ancak yaş ilerledikçe birey kendi başına daha yeterli hale gelmekte ve denetim odağı dıştan içe doğru bir kayma göstermektedir (Galejs ve Pease, 1986, Akt; Kaval, 2001).

Kontrol odağının gelişimi üzerinde duran kuramların, sosyal öğrenme kuramı ve yükleme kuramı olduğu alan yazında yapılan araştırma sonucu görülmektedir. Sosyal öğrenme kuramı kontrol odağını incelerken pekiştirme, beklentiler ve bireyin gelişimini etkileyen diğer çevresel değişkenler üzerinde durmaktadır. Yükleme kuramı da davranışların oluşmasında bireyin kendisi ve çevresi olmak üzere iki nedensellik kaynağı üzerinde durmaktadır. (Çelik, 2009).

2.2.2. Kontrol Odağı ve İlgili Kuramlar

Kontrol odağına ilişkin sosyal öğrenme kuramının ve yükleme kuramının açıklamaları aşağıda verilmektedir.

2.2.2.1. Sosyal Öğrenme Kuramı

Bu kuramın geliştirilmesinde A.Adler, J.R Kantor, K.Lewin, C.Tolman ve arkadaşları ile E. Torndike ve Hullian Okulunun etkileri bulunmaktadır (Rotter,1972,Akt; Küçükkaragöz,1998).

Rotter'a (1970) göre Sosyal öğrenme kuramındaki "Sosyal Öğrenme " terimi taklit yoluyla öğrenmeye önem verilen kişilik yaklaşımını tanımlayan Spence'in görüşünden yola çıkarak Bandura ve Wolters tarafından geliştirilmiştir (Akt; Küçükkaragöz,1998).

Rotter'in sosyal öğrenme kuramına göre bireylerin yaşadıklarının yanı sıra diğerlerinin yaşantılarına bakarak edindikleri öğrenmeler, bundan sonra yapacağı davranış potansiyelini belirler. Bu davranışlardan hangilerini ne şekilde ve nerede kullanacağı daha önceki yaşantıları sonucunda elde ettiği ödül ve cezalarla ilişkilidir (Yeşilyaprak, 1988).

Sosyal öğrenme kuramı, beklenti-değer kuramı olarak da adlandırılmaktadır. Bunun nedeni bireyin bir davranışı yapma potansiyelinin sonuçta elde edeceği bir değere bağlı olmasındandır. Davranışın oluşumu için yalnızca amaçlar ve uyaranlar yeterli olmaz; bunlarla birlikte elde edilecek değer beklenti düzeyinde olması gerekir. Beklentinin değerden çok yüksek olduğu durumlarda davranış gerçekleşmez. Kurama göre davranışın ardından gelen ödül bundan sonra benzer koşullarda davranışın gerçekleşme potansiyelini artırır. Beklentinin ortaya çıkma olasılığı bireyden bireye değişmektedir. Çünkü yaşanan olay her birey için farklı algılanıp farklı yorumlanabilmektedir. Beklentiyi etkileyen en önemli unsur davranışın ardından gelen pekiştirecin (ödül) kişinin kendisinden mi yoksa kendi dışındaki etmenlerden mi kaynaklandığı yönündeki algılarıdır. Bu ikisi arasında kurulan nedensellik ilişkisi sosyal öğrenme kuramının temelini oluşturmaktadır (Rotter, Chance ve Phares, 1972).

Rotter 'ın (1971;1972) sosyal öğrenme kuramı, karmaşık insan davranışları ve kişiliğe ilişkin bir dizi çözüm sunarken kişiliğin bireyin kendisi için anlamlı olan çevre ile etkileşimi sonucunda oluştuğunu belirler. Bu kuram bireyin davranışlarını, onun değerleri, beklentileri ve içinde bulunduğu şartlara dayalı olarak kestirebildiğini belirtirken bu özelliklerin oluşturduğu kontrol odağının davranışlar üzerindeki etkilerini de açıklama çabasıdadır (Akt; Küçükkaragöz,1998).

2.2.2.2. Yükleme Kuramı

Yükleme kuramının temeli Heider tarafından geliştirilen sağduyu psikolojisine dayanmaktadır. Heider' e göre birey iki tür güdü ile; çevresindeki dünyaya ilişkin tutarlı bir görüş oluşturma ve çevresini kontrol etme güduları ile hareket ettiğimizi belirtmektedir. Başkalarının davranışlarını öğrenebilmek çevremiz üzerinde kontrol sağlamamızı kolaylaştırır böylece insan davranışlarıyla ilgili her durumu açıklayabilmek için, güç, ihtiyaç kavramları bilinmelidir (Freedman,Sears ve Carlsmith,1989:96,Akt; Küçükkaragöz ,1998).

Yükleme kuramı, davranışın hangi nedensel faktörlerle ortaya çıktığını inceler. Bu kurama göre insanlar çevrelerini kontrol etmek için güdülenmişlerdir. Bundan dolayı davranışların sonuçlarını neden- sonuç ilişkisi içinde anlamaya çalışırlar. Bu ilişkiyi belli kurallar ve ilkeler doğrultusunda kurarlar ve bir davranışın sonucunu iki nedensel etkiden birine yüklerler. Bunlar, kişisel ya da çevresel etkenlerdir (Köksal, 1991). Çevrede olup bitenin nedenlerini anlama ve kontrol etme yönünde güdülenen bireyin belli bir olayda yaptığı nedensel yükleme onun duygu ve davranışlarında önemli sonuçlar doğurur. Olayın birey için ne anlama geldiği ve vereceği tepki olaya yüklenen anlamla ilişkilidir (Özgül, 2001, s. 287-288).

Özgüven (2001, s. 288) kişinin yaşadığı çatışmanın nedenini dışsal olarak eşine ve ya içsel olarak kendisine yüklediğini ifade etmiştir. Bu yükleme, eşinin ve kendisinin isteklerini algılama yönünü ve çatışmayı ele alış biçimini etkiler. Çatışma kaynağını sürekli olarak eşi olarak gören kişi sonuçta eşinin değil kendi isteklerini göz önünde bulunduracak ve ona göre davranacaktır. Fincham, Harold ve Gano (2000) evlilik doyumunu etkileyen faktörleri araştırmış ve yüklemelerin evlilik doyumu üzerindeki en güçlü yordayıcı olduğunu görmüşlerdir. Yüklemeler, birbirleriyle uyumlu ve uyumsuz çiftlerin davranışlarındaki farklılıkların temelinde bulunur (Bradbury ve Fincham, 1990). Bundan dolayı evlilik ilişkilerini konu edinen araştırmalarda yüklemeler sıkça karşılaşılan bir faktördür. Tutarel-Kışlak (1997) cinsiyet, evlilik uyumu, nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmasında, evlilikte yaşanan uyumsuzluk ile olumsuz yüklemeleri kullanma arasında önemli bir bağlantı olduğunu ifade etmiştir. Evliliklerinde uyumsuzluk yaşayan bireylerin eşleriyle yaşadıkları problemlerde eşlerinin olumsuz davranışlarına olumsuz yüklemeler yaptıklarını ve bunun sonucunda evlilik doyumlarının daha da azaldığını belirtmişlerdir. Ayrıca, nedensellik yüklemesinden çok, sorumluluk yüklemelerinin evlilik uyumunun daha iyi yordayıcısı olduğu görülmüştür. Kullanılan yüklemeler arasında, güdü yükleme boyutu ise evlilikteki uyumsuzluğu en iyi şekilde yordamakta ve kadınlar eşlerinin uyumsuz davranışlarını erkeklere göre daha fazla bencil güdülere yüklemektedirler (Akt; Demir,2014).

2.2.3. İç / Dış Kontrol Odağına Sahip Kişilerin Özellikleri

İç ya da dış kontrol eğiliminde olmak keskin sınırlarla belirlenecek kişilik özellikleri değildir. Bireyden bireye derece derece ve farklı alanlarda süreklilik gösteren bir kişilik özelliğidir (Arıcak,1995). İnsanların dünyayı ve çevrelerindeki olayları değerlendirme şekilleri iç veya dış kontrol odağına sahip olma durumlarına göre farklılık gösterdiğinden önemli bir kişilik boyutu olarak karşımıza çıkmaktadır. Birey çocukluk döneminden itibaren hangi davranışların nasıl sonuçlanacağını ve hangi sonuçların kendi davranışından kaynaklandığı hakkında beklentiler geliştirir. Geliştirilen bu beklenti iki eğilimden birine doğru genellenir. Başına gelen her şeyin kendisinden kaynaklandığını ya da kendi dışlarındaki güçlerce belirlendiğini düşünen bireyin yaşadığı durumun olumlu ya olumsuz olmasının bir önemi olmazken, bu iki eğilimden birinin daha belirgin olduğu görülmektedir (Dönmez, 1983).

2.2.3.1. İç Kontrol Odağına Sahip Kişilerin Özellikleri

İç kontrol eğilimi gösteren bireyler kendilerini kontrol sahibi olarak gördüklerinde, dıştan denetimliler ise başkalarının kendi sorumluluğunu üstlendiklerinde daha iyi performans göstermektedirler. İç denetimliler sonuçları kontrol edebildiklerini düşündükleri için daha fazla çalışır ve daha başarılı olurlar. Diğer yandan insanların kontrolün kendisinde olduğunu düşünmesi gerçekten kontrol edebileceği anlamına gelmez. Aşırı uçtaki içseller bazen çabalarını boşuna harcayarak gerçeklikten uzak, hiç olmayacak hayallerin peşinden koşabilirler. (Burger, 2004, s. 595-599, Aktaran; Demir,2014). İç kontrol odağına sahip bireyler elde ettikleri başarının kaynağı olarak kendilerini görürlerken; başarısızlıklarında da yine kendilerini sorumlu tutarlar. Başarısızlık yaşadıklarında problem hakkında daha fazla çaba göstererek çözmeyi denerler. Dış kontrol odağına sahip bireyler ise hem başarı hem de başarısızlıklarını kendi dışındaki çevresel faktörlere bağlarlar ve başarısızlıklarının sonucunda yüksek düzeyde öğrenilmiş çaresizlik yaşarlar (Solmuş, 2008, s. 69).

Rotter (1966)' a göre iç kontrol eğilimi gösterenler dış kontrol eğilimi gösterenlere göre daha aktif ve sorumluluk alabilen bireylerdir. Gelişime ve değişime açık; elde ettikleri başarılarını kendi becerileri ve azimleri ile ilişkilendiren, zeka ve öngörülerine dayandıran kişilerdir. Bu kişiler daha çok soru sorar ve daha fazla bilgiyi hatırlayabilir. Çevresini ve kendisini geliştirmek için fırsatları kaçırmama konusunda dikkatlidir. İç kontrol odağına sahip bireyler karşılaştıkları problemler karşısında çok fazla endişelenmez; bunun yerine problemin kaynağını bulmak ve aynı problemi bir daha yaşamamak için daha mantıklı davranırlar. Sorunun kaynağı olarak başkalarını görüp suçlamak yerine özeleştiri yaparlar. Kendilerini daha yakından tanır ve hayattan ne beklediklerini bilirler. Başarıya ulaşabilmek için gerekli çabayı gösterirler. Arkadaşlık ilişkileri konusunda başarılıdırlar. Yaşadıkları olaylar karşısında objektif olabilirler (Aktaş, 2008). Kuzgun (1972), iç kontrol odağına sahip olanların dış çevreye olabildiği kadar az bağımlı, kendi kendine yetebilen, özsaygısı yüksek, duygularının farkında, uzlaştırıcı yönü kuvvetli olan bireyler olduklarını belirtmiştir.

İç kontrol eğilimi yüksek bu kişiler başlarına gelen olayların sorumluluğunu alırlar ve pekiştireçlerin kendi kontrolleri doğrultusunda gerçekleştiğini düşünürler (Rotter, 1954: 25). Bu düşünce yapısına sahip bireylerin girişimci, güvenli, girişimci, ve bağımsız bir kişilik yapısında oldukları görülür (Yeşilyaprak, 2000; Silvester vd., 2002; Loosemore ve Lam, 2004). Aynı zamanda iç kontrol odağına sahip bu bireyler toplumsal olaylarda daha aktif bir rolde yer alırken akademik olarak daha başarılı, yarışma ortamlarında daha üstündürler (Diesterhaft ve Gerken, 1983; Anderson vd., 2005).

Bunun yanı sıra iç kontrol eğilimi yüksek kişilerin benlik algılarının yüksek olduğu görülmekte olup (Silvester vd., 2002; Loosemore ve Lam, 2004), siyasi platformda daha etkin, bağımsız ve bireysel güce sahip olma eğilimindedirler (Yağışan vd., 2007). Bu kişiler kendilerini sağlıklı ve daha enerjik hissederler (Ozolins ve Stenstrom, 2003) Ayrıca sorunlarla baş etme yeteneklerinin daha gelişmiş olması (Elise vd., 1998) ve içsel motivasyonlarının daha yüksek olması var olan diğer kişilik özellikleridir (Fazey ve Fazey, 2001).

Kontrol odağına romantik ilişkiler boyutundan bakıldığında iç kontrol odaklı bireylerin daha az oranda romantizm ve aşk yaşadıkları görülmektedir. Bunun nedeni olarak iç kontrol odaklı olanların aşık olmayı, her şeyi kendilerinin belirledikleri yönündeki temel kontrol inançlarına bir tehdit olarak görmeleri ve aşık olmanın bu kontrolü kaybettireceği yönündeki inançları olduğu belirtilmektedir (Solmuş, 2008, s. 69-70). Buna karşın Büyükşahin (2005) tarafından yapılan bir çalışmada, iç kontrol eğilimi ile ilişkiden yaşanan tatmin arasında olumlu bir ilişkinin varlığı görülmüştür. Büyükşahin ve Hovardaoğlu (2007) ilişki yaşayan bireylerin iç kontrol odağına sahip olması ile olası başka ilişkileri daha olumlu değerlendirmesi arasında olumlu ilişki olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

2.2.3.2. Dış Kontrol Odağına Sahip Kişilerin Özellikleri

Dış kontrol odağı eğilimi yüksek bireyler sosyal etkiye açık olmaları, kendi davranışlarının sorumluluğunu yeterince almamaları, negatif durumlar karşısında başkalarını suçlama eğiliminde olmaları, olaylar karşısında daha tepkisel olmalarına neden olmaktadır (Arıcak,1995). Bu kişiler bilgiye ulaşmada ve kullanmada iç kontrol odağına sahip kişilere göre oldukça yetersizdirler (Phares,1976:118). Bu durum onların engelleri ortadan kaldırmaya ve problemleri çözmeye yönelik güç ve enerjiyi kendilerinden ziyade kendi dışlarında aramalarından kaynaklanmaktadır. Bu durum şöyle bir yargıyı doğurmaktadır. İç kontrol odağına sahip kişiler engellenme ve zorlanmalar karşısında makul ölçüler içerisinde alternatifler bulacak ve bunu kullanmada daha etkin olacak, dış kontrol odağına sahip kişiler ise engellenmeler karşısında alternatif çözüm üretmek yerine doğrudan tepki vermek suretiyle saldırgan davranış sergileyebileceklerdir (Arıcak,1995).

Dış kontrol odağı eğilimi yüksek bireyler, karşılaştıkları yaşam olaylarının, kader, talih veya kişisel sorumluluklarının dışındaki bazı güçlerin kontrolünde olduğu düşüncesine sahiptirler (Rotter, 1954). Kendilerini ve başka insanları tanımada yetersiz, insanlara ve olaylara karşı kuşkucu bir yaklaşım sergileyen, sıkça savunma mekanizmalarını kullanan ve yıkıcı eleştirilerde bulunan, düşük beklentiye sahip, insanlara ve kendine güvenmeyen ve

risk almaktan kaçınan kişiler dıştan denetimli kişiler olarak görülmüştür (Aktaş,2008). Yeşilyaprak (1990) da, dıştan denetimli kişilerin hem kişisel güçlerine hem de diğer insanlara daha az güvendiğini, kendilerini tanıma konusunda eksik olduklarını ve sosyal kabule ihtiyaç duyduklarını; çevreye daha bağımlı, saldırgan tutumlar sergileyen ve savunma mekanizmalarını daha fazla kullanan bireyler olduklarını gözlemlemiştir.

Hayatlarına etki eden süreçlere dair kader, şans ve dış güçlere inanan ve onların kontrolünde olduklarını düşünen bireylerin dış kontrol odağına sahip bireyler oldukları görülmektedir (Rotter, 1954: 25). Sosyal ağları üzerinde herhangi bir kontrollerinin olmadığına dair düşünceleri bu kişilerin içe kapanık, pasif, özgüven sorunu yaşayan ve çevresine daha az güven duyan bireyler olduklarını göstermektedir. (Loosemore ve Lam, 2004; Silvester vd., 2002).

Özgüven sorunu yaşayan bu bireyler genellikle çevresine karşı şüpheli ve edilgen durumdadır. Yaşadıkları yetersizlik hissi ile bu kişilerin stres ve anksiyete seviyeleri diğer bireylere göre daha yüksektir (Ashby vd., 2002; Yeşilyaprak, 2000; Yağışan vd., 2007). Ayrıca benlik algılarındaki sorunlar nedeniyle kendilerine karşı olan olumsuz düşüncelerinin (Yağışan vd., 2007), yaşadıkları depresyon ve şizofreni ile birlikte daha da derinleştiği görülmektedir (Goodman vd., 1982).

2.2.4. Kontrol Odağı ve Kişilerarası Çatışma

Kişilerarası çatışma bireylerin dahil olduğu hemen hemen her türlü sosyal grupta görülmektedir. Kişinin içinde bulunduğu ruhsal durum, anksiyete, stres, geçmiş yaşam tecrübesi, kişilerarası çatışma, düşmanca his besleme, çıkar ilişkileri ve kişisel değerler bu çatışmayı ortaya çıkarabilecek bir çok olguyu içinde barındırmaktadır (Barki ve Hartwick, 2001; Cahn, 1990; Canary vd., 1995: 4; Cupach ve Canary, 2000: 7; Dökmen, 1994: 82; Mayer, 2000: 8; Wall ve Callister, 1995, Akt; Basım ve ark,2009).

Kontrol odağı, kısmen kültürel özelliklere göre şekillenen kişisel geçmişin, genelleşmiş bir pekiştirecin olma olasılığı hakkında belirli beklentilere yol açtığı varsayımına dayanmaktadır. (Rossier vd., 2005; Rotter, 1954, Akt; Basım ve ark,2009). Davranışlar ile pekiştireçler arasında bir bağlantı olduğunu varsayan bazı bireyler davranışlarının pekiştireçler tarafından kontrol edildiğini düşünmektedirler. Diğerleri ise böyle bir durumun olmadığını, pekiştireçlerin kontrolünün kendileri dışında bir güç tarafından gerçekleştirildiğini düşünmektedir. İç kontrol odaklı bireyler davranışları ile pekiştireçler arasında bir ilişki olduğunu düşünen bireyler olarak değerlendirilirken, dış kontrol odaklı kişiler böyle bir ilişkinin olmadığını düşünen bireyler olarak tanımlanmaktadır (Twenge vd., 2004; Oliver vd., 2006; Rotter, 1954,Akt; Basım ve ark,2009).

İç kontrol odaklı kişilerin, kişilerarası çatışma durumlarında bütünleştirici çatışma çözme yaklaşımını benimsedikleri dış kontrol odaklı bireylerin ise çatışmadan uzak durmaya yönelik bir tutum sergiledikleri gözlemlenmektedir (Canary vd., 1988). İddiacı ve başarı eğilimli davranışları nedeniyle yüksek beklenti içerisinde olan iç kontrol odaklı kişilerin uzlaşmaya varamadıkları belirtilmektedir (Ford, 1983).

Kişilerarası çatışma esnasında birçok davranış biçimi sergilenmekte olup tartışmacılık ve sözlü saldırganlık bunlardan sadece ikisidir. Dış kontrol odağına sahip bireyler sözlü saldırganlık tutumunu benimserken iç kontrol odağına sahip bireyler tartışmadan kaçma eğilimi içerisindeyler. Yüksek saldırganlık seviyesi bulunan bireylerin kaçınma motivasyonu düşük, yaklaşma motivasyonlarının yüksek olduğuna yönelik bulgular (Avtgis ve Rancer, 1997, Akt; ; Basım ve ark,2009) değerlendirildiğinde dış kontrol odaklı bireylerin kaçınmacı iç kontrol odaklı bireylerin yaklaşmacı bir tutum sergileyebilecekleri düşünülebilir.

Evlilikle ilgili alanyazına bakıldığında; iç kontrol eğilimi yüksek bireylerin, evlilik ilişkilerinde yaşadıkları çatışma durumları karşısında daha çözümcül ve etkin bir rol oynadıkları görülmekte iken dış kontrol eğiliminde olan bireylerin bu konuda sorumluluk alma eğiliminde olmadığı, çatışmanın kendi davranışlarından kaynaklı olduğunu düşünmediği ve ilişkide daha içe kapanık ve pasif bir tavır içerisinde oldukları görülmektedir. (Doherty, 1981). Yine arkadaşlık ilişkilerinde, iç kontrol odaklı bireyler, kişilerarası ilişki geliştirme konusunda daha aktif olup bu ilişkilerde yaşanan çatışmaları daha etkin, çözümcül bir şekilde ele almaktadırlar (Morry, 2003).

2.3. Kişilik

Kişilik, bireyin hem sosyal çevresi hem de kendi iç dünyası ile kurduğu, bireyi diğer bireylerden ayıran tutarlı, yapılanmış bir ilişki bütünüdür (Cüceloğlu, 1992) insanın iç ve dış görünüşünü, yeteneklerini, güdülerini, ihtiyaçlarını, heyecanlarını ve geçmişte yaşadıklarını kapsayan kişilik, kişiye özgü ve karmaşık bir yapıdır. Kişilik dinamik ve değişmeye açık bir bütün olmakla beraber süreklilik de arz etmektedir. (Tan, 1995).

Kişilik bireye özgü, kendi içinde bir bütün, tutarlı ve süreklilik içinde olan bir örüntüdür. Bu özellikler kişinin çevreye uyumunu sağlar (Ersanlı, 2005, Akt; Uçak,2015). Kişilik zihinsel, duygusal, sosyal, fiziksel özelliklerin sürekliliğidir. Bu yüzden kişilik kişinin geçmişteki, şimdiki ve gelecek zaman içindeki tüm mevcut özelliklerine denir (Erdoğan, 1997).

Burger'e göre (2006, s.23) kişilik, kişilik içi süreçler yani; bireyin olaylar karşısında nasıl davranıp nasıl hissedeceğini belirleyen ve bireyin içindeki bilişsel, duygusal ve güdüsel

süreçler ile tutarlı yani süreklilik arz eden davranış kalıpları olarak tanımlanmıştır. Bu tutarlı davranış kalıpları her durum ve olay karşısında benzerlik göstermektedir. Ekşi ve Otrar (2001, s.111)' in, bir bireyin kendine özgü davranış ve düşünme yapısını belirleyen dinamiklerin organizasyonu olarak tanımladıkları kişiliğin, çok kapsamlı ve bireyden bireye farklılık gösteren bir olgu olduğunu söylemek mümkündür (Bacanlı, İlhan ve Aslan, 2009,s.262).

2.3.1. Kişilik ile İlgili Temel Yaklaşımlar

Kişiliğin altında yatan mekanizmaları ve bunların kişisel davranışları nasıl meydana getirdiğini açıklamada kuramlar farklı görüşler bildirmiştir. Kişilikle ilgili başlıca altı kuram vardır.

2.3.1.1. Psikanalitik Yaklaşım

Bu kuram düşüncelerin büyük bir bölümünün yer aldığı bilinçaltı ile ilgilenir. Bilinçaltında yer alan bilgilere her ulaşmak istenildiğinde mümkün olmamakla birlikte Freud'un düşüncesine göre bazı olağan dışı durumların haricinde bilinçaltındaki bilgiler bilinç düzeyine getirilememektedir. İnsanların davranışlarının önemli bir kısmının temelinde bilinçaltında var olan düşünceleri yatmaktadır. Psikanalitik bakış açısını anlamak, davranışlarımızın ve özellikle anormal davranışlarımızın sebebinin bilinçaltını anlamak ile gerçekleşecektir. İnsan kişiliğini anlamada sınırlı olan topografik modele ek olarak yapısal modeli oluşturan Freud'un yapısal modeline göre 3 ana sistem vardır. Bu sisteme göre kişilik; id, ego ve süperegö olmak üzere 3 temel yapıya sahiptir. Davranışlarımız id,ego ve süperegönün birbiriyle etkileşimi ile meydana gelmektedir (Burger, 2006).

2.3.1.2. Davranışsal/ Sosyal Öğrenme Yaklaşımı

Davranışçı kişilik kuramı, yıllar içinde tutarlı bir gelişim göstermiştir. Davranışçı yaklaşımın ilk tanımlamaları gözlemlenebilir davranışlarla sınırlıdır. Daha sonraları sosyal öğrenme kuramcıları bu yaklaşıma bilişsel ve sosyal özellikler dahil etmişlerdir. Yeni düşünceler, değerler, beklentiler ve bireysel algılar gibi gözlemlenemeyen kavramları incelemeye başlamışlardır (Burger, 2006). Davranışçı psikologlara göre insan davranışlarının ilkeleri sadece doğrudan gözlemlenebilen davranışların incelenmesiyle ortaya konulabilir (Geçtan, 1989, Akt; Oğlu,2014).

Bu kuram normalin dışındaki insan davranışlarının oluşumunda öğrenmenin etkisine vurgu yapar. Öğrenme kuramları bireyin iç dünyasındaki ruhsal süreçten ziyade dış dünya ve gözlemlenebilen davranışlara odaklanır. Taklit, özdeşim ve etkileşim bu kuramın temelidir. Sosyal öğrenme kuramı edimsel klasik koşullanma ilkelerinin birleşiminden meydana gelir.

Bu kurama göre çocukların diğer insanlar ile iletişimi ve etkileşimi onların insan olmayı öğrenmesini sağlar. İnsanlar toplumun norm ve standartlarına uymak zorundadır. Bu sürecin temel eğiticileri ebeveynlerdir. Öğrenme ödül ve ceza yöntemi ile sağlanır (Cüceloğlu,1991).

Bireylerin davranışları, ne yaptıkları, nasıl konuştukları takip edilerek onların özellikleri ve iç tecrübeleri hakkında bilgi sahibi olunur. Bu sebeple davranışsal yaklaşımda; kişinin davranışları kişinin kişiliğini oluşturur. (Liebert ve Spiegler, 1998).

2.3.1.3. Bilişsel Yaklaşım

Bilişsel Yaklaşım, kişilik farklılıklarını insanların bilgi işleme süreçlerindeki farklılıklara bağlar. George Kelly'nin kişilik yaklaşımı insanoğlunun benzersiz olduğu görüşüyle başlar. Kelly olayları yorumlamak ve kestirmek için kullandığımız bilişsel yapıları kişisel yapılar olarak adlandırmıştır. Hiçbir insanın kişilik yapısı bir başka insaninkine benzemez ve hiç kimse zihin yapısını birbirine benzer biçimde düzenlemez. Kelly, kişilik farklılıklarının büyük oranda insanların ‘dünyayı yapılandırma’ şekillerindeki farklılıktan kaynaklandığını belirtmiştir (Kelly, 1955) Bilişsel kişilik psikologları, ‘‘Bir duruma nasıl tepki göstereceğimiz, o durumu nasıl yorumladığımıza bağlıdır’’der (Dill, Anderson, Anderson, 1997; Zelli, Cernove, Huesmann, 1996,Akt; Çevirici 2014).

2.3.1.4. Ayırıcı Özellik Yaklaşımı

Ayırıcı özellik yaklaşımı iki önemli varsayım üzerinde durur. Birincisi, kişilik özelliklerinin zaman içinde değişmez olduğunu kabul eder. İkinci varsayım ise, kişilik özelliklerinin durumlara göre kararlılık gösterdiğidir (Roberts, Del Vecchio, 2000, Akt; Çevirici 2014). Ayırıcı özellik, bireyin belli başlı bir kişilik özelliğini diğer bireylere göre ne derece ortaya çıkardığına göre bireyi kategorize eden bir kişilik boyutudur.

Allport (1961), davranışın çeşitli çevresel etkenler tarafından şekillendiğini ve ayırıcı özelliklerin, bir bireyin ne yapacağını kestiremeyeceğini belirtmiştir. Kişiliği araştırmada iki genel strateji belirlemiştir. Bunlar bireyi grup normlarına göre inceleme yaklaşımı ve bireyi kendi içinde inceleme yaklaşımıdır. Allport (1961), belirli yetişkin davranışlarının izlerinin çocukluğumuza kadar gittiğini kabul etse de, yetişkin davranışlarının daha erken dönemdeki davranışlarla aynı güdüden kaynaklanmadığını ifade eder.

2.3.1.5. İnsancıl Yaklaşım

İnsancıl yaklaşım, insan türüyle ilgili çok farklı bir tanım ortaya koyar. Kişilerin kendi eylemlerinden büyük oranda sorumlu olduğunu varsayar (Burger, 2006).

Yanılgılı öğrenme ve savunma mekanizmalarına vurgu yapan insancıl yaklaşım bu iki temel etmeni normal dışı davranışların belirleyicisi olarak kabul eder. Yanılgılı öğrenme ve savunma mekanizmasının bireyin gelişimini engelleyici bir etkiye sahip olduğu düşünülmektedir. Bireyin güvenliğine yönelik tehdit edici durumlar karşısında mantıkdışı savunma süreçlerinin meydana geldiğini savunan bu yaklaşım bu noktada psikanalitik kuram ile görüş birliğindedir. Gelişen mantıkdışı savunma mekanizması ise gerçekler ile birey arasında bir uyuşmazlık yaratır ve bu durum bireyin uyumsuz davranışlar sergilemesine sebep olur (Cüceloğlu, 1991).

2.3.1.6. Biyolojik Yaklaşım

Eysenck, Biyolojik yaklaşımın en önemli temsilcisidir. Eysenck, çağdaş kişilik kuramlarının çoğunun anlaşılmasız, ölçülmez, karmaşık kavramlardan ibaret olduğunu savunmuştur. Ona göre önemli olan az sayıda fakat açık, net ve özenle belirlenmiş boyutların ortaya konmasıdır. Eysenck, kişiliğin tanımını “Kişilik, insanın gerçek veya gizil davranış yapılarının tümünü kapsar. Bunlar hem kalıtım hem de çevre faktörlerinden kaynaklanıp karşılıklı etkileşim sonucu şekillenir” şeklinde yapmıştır (Akt, Yanbastı, 1990; s. 235’den).

Eysenck, kişiliğin aslında anne babanın eylemleri ya da hatalarından değil onların biyolojik yapılarıyla biçimlendiği söyler. Böylece kişiliğin üstündeki biyolojik etkilere değinir. Bireyler arasındaki farklılıkların nedenlerinin onların biyolojik yapılarından kaynaklandığını ileri sürmektedir. Dışa dönüklük ve içe dönüklük arasındaki farklılığın beynin bir bölümü ile ilişkili olan Retiküler Aktivasyon sistemi ile ilgili olduğunu ileri sürmüştür. İçe dönükler daha fazla uyarıldığı için sosyal ortamlardan uzaklaşırken, dışa dönükler uyaranları düşük düzeyde algıladıkları için sosyal ortamlar arayışındadır (Saymaz, 2003).

Eysenck, kişilikleri iki büyük eksene göre sınıflandırmayı önerir (Eysenck,1970).

Dışadönüklük-içedönüklük ekseni: Dışadönük kişi cesaret ve ödülleme arayışı içinde olan, çarçabuk çoşan, dış çevresine bağlı, ziyadesiyle sosyal ve doğal bir kişidir. Tersine içe dönük kişi, kendini büyük ölçüde denetleyen, daha ziyade sakin, ihtiyatlı, dış koşullardan bağımsız olarak amaçlarını gerçekleştirmeye çalışan, eylemini planlamaya eğilimli bir kişidir. Her birey bu iki eksen üzerinde yer alır (Lelord,Andre,2014).

Nörotik –denge ekseni: ‘nörotik’ kişi, vicdan azabı, üzüntü, kaygı gibi yorucu heyecanlarla sürekli olarak ve kolayca huzursuz olur. Buna karşılık ‘dengeli’ kişi az heyecanlanır ve dengesi bozulduğunda normal haline kolayca döner.

2.3.2 *Kişilik ve Kontrol Odağı İlişkisi*

Edimsel Koşullanma Modelinin "pekiştirme" kavramında Sosyal Öğrenme Modelince eklenen "beklenti" (expectancy) kavramının bir doğurgusu olarak ortaya atılan "kontrol odağı"nın önemli bir kişilik boyutunu oluşturduğu düşünülmektedir (Rotter, 1966; Strickland, 1978; 1989).

Bir kişilik özelliği olarak ele alınan kontrol odağı inancını inceleyen pek çok araştırmada iç kontrol odağı inancının kişilikte ortaya çıkan davranışsal etkilerinin, dış kontrol inancına sahip bir kişiliğe sahip olmaya nazaran daha olumlu etkilerinin olduğu görülmüştür. Dış kontrol odağı yönelimi daha çok, düşük benlik saygısı, depresif ruh hali, baş ağrıları, diğer psiko-fizyolojik semptomlar ve psikopatoloji ile ilişkilidir (Küçükkaragöz, 1998; Strickland, 1989). Başlarına gelen durum ve davranışların sorumluluğunu alan bireylerin rahatsız oldukları yaşam olaylarını değiştirme konusunda daha girişken ve talepkar bir tutum içerisinde oldukları, diğer taraftan bu durumların kendi dışındaki güçlere (kader, şans gibi) bağlı olduğunu düşünenlerin ise mücadeleden uzak tutum ve davranışlar sergilediklerini belirtmektedir (Küçükkaragöz, 1998).

Kontrol kavramı, kişilik gelişiminin bir boyutu olarak, bireydeki temel farklılıkların bir parçasını oluşturmaktadır (Civitçi, 2007, Akt Çevirici, 2014).

Skinner'a (1996) göre; kontrol kavramı kontrol odağı algısı, kendine yeterlilik, öğrenilmiş güçlülük, nedensel yükleme ve öz kontrol gibi kavramları ifade etmektedir. Bireyin kendini tanımlarken yaşamında rol alan olaylar karşısında kendini yerleştiği konum, benlik kontrolünün odağını oluşturmaktadır (Rotter, 1966).

Rotter, kuramında anne- baba- çocuk ilişkisine ayrı bir önem vermiştir. Çocuk, ebeveynlerinden aldığı olumlu pekiştirmelerle beklentiler oluşturmakta ve kişiliğini geliştirmektedir. Davranışların oluşması ve gelişmesinde bu pekiştirmelerin etkili olduğu belirtilmektedir. Özellikle ebeveyn tutumlarının bireyin denetim odağının iki ucundan birine yönelmede etkili olduğu ve ebeveyn tutumlarından etkilenecek denetim odağı şekil değiştirebilmektedir (Rotter, Change ve Phares, 1972; Yeşilyaprak, 1988).

2.4. Konuya İlişkin Araştırmalar

2.4.1. Evlilik Çatışması Alanında Yapılan Araştırmalar

Evlilik Çatışması hakkında yapılan Türkiye'deki ilk çalışma Tezer'e aittir. Tezer 1986 yılında bu araştırmasını Ankara iline ait merkez ilçelerde uygulamış olup, 104 evli çift (208 birey) ile gerçekleştirmiştir. "Evli Eşler Arasındaki Çatışma Davranışları, Algılama ve Doyum" konulu araştırmada, çatışmanın yaygınlığı ve sıklığının cinsiyete bağlı olmadığı,

çatışmanın yarattığı gerginliğin kadınlarda erkeklerden daha anlamlı olduğu anlaşılmıştır. Bağımlı değişkenlerin evlilik süresi ve eğitim düzeyine göre değişmediği ortaya konmuştur. Yaşanan çatışmada kadınların eşlerini sorumlu olarak gördükleri, erkeklerin ise kendilerini sorumlu olarak algıladıkları ortaya çıkmıştır. Yine çalışmada kadınların evlilikte memnuniyetin artmasının çatışmaların sayıca az olarak algılanması ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Erkeklerde ise memnuniyeti, her iki eşinde çatışmasız bir ortam algılaması ve doğan çatışmaların kısa süreli olmasının belirlediği anlaşılmıştır.

Evli öğrenciler arasındaki evlilik çatışmasını inceleyen Samani 2008 yılında Shiraz Üniversitesi'nde yaptığı araştırmada 6 önemli faktör ortaya çıkarmıştır. Bunlar kişilik özellikleri, sevgi, ilgi, iletişim becerileri, bağlılık, aile geçmişi ve nezakettir (Akt; Askari ve diğerleri, 2012).

Storaasli ve Markman 1990 yılında boylamsal bir çalışma gerçekleştirmiştir. Evlilik sorunlarını incelediği araştırmada evlilik öncesinde yaşanan çatışma konularını ele almıştır. Araştırma sonucunda para, kıskançlık akrabaların bu dönemde çatışma konusu olarak ortaya çıkarken evliliğin ilk yılları ve ilk çocuğun doğumu ile birlikte para, cinsel uyum ve iletişimin çatışma konusu olarak ortaya çıktığı görülmüştür.

Evli bireylerin sosyotropik-otonomik kişilik özellikleriyle evliliklerinde çatışma yaşama durumları arasındaki ilişki Doğan (2010) tarafından incelenmiştir. Yapılan bu araştırmada sosyotropik ve otonomik kişilik özellikleriyle evli bireylerin evliliklerinde çatışma yaşama durumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Daha sık çatışma yaşayanların sosyotropik kişilik özelliklerine sahip bireyler olduğu görülmüş olup aynı zamanda bu bireylerin çatışma sıklık puanı daha yüksek bulunmuştur. 43 evli çift (86) kişi ile İzmir metropol alanı içerisinde gerçekleştirdiği araştırmasında Tümer (1998) "Evli Çiftlerde Gözlenebilen Çatışma Odakları ve İletişim Sorunları" nı incelemiştir. Evli kadın ve erkekler arasındaki yaş farkına göre eşlerin çatışma düzeyleri arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Çatışmanın en yaygın olduğu yaş aralığı 3-5 yaş çıkarken en az olduğu yaş aralığı ise aynı yaş veya 6-8 yaş olduğu görülmüştür.

2.4.2. Kontrol Odağı Alanında Yapılan Araştırmalar

Kağıtçıbaşı 1972 yılında Türkiye'de denetim odağı konusundaki ilk araştırmayı yapmıştır. Kağıtçıbaşı'nın sosyal değişimin psikolojik boyutları adlı araştırmasında Rotter ölçeğinden 9 madde almıştır. Çalışmasında içten denetimli olma ile yurtseverlik, kişisel gelecek hakkında iyimserlik, anne babaya saygı ve bağlılık, kuvvet yönelimi ve başarıya yönelme arasında pozitif bir ilişki olduğunu; bununla birlikte kişisel gelecek hakkında karamsarlık, dindarlık ve anomi arasında ise ters yönlü bir ilişki bulunduğunu saptamıştır.

Bu çalışmanın ardından ülkemizde kontrol odağı ile ilişkisi olduğu düşünülen birçok değişken araştırma konusu olarak ele alınmıştır.

Miller ve Ark. (1986) tarafından yapılan çalışmada iç kontrol odağına sahip bireylerin evlilik ilişkilerinde doyum sağlamak için, dış kontrol odağına eğilimi gösteren bireylerden daha çok çaba sarf ettikleri ve problem çözme davranışı sergiledikleri ortaya konmuştur. Bununla birlikte iç kontrol odağına sahip olanların iletişim kurma ve hedeflerine ulaşma konusunda daha etkin oldukları sonucunu elde etmişlerdir (Akt; Çırakoğlu, Tezer,2010).

Demir, 2014 yılında evli bireyleri, evlilik doyumlarını kontrol odağı ve bazı demografik değişkenler (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, evlenme yaşı, evlilik süresi, çocuk sayısı, aylık gelir düzeyi) açısından incelemiştir. Sonuçlar içten denetimli bireylerin evlilik doyumlarının dıştan denetimlilere göre daha yüksek olduğunu göstermiştir. Evlilik doyumunu kontrol odağı ve cinsiyete göre farklılaşmamaktadır. Evlilik doyumunu kontrol odağı ve evlilik süresine göre farklılaşmamaktadır. Erkeklerin evlilik doyumları kadınlara oranla daha yüksektir.

Kontrol odağı ve ilişki doyumları arasındaki ilişkinin incelendiği Büyükşahin'e (2005) ait çalışmada iç kontrol odağı ile ilişki doyumları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Büyükşahin ve Hovardaoğlu'nun (2007) yapmış olduğu başka bir çalışma sonucu ise bireylerde iç kontrol eğiliminin yüksek olması ile olası diğer ilişkilerin daha pozitif değerlendirilmesi arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan çalışmalarda kadınların erkeklere göre daha fazla iç kontrol odağı eğilimi (Akbulut, 2006; Ören, 199; Tümkaya, 2000,Akt: Demir 2014) olduğunu gösteren bulgular olduğu gibi; daha fazla dış kontrollü olduğunu (Yanılmaz, 1999; Yazar, 1996 Akt: Demir 2014) gösteren bulgular bulunmaktadır.

Altınkurt (2012) üniversite çalışanlarının psikolojik yıldıma algıları ile denetim odağı arasındaki ilişkiyi incelemiş ve kadınların erkeklere, bekarların evlilere göre daha dıştan denetimli olduğu; çalışanların yaşı ve mesleki kıdemi arttıkça içten denetimli olma düzeylerinin arttığı; araştırma görevlilerinin doçent ve profesörlere göre daha dıştan denetimli oldukları sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca çalışanların dıştan denetimli olma düzeyi arttıkça, maruz kaldıkları davranışları psikolojik yıldıma olarak algılama düzeyleri de artmaktadır.

Üniversite öğrencilerinde saldırganlık, benlik saygısı ve denetim odağı ilişkisi Arıca (1995) tarafından incelenmiştir. Yapılan çalışmada benlik saygısı ve cinsiyet ile

denetim odağının yönü arasında anlamlı bir fark olduğunu görülmüştür. Bu sonuca göre yüksek benlik saygısına sahip bireyler, düşük benlik saygısına sahip bireylere göre; erkek öğrenciler ise kız öğrencilere göre daha içten denetimli olsuğu sonucu bulunurken saldırganlık ile denetim odağı arasında ise anlamlı bir ilişki ortaya çıkmamıştır.

Doherty ve Ryder'in 1979 yılında yapmış olduğu araştırmada yeni evli bireylerin denetim odağı, kişilerarası güven ve güvenli davranış arasındaki ilişkiye bakılmış ve sonucunda evlilikte yaşanan çatışma içinde içten denetimli erkek bireylerin, dıştan denetimlilere göre daha fazla güvenli davranışlar gösterdikleri bulunmuştur. Bununla birlikte erkek ve kadınların sahip oldukları denetim odakları da karşılaştırılmış olup erkeklerin daha fazla içten denetim puan ortalamalarına sahip olduğu anlaşılmıştır.

2.4.3. Kişilik Özellikleri Alanında Yapılan Araştırmalar

Tuzcu tarafından 2017 yılında yapılan araştırma sonucunda, evlilik uyumu beş faktör kişilik özelliklerinden nevrozizm ile negatif yönde anlamlı ilişkiye sahiptir. Diğer taraftan, evlilik uyumu deneyime açıklık ve yumuşak başlılık ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye sahiptir. Evlilik doyumu ile beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde; evlilik doyumu ile nevrozizm arasında negatif yönde anlamlı ilişki görülmüştür. Diğer taraftan, evlilik doyumunun yumuşak başlılık ile pozitif yönde anlamlı ilişkiye sahip olduğu görülmüştür.

Acar (1998) yapmış olduğu çalışmada, bireysel sorunların, bireysel özelliklerin evliliğe ilişkin durumları, evlilik yaşamı ve evlilik doyumu üzerindeki etkisini araştırmıştır. Yapılan araştırma sonucunda, ev içinde ve dışında sorumlulukların paylaşımının, eşten yeterli sevgi ve saygı görmenin, eş ile sosyal etkinliklere katılmanın, evlilikte doyumu olumlu yönde etkilediği ortaya çıkmıştır. Elde edilen bulgularına göre sosyotropik kişilik özelliklerinden biri olan ayrılık kaygısı ile bireylerin evliliklerinde çatışma yaşama durumları arasında düşük düzeyde ilişki bulunduğu görülmüştür.

Scanzoni ve Arnet'in 1987 yılında yaptığı araştırmaya ise 450 evli birey katılmıştır. Araştırma bulgularına göre dıştan denetim odağına sahip bireylerin evlilik bağlarının zayıf olduğu ve evlilik ilişkisinde yaşanan problemleri çözmede daha çok olumsuz problem çözme yöntemlerini kullandıkları görülmüştür.

Winkler ve Doherty (1983) tarafından yapılan bir diğer araştırmada evlilikte problem çözme davranışları ile denetim odağı arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda dıştan denetimli bireylerin problem çözme yöntemi olarak saldırganca davranışlar sergiledikleri, fiziksel şiddet uyguladıkları ve sınırlı tepkiler verdikleri sonucuna ulaşılmıştır (Akt. Myers ve Booth, 1999).

Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkileri ile ilgili çeşitli psikolojik eğilimleri ile beş faktör kişilik özelliği arasındaki ilişkiyi inceleyen Aydoğdu bu araştırmasını 2010 yılında yapmıştır. Yapılan araştırma sonucunda romantik ilişkilerde dışadönüklük, deneyime açıklık, özdisiplin, yumuşak başlılık kişilik özelliklerine sahip bireylerin ilişki başlatma ve sürdürme konusunda daha girişken ve başarılı oldukları görülmüştür. Aynı zamanda bu bireylerin daha az kaygı yaşadıkları, ilişkilerinden daha fazla doyum aldıkları ve ilişkilerinin kendi kontrolünde geliştiğine inandıkları görülmüştür. Yine elde edilen bulgulara göre nevrotik bireylerin romantik bir ilişkide daha fazla kaygı yaşadıkları, kendilerine daha az güven duydukları ve ilişkilerinde başkalarının görüşlerini önemsedikleri, ilişkiyi başlatma ve sürdürme konusunda problem yaşadıkları araştırmada elde edilen bir diğer sonuçtur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, araştırma grubu ve veri toplama araçları ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada, “geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımı” (Karasar, 2005: 77) olması nedeniyle “betimsel- ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Veriler, araştırmacılar tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” ve ‘Evlilik Çatışması Ölçeği (EÇÖ)’ ile yetişkinlere yönelik geliştirilen, içsellik ve dışsallık derecesi ölçümünde en çok kullanılan araç olan ‘Rotter’in İç - Dış Denetim Odağı Ölçeği (RİDKOÖ)’ ve “Eysenck Kişilik Anketi” -Gözden Geçirilmiş Kısaltılmış Formu kullanılarak toplanmıştır.

Bu araştırmada evli bireylerin evlilikte çatışma durumları ve kontrol odağı yönelimleri ile kişilik özellikleri ve bazı psiko-sosyal değişkenler (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, evlenme yaşı, evlilik yılı, çocuk sayısı, aile aylık gelir düzeyi ve yaşam doyumu) bakımından incelenmektedir.

3.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubu, İzmir ilinde 2017-2018 yıllarında yaşayan evli bireyler arasında uygun örnekleme yöntemi yoluyla oluşturulmuştur. Uygun örnekleme zaman, para ve işgücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesidir (Büyüköztürk ve Diğerleri,2008). Araştırmanın evlilik gibi toplumumuzda gizliliğin korunmasının beklendiği bir ilişki olması nedeniyle bireylerin gönüllülük esası ile araştırmaya katılması planlanmıştır.

3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları

Araştırma bir öğretim yılı içerisinde tamamlanmıştır. Ölçekler, İzmir ilinde yaşayan gönüllü evli bireylere araştırmanın amacı ve kapsamı açıklanarak uygulanmıştır. Yapılan tüm uygulamalar sonucunda veriler analiz edilmek üzere bir araya getirilmiştir.

Bu araştırmada, ‘Evlilik Çatışması Ölçeği, yetişkinlere yönelik geliştirilen, içsellik ve dışsallık derecesi ölçümünde en çok kullanılan araç olan ‘Rotter’in İç - Dış Denetim Odağı Ölçeği (RİDKOÖ), Eysenck Kişilik Anketi -Gözden Geçirilmiş Kısaltılmış Formu ve

araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu olmak üzere 4 adet veri toplama aracı kullanılmış olup veri toplama araçlarıyla ilgili ayrıntılı bilgiye aşağıda değinilmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmaya katılacak bireylere ait çeşitli demografik bilgilerin (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, evlenme yaşı, çalışma durumu, evlilik yılı, çocuk sayısı, aile aylık gelir düzeyi, yaşam doyumu) toplanabilmesi amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen bir formdur. Kişisel Bilgi Formu'nda evlilik çatışması üzerinde etkisi olabileceği düşünülen sorular araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

3.3.2. Evlilik Çatışması Ölçeği

Evlilik Çatışması ölçeği Hatipoğlu (1993) tarafından geliştirilmiş olup evlilikte yaşanan çatışmanın yaygınlık ve sıklığını belirlemeyi amaçlamıştır. Ölçek, yapılan araştırmalar doğrultusunda evliliklerde çatışma yaratma ihtimalinin yüksek olduğu saptanmış konulardan oluşmakta v 70 maddeyi içermektedir. (Ersanlı, Kalkan,2008). Her madde için cevap seçenekleri (örn. Böyle bir durum yok ya da haftada 1-2 kez gerginlik yaratıyor) altı tanedir. Evlilik Çatışması Ölçeğinden iki farklı puan elde edilmektedir. Çatışma yatkınlık puanı (Conflict Expansion Score); “böyle bir durum yok” ve “var ama hiç gerginlik yaratmıyor” cevaplarının dışında kalan cevap sayısı ile belirlenmektedir. Sözü edilen ifadeler dışındaki ifadelere cevap verilmişse 1 puan, verilmemişse 0 puan verilmektedir. Puanlar 0 ile 70 arasında değişmektedir. Elde edilen diğer puan Çatışma Sıklık Puanı'dır (Frequency of Conflict Score). Çatışma yarattığı söylenen maddelere karşılık gelen puanların (1=yılda 1-2 kez gerginlik yaratıyor, 2=ayda 1-2 kez gerginlik yaratıyor, 3=haftada 1-2 kez gerginlik yaratıyor ve 4=günde 1-2 kez gerginlik yaratıyor) toplanıp çatışma yaygınlık puanına bölümünden elde edilmektedir. Puanlar 1 ile 4 arasında değişmektedir.

Yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları ile bu ölçeğin evli bireylerin evlilik çatışmalarını ölçmek için kullanılabilir bir araç olduğunu ortaya koymaktadır (Hatipoğlu,1993).

3.3.3. Rotter'in İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği

İç Dış Kontrol Odağı Ölçeği, Rotter (1966) tarafından geliştirilmiştir, 29 maddeden oluşmakta olup ve kişilerin genelleşmiş kontrol beklentilerinin, içsellik dışsallık boyutu üzerindeki konumunu tespit etmeyi hedeflemiştir. 29 maddenin her biri zorunlu seçmeli cevaplama türünde ikişer seçenekten oluşmaktadır. Ölçeğin amacını gizlemek için Altı dolgu madde konmuştur. Kalan 23 maddenin dışsallık yönündeki seçenekleri 1'er puanla

değerlendirilmektedir. Ölçek puanları 0 ile 23 puan arasında değişmekte ve yükselen puan, dış kontrol odağı eğiliminin artmasına işaret etmektedir (Arıcak, 1995, s. 55).

3.3.4. Eysenck Kişilik Anketi -Gözden Geçirilmiş Kısaltılmış Formu

Bu formun Türkçe uyarlaması için geçerlik ve güvenilirlik çalışması Nuray KARANCI, Dr. Gülay DİRİK, Orçun YORULMAZ tarafından yapılmış olup toplam toplam 24 maddeden oluşmaktadır. Kişilik nörotisizm, dışa dönüklük, psikotisizm boyutlarında değerlendirilmiştir. Aynı zamanda kontrol amaçlı yalan söyleme alt ölçeği bulunmaktadır.

Her bir faktörün 6 madde ile değerlendirildiği bu ankette katılımcıdan 24 soruya Evet (1)-Hayır (0) formatıyla cevap vermeleri istenir. Her bir kişilik özelliği için alınabilecek puan 0 ile 6 arasında değişmektedir.

Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı dışa dönüklük, nörotisizm, psikotisizm ve yalan boyutları için sırasıyla 78, .65, .42, .64 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test tutarlılığı ise yine sırasıyla 84, .82, .69 ve .69 olarak elde edilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliğini değerlendirmek için ise EKA-GGK'nın KAET-Ç,RBSÖ VE KTE-III ile olan ilişkileri incelenmiştir. Elde edilen sonuçlar ölçeğin yapı geçerliğini destekler niteliktedir. Cinsiyete göre alt boyutlarda farklılık olup olmadığı çok yönlü varyans analiziyle değerlendirilmiştir. Aralarından sadece yalan boyutunda kadın ve erkekler arasında fark bulunmuştur. (Karancı, N, Dirik, G. Yorulmaz, O., 2007).

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi için sosyal bilimler istatistik paket programı olan SPSS 11.0 kullanılmıştır. Araştırmada hiyerarşik regresyon analizi, korelasyon ve ki kare ilişki testi kullanılmıştır. Aynı zamanda demografik değişkenler için çapraz tablolar oluşturulmuştur. Ölçeklere ilişkin güvenilirlik (cronbach) yapılmış olup faktör analizi ile ölçek değişkenleri oluşturulmuştur.

3.5. Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği

Araştırma da kullanılan ölçeklere ilişkin daha önceki çalışmalarda geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Çalışmada Cronbach Alpha değerlerine bakılmış olup çalışma ölçeklerinin yeterli Cronbach Alpha aralıklarında olup olmadığı incelenmiştir.

Mevcut araştırmada kullanılan Rotter'in İç Dış Kontrol Odağı Ölçeğinin güvenilirliği Cronbach Alpha ile test edilmiştir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.69 bulunmuştur. Ölçeğe ilişkin ortalama 10.46, varyans 14.78 ve standart sapma 3.84 olarak elde edilmiştir. Ölçeğin geçerlik analizlerinde RİDKO ölçeğinin Kaiser-Mayer-Olkin ve

Barlett's testleri yapılmıştır. Ölçeğin faktör yapısını belirlemek amacıyla verilerden elde edilen puanlara göre temel bileşenler faktör analizi yapılmıştır. Temel bileşenler faktör analizinde Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri 0.703 bulunmuştur. KMO testi, kısmi korelasyonların küçük olup olmadığını, dağılımın faktör analizi için yeterli olup olmadığını test etmek için uygulanan bir yöntemdir. KMO katsayısı 1'e yaklaştıkça verilerin analize uygun olduğu, 1 olmasında ise mükemmel bir uyum olduğu anlamına gelmektedir. KMO testinden elde edilen sonuç bu örnekleme göre iyi düzeyde olup, bu durum örneklem büyüklüğünün artırılması gerektiği şeklinde yorumlanabilir. Parametrik çoğu yöntemi kullanabilmek, ölçülen özelliğin evrende normal dağılıma sahip olmasına bağlıdır. Barlett Sphericity testi verilerin çok değişkenli normal dağılımdan gelip gelmediğini kontrol etmek için kullanılabilecek istatistiksel bir tekniktir. Bu test sonucunda elde edilen chi-square test istatistiğinin anlamlı çıkması verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiğinin göstergesidir. Çalışma içerisinde yapılan analiz sonucunda Barlett Sphericity testi anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=746.939$; $p<0.01$).

Eysenck Kişilik Anketi -Gözden Geçirilmiş Kısaltılmış Formu 'nun güvenilirliği, Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı, test tekrar test (kararlılık) güvenilirlik katsayısı ve test yarı test yöntemleri ile hesaplanmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.599 bulunmuştur. Ölçeğe ilişkin ortalama 37.69 varyans 12.57 ve standart sapma 3.54 olarak elde edilmiştir. Ölçeğin faktör yapısını belirlemek amacıyla verilerden elde edilen puanlara göre temel bileşenler faktör analizi yapılmıştır. Temel bileşenler faktör analizinde Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri 0.714 bulunmuştur. Ölçeğe ilişkin ortalama 37.69 varyans 12.57 ve standart sapma 3.54 olarak elde edilmiştir. Barlett Sphericity testi sonucunda elde edilen chi-square test istatistiğinin anlamlı çıkması verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiğinin göstergesidir. Çalışma içerisinde yapılan analiz sonucunda Barlett Sphericity testi anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=1493,003$; $p<0.01$).

Mevcut çalışmada kullanılan Evlilik Çatışması Ölçeğinin güvenilirliği Cronbach Alpha ile test edilmiştir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.964 bulunmuştur. Ölçeğe ilişkin ortalama 0.297, varyans 0.058 ve standart sapma 0.76 olarak elde edilmiştir.

Ölçeğin geçerlik analizlerinde RİDKO ölçeğinin Kaiser-Mayer-Olkin ve Barlett's testleri yapılmıştır. Ölçeğin faktör yapısını belirlemek amacıyla verilerden elde edilen puanlara göre temel bileşenler faktör analizi yapılmıştır. Temel bileşenler faktör analizinde Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri 0.901 bulunmuştur. KMO testi, kısmi korelasyonların küçük olup olmadığını, dağılımın faktör analizi için yeterli olup olmadığını test etmek için uygulanan bir yöntemdir. KMO katsayısı 1'e yaklaştıkça verilerin analize uygun olduğu, 1

olmasında ise mükemmel bir uyum olduğu anlamına gelmektedir. KMO testinden elde edilen sonuç bu örnekleme göre iyi düzeyde olup, bu durum örneklem büyüklüğünün artırılması gerektiği şeklinde yorumlanabilir. Parametrik çoğu yöntemi kullanabilmek, ölçülen özelliğin evrende normal dağılıma sahip olmasına bağlıdır. Barlett Sphericity testi verilerin çok değişkenli normal dağılımdan gelip gelmediğini kontrol etmek için kullanılabilir istatistiksel bir tekniktir. Bu test sonucunda elde edilen chi-square test istatistiğinin anlamlı çıkması verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiğinin göstergesidir. Çalışma içerisinde yapılan analiz sonucunda Barlett Sphericity testi anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=14089.613$; $p<0.01$).

3.6. Araştırmacının Rolü

Çalışmada evli bireylere ait çeşitli sosyo -demografik bilgilerin (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, evlenme yaşı, çalışma durumu, evlilik yılı, çocuk sayısı, aile aylık gelir düzeyi, yaşam doyumu) toplanabilmesi amacıyla araştırmacı tarafından Kişisel Bilgi Formu geliştirilmiş, evlilik çatışması üzerinde etkisi olabileceği düşünülen sorular araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Hazırlanan form ve kullanım izinleri alınan diğer ölçekler katılımcılara dağıtılmak ve toplanmak suretiyle doldurmaları sağlanmıştır. Ulaşılan gönüllü katılımcılara dağıtılan ölçek ve kişisel bilgi formunun zarfa konularak teslim alınacağı bilgisi önceden verilerek bireylerin samimi cevaplarda bulunmaları hedeflenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

4.1. Araştırmaya Katılan Evli Bireylerin Sosyo- Demografik Özelliklerine İlişkin Betimleyici Bulgular

Araştırma grubunu oluşturan 363 evli bireylerin kişisel bilgi formundan elde edilen veriler ışığında tanıtılmıştır.

Tablo 1

Evli Bireylerin Cinsiyet Dağılımı

CİNSİYET	Sıklık	Yüzdesel
Kadın	214	59
Erkek	149	41
Toplam	363	100

Araştırma kapsamında uygulanan ankete 363 kişi katılım göstermiştir. 363 kişinin %59'u kadın ve %41'i erkektir.

Tablo 2

Evli Bireylerin Yaş Dağılımı

YAŞ	Sıklık	Yüzdesel
20-25	10	2.8
26-30	54	14.9
31-35	92	25.3
36-40	58	16.0
41-45	55	15.2
46+	94	25.9
Toplam	363	100

Anket çalışmasına katılan katılımcıların yoğunlukta olduğu 31-35 ve 46+ yaş grubudur. 31-35 yaş aralığı ankete katılanların %25.3'nü oluşturmaktadır. Bununla birlikte, 20-25 yaş aralığındaki katılımcıların azınlıkta olduğu görülmektedir. Ayrıca, 26-30; 36-40 ve 41-45 yaş grubundaki anket katılımcılarının da sayısının neredeyse birbirine eşit olduğu gözlenmektedir.

Tablo 3

Evli Bireylerin Meslek Dağılımı

MESLEK	Sıklık	Yüzdesel
Kamu Personeli	197	55.7
Serbest Meslek	34	9.4
Ev Hanımı	48	13.3
Diğer	81	22.5
Toplam	360	100.0

Ankete katılan katılımcıların %55.7'ni kamu personelinin oluşturduğu görülmektedir. 3 kişi işsiz olduğunu beyan etmiştir. Ev hanımlarının ankete katılım oranını %13.3 olduğu gözlenmektedir. Ayrıca ankete katılanların %22.5'nin ise mesleğini açık olarak beyan etmemiştir.

Tablo 4

Evli Bireylerin Eğitim Seviyesi Dağılımı

EĞİTİM	Sıklık	Yüzdesel
İlkokul Mezunu	23	6.3
Ortaokul Mezunu	21	5.8
Lise Mezunu	87	24.0
Yüksek Okul Mezunu	47	12.9
Üniversite Mezunu	154	42.4
Lisansüstü Mezunu	31	8.5
Toplam	363	100.0

Ankete katılan katılımcıların %42.4'nün üniversite mezunu oluşturduğu görülmektedir. Anketimizde okuma yazma bilmeyen ya da okuma yazma bildiği halde okula gitmemiş olan katılımcı bulunmamaktadır. İlkokul ve ortaokul mezunu katılımcılar çalışmanın %12.1'ni oluşturmaktadır. Lisansüstü eğitim görmüş olan katılımcıların oranı ise %8.5'tir. Son olarak lisans eğitim almış kişilerin katılımcıların oranı %50.9; lisans mezunu olmayanların oranı ise 49.1'dir.

Tablo 5

Evli Bireylerin Evlilik Yılı Dağılımı

EVLİLİK YILI	Sıklık	Yüzdesel
0-5	100	27.5
6-10	67	18.5
11-15	52	14.3
16-20	49	13.5
21-25	29	8.0
26-30	29	8.0
31+	37	10.2
Toplam	100	100.0

Ankete katılan katılımcıların %27.5'nin 0-5 yıl evlilik süresine sahip olduğu görülmektedir. Diğer taraftan 31 yıl ve üstü evliliği olan katılımcılar %10.2'dir. Ayrıca 11-15 ve 16-20 yılları arasında evlilikleri olan katılımcıların oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, 21-25 ile 26-30 yılları arasında evli olan katılımcıların eşit olduğu (%8) gözlenmiş olup anket çalışmasının %16'sını oluşturmaktadır.

Tablo 6

Evli Bireylerin Çocuk Sahibi Olma Dağılımı

ÇOCUK SAHİBİ OLMA	Sıklık	Yüzdesel
Evet	292	81
Hayır	70	19
Toplam	362	100.0

Anket katılımcılarından sadece bir kişinin bu soruya cevap vermek istemediği görülmektedir. Buna ek olarak, Katılımcıların %81'nin çocuk sahibi olduğu görülmektedir. %19'nun ise çocuk sahibi olmadığı görülmektedir.

Tablo 7

Evli Bireylerin Çocuk Sayısı Dağılımı

ÇOCUK SAYISI	Sıklık	Yüzdesel
1 çocuk	107	37
2 çocuk	111	38
3 ve üstü çocuk	33	11
Toplam	292	100.0

Anket katılımcılarının çocuk sahibi konusunda beyan vermeyenlerin sayısı 41'dir..Çocuk sayısı beyanı yapan katılımcıların %37'nin bir çocuğa ve %38'nin de iki çocuğa sahip olduğu görülmektedir. Çocuk sahibi olduğunu beyan eden katılımcıların %11'nin de üç çocuk ve üzerinde çocuk sahibi oldukları görülmektedir.

Tablo 8

Evli Bireylerin Evlenme Yaşı Dağılımı

EVLENME YAŞI	Sıklık	Yüzdesele
18 yaş ve altı	23	6.3
19-25 yaş	170	46.8
26-31 yaş	143	39.4
32 yaş ve üstü	27	7.4
Toplam	363	100.0

Katılımcıların %6.3'nün 18 yaş ve altında evlendiği görülmektedir. 32 yaş ve üzerinde evlenenler ise ankete katılanların %7.4'dür. 19-25 yaş aralığında evlenenlerin ise en yüksek orana (%46.8) sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 9

Evli Bireylerin Aile Aylık Gelir Dağılımı

AİLE AYLIK GELİR	Sıklık	Yüzdesele
2000 TL ve altı	27	7.5
2000TL-4000TL	121	33.7
4000TL-5000TL	69	19.2
5000TL ve üstü	142	39.6
Toplam	359	100.0

Ankete katılan 363 kişiden 359 kişi gelirleri hakkında bilgi verdiği görülmektedir. Gelirleri hakkında bilgi veren katılımcıların %39.6'sının 5000 TL ve üzerinde bir gelire sahip olduğu görülmektedir. Diğer en yüksek oran ise %33.7 ile 2000TL-4000TL aralığındaki gelir grubuna sahip katılımcılar oluşturmaktadır. 4000TL-5000TL arasındaki gelir grubu ise gelirleri hakkında bilgi veren katılımcıların %19.2'sini oluşturmaktadır. Son olarak araştırmaya katılan katılımcıların hane gelirlerine baktığımızda asgari ücret ve asgari ücreti altında olanların %7.5 olduğu görülmektedir.

Tablo 10

Evli Bireylerin Yaşam Doyumu Dağılımı

YAŞAM DOYUMU	Sıklık	Yüzdesel
Düşük	35	9.7
Orta	237	65.7
Yüksek	89	24.7
Toplam	361	100.0

Yaşam doyumu sorusuna cevap veren katılımcı sayısı 361'dir. Katılımcıların % 65.7'sinin orta derecede olduğu gözlemlenirken %9.7'sinin düşük derecede olduğu gözlenmektedir. Bununla birlikte, katılımcıların %24.7'sinin ise yüksek derecede olduğu görülmektedir.

4.2. Araştırmanın Alt Problemlere İlişkin Bulgular

H₀ : Evli bireylerin evlilikte çatışma durumları ile cinsiyet değişkenleri arasında ilişki yoktur.

H₁: Evli bireylerin evlilikte çatışma durumları ile cinsiyet değişkenleri birbirleri ile ilişkilidir.

Tablo 11

Evli bireylerin Cinsiyetlerine göre Çatışma Sıklığı Dağılımı

		Çatışma Sıklık				Toplam
		Gerginlik yok (0+1)	Yılda 1-2 kez gerginlik yaratıyor (2)	Ayda 1-2 kez gerginlik yaratıyor (3)	Haftada 1-2 kezden fazla gerginlik yaratıyor (4+5)	
Cinsiyet	Kadın Sayı	176	26	4	8	214
	Toplam	48.5%	7.2%	1.1%	2.2%	59.0%
Cinsiyet	Erkek Sayı	118	15	10	6	149
	Toplam	32.5%	4.1%	2.8%	1.7%	41.0%
Toplam	Sayı	294	41	14	14	363
	Toplam	81.0%	11.3%	3.9%	3.9%	100.0%

Tablo 11'de çatışma sıklığı yılda bir-iki kez olduğunu ifade eden kadınların oranı %7.2 iken erkeklerin oranı %4.1 olarak görülmektedir. Aynı zamanda yapılan çalışmada erkeklerin ayda 1-2 kez gerginlik yaratıyor seçeneğine katılanların oranı (%2.8) kadınlardan

(%1.1) daha yüksek olduğu görülmektedir. Genel olarak, araştırmaya katılanların %81'i evde gerginlik yaşamadığını beyan etmiş, öte yandan %19'u gerginlik yaşadığını ifade etmiştir.

Tablo 12

Evli Bireylerin Cinsiyetleri ile Çatışma Sıklığı İlişki Testi

	Katsayılar	df	p Değeri
Ki-kare Testi	5.797	3	0.122
Olasılık Oranı	5.746	3	0.125
Doğrusal Olarak Doğrusal Birleşme	1.206	1	0.272
Geçerli Veri Sayısı	363		

P değeri 0.122 olarak bulunmuştur. p değeri 0.05 değerinden büyük olduğu için H_0 Hipotezi red edilemez. Cinsiyet ile çatışma sıklığı değişkenleri arasında ilişki olduğu söylenemez.

H_0 : Evli bireylerin evlilikte çatışma durumları ile yaş değişkenleri arasında ilişki yoktur.

H_1 : Evli bireylerin evlilikte çatışma durumları ile yaş değişkenleri birbirleri ile ilişkilidir.

Tablo 13

Evli Bireylerin Yaşlarına göre Çatışma Sıklığı Dağılımı

Yaş		Çatışma Sıklık		Toplam
		Gerginlik Yok	Gerginlik Var	
20-25	Sayı	7	3	10
	Toplam	1.9%	0.8%	2.8%
26-30	Sayı	41	13	54
	Toplam	11.3%	3.6%	14.9%
31-35	Sayı	73	19	92
	Toplam	20.1%	5.2%	25.3%
36-40	Sayı	49	9	58
	Toplam	13.5%	2.5%	16.0%
41-45	Sayı	38	17	55
	Toplam	10.5%	4.7%	15.2%
46+	Sayı	86	18	94
	Toplam	23.7%	2.2%	25.9%
Toplam	Sayı	294	69	363
	Toplam	81.0%	19%	100.0%

31-35 yaş aralığında olan evli bireylerin %5.2'si gerginlik olduğunu belirtirken %20.1'i gerginlik olmadığını belirtmiştir. 20-25 yaş aralığında bulunan evli bireylerin

yaklaşık olarak %1 gerginlik olduğunu söylediği görülmektedir. 46+ üzerinde bulunan evli bireylerin %23.7'si gerginlik olmadığını belirtmişlerdir. Ankete katılan 41-45 yaş aralığında bulunan evli bireylerin %4.7'si gerginlik var olduğunu belirtmiştir. Sonuç olarak ankete katılan katılımcıların %81 gerginlik olmadığını %19'u gerginlik olduğunu belirtmiştir.

Tablo 14

Evli Bireylerin Yaşları ile Çatışma Sıklığı İlişki Testi

	Katsayılar	df	p Değeri
Ki-kare Testi	14.094	5	0.015
Olasılık Oranı	14.741	5	0.012
Doğrusal Olarak Doğrusal Birleşme	4.307	1	0.038
Geçerli Veri Sayısı	363		

P değeri 0.015 olarak bulunmuştur. p değeri 0.05 değerinden küçük olduğu için H_0 Hipotezi kabul edilir. Yaş ile çatışma sıklığı değişkenleri arasında ilişki olduğu söylenebilir.

H_0 : Evli bireylerin evlilikte çatışma durumları ile meslek değişkenleri arasında ilişki yoktur.

H_1 :Evli bireylerin evlilikte çatışma durumları ile meslek değişkenleri birbirleri ile ilişkilidir.

Tablo 15

Evli Bireylerin Mesleklerine göre Çatışma Sıklığı Dağılımı

		Çatışma Sıklık		
		Gerginlik Yok	Gerginlik Var	Toplam
Meslek	Kamu personeli	Sayı 153	45	198
		Toplam 42.50%	12.4%	54.9%
	Serbest meslek	Sayı 29	5	34
		Toplam 8.06%	1.37%	9.36%
	Ev hanımı	Sayı 42	6	48
		Toplam 11.67%	1.65%	13.22%
	Diğer	Sayı 69	13	82
		Toplam 18.89%	3.58%	22.58%
Toplam	Sayı	294	69	363
	Toplam	81.0%	19.0%	100.00%

Katılımcılardan meslek grubu kamu personeli olanların %12.4'ü gerginlik olduğunu söylerken %42.50'si gerginlik olmadığını belirtmiştir. Aynı zamanda yapılan anket çalışmasına katılanların yaklaşık %55'ni kamu personeli oluşturmaktadır. Katılımcılardan meslek grubu diğer olanların %18.89'si gerginlik olmadığını cevabını vermiştir. Bununla

birlikte en çok gerginlik olan meslek grubu %12.4 ile kamu personeli iken devamındaki meslek grubu ise %3.58 ile diğer başlıklı meslek grubudur.

Tablo 16

Evli Bireylerin Meslekleri ile Çatışma Sıklığı İlişki Testi

	Katsayılar	df	p Değeri
Ki-kare Testi	5.228	6	0.515
Olasılık Oranı	5.672	6	0.461
Doğrusal Olarak Doğrusal Birleşme	2.493	1	0.114
Geçerli Veri Sayısı	363		

P değeri 0.515 olarak bulunmuştur. p değeri 0.05 değerinden büyük olduğu için H_0 Hipotezi red edilemez. Meslek ile çatışma sıklığı değişkenleri arasında ilişki olduğu söylenemez.

H_0 : Evli bireylerin evlilikte çatışma durumları ile eğitim durumu değişkenleri arasında ilişki yoktur.

H_1 : Evli bireylerin evlilikte çatışma durumları ile eğitim durumu değişkenleri birbirleri ile ilişkilidir.

Tablo 17

Evli Bireylerin Eğitim Durumlarına göre Çatışma Sıklığı Dağılımı

		Çatışma Sıklık			
		Gerginlik Yok	Gerginlik Var	Toplam	
	İlkokul mezunu	Sayı	21	2	23
		Toplam	5.8%	0.60%	6.3%
	Ortaokul mezunu	Sayı	19	2	21
		Toplam	5.2%	0.60%	5.8%
Eğitim	Lise mezunu	Sayı	71	16	87
		Toplam	19.6%	4.40%	24.0%
	Yüksekokul mezunu	Sayı	40	7	47
		Toplam	11.0%	1.90%	12.9%
	Üniversite mezunu	Sayı	119	35	154
		Toplam	32.8%	9.60%	42.4%
	Lisansüstü mezunu	Sayı	24	7	31
		Toplam	6.6%	1.90%	8.5%
Toplam	Sayı	294	69	363	
	Toplam	81.0%	19%	100.0%	

Üniversite mezunu katılımcıların % 9.60 gerginlik yaratıyor, %32.8'nin de gerginlik yaratmıyor seçeneğine cevap verdikleri gözlenmektedir. Lise mezunu katılımcıların

%4.4'nün gerginlik yaratıyor seçeneğine cevap verdikleri gözlenmektedir. Bununla birlikte en çok gerginlik yaşayan grubun üniversite mezunu eğitim düzeyinde olan katılımcıların olduğu gözlenmektedir. Diğer gerginlik olduğu belirten Lise eğitim düzeyine sahip katılımcılar olduğu gözlenmektedir.

Tablo 18

Evli Bireylerin Eğitim Durumları ile Çatışma Sıklığı İlişki Testi

	Katsayılar	df	p Değeri
Ki-kare Testi	4.995	5	0.417
Olasılık Oranı	5.487	5	0.359
Doğrusal Olarak Doğrusal Birleşme	3.790	1	0.052
Geçerli Veri Sayısı	363		

P değeri 0.417 olarak bulunmuştur. p değeri 0.05 değerinden büyük olduğu için H_0 Hipotezi red edilemez. Eğitim durumu ile çatışma sıklığı değişkenleri arasında ilişki olduğu söylenemez.

H_0 : Evli bireylerin evlilikte çatışma durumları ile evlenme yaşı değişkenleri arasında ilişki yoktur.

H_1 : Evli bireylerin evlilikte çatışma durumları ile evlenme yaşı değişkenleri birbirleri ile ilişkilidir.

Tablo 19

Evli Bireylerin Evlenme Yaşlarına göre Çatışma Sıklığı Dağılımı

		Çatışma Sıklık		Toplam	
		Gerginlik Yok	Gerginlik Var		
Evlenme Yaşı	18 ve altı	Sayı	19	4	23
		Toplam	5.2%	1.10%	6.3%
	19-25	Sayı	136	34	170
		Toplam	37.5%	9.40%	46.8%
	26-31	Sayı	119	24	143
		Toplam	32.8%	6.60%	39.4%
	32 ve üstü	Sayı	20	7	27
		Toplam	5.5%	1.9%	7.4%
	Toplam	Sayı	294	69	363
		Toplam	81.0%	19%	100.0%

Tablo 19’da katılanların % 46.8’nin 19-25 yaş aralığında evlendiği görülmektedir. 26-31 yaş aralığında evlenenlerin oranı ise %39.4’tür. 19-25 aralığında evlenenlerin %37.5’nin gerginlik olmadığına yönelik cevap verdiği gözlenmektedir. 26-31 aralığında evlenenlerin %6.6’sının gerginlik yaratıyor olarak cevap verdiği gözlenmektedir. 19-25 aralığında evlenenlerin %9.4’nün gerginlik olduğuna yönelik cevap verdiği gözlenmektedir. 32 ve üzerinde evlenenlerin %1.9’nun gerginlik olduğuna yönelik cevap verdiği gözlenmektedir.

Tablo 20

Evli Bireylerin Evlenme Yaşları ile Çatışma Sıklığı İlişki Testi

	Katsayılar	df	p Değeri
Ki-kare Testi	1.447	3	0.695
Olasılık Oranı	1.396	3	0.707
Doğrusal Olarak Doğrusal Birleşme	.029	1	0.865
Geçerli Veri Sayısı	363		

P değeri 0.695 olarak bulunmuştur. p değeri 0.05 değerinden büyük olduğu için H_0 Hipotezi red edilemez. Evlenme yaşı ile çatışma sıklığı değişkenleri arasında ilişki olduğu söylenemez.

H_0 : Evli bireylerin evlilikte çatışma durumları ile evlilik yılı değişkenleri arasında ilişki yoktur.

H_1 : Evli bireylerin evlilikte çatışma durumları ile evlilik yılı değişkenleri birbirleri ile ilişkilidir.

Tablo 21

Evli Bireylerin Evlilik Yıllarına göre Çatışma Sıklığı Dağılımı

		Çatışma Sıklık			
		Gerginlik yok	Gerginlik var	Toplam	
Evlilik Yılı	0-5	Sayı	78	22	100
		Toplam	21.5%	6.1%	27.5%
	6-10	Sayı	52	15	67
		Toplam	14.3%	4.1%	18.5%
	11-15	Sayı	40	12	52
		Toplam	11.0%	3.3%	14.3%
	16-20	Sayı	40	9	49
		Toplam	11.0%	2.5%	13.5%
	21-25	Sayı	25	4	29
		Toplam	6.9%	1.1%	8.0%
	26-30	Sayı	24	5	29
		Toplam	6.6%	1.4%	8.0%
	31+	Sayı	35	2	37
		Toplam	9.6%	0.6%	10.2%
	Toplam	Sayı	294	69	363
		Toplam	81.0%	19%	100.0%

Tablo 21’de katılımcıların %27.5’nin 0-5 yıl aralığında evli oldukları görülmektedir. 21-25 ile 26-30 yıl aralığında evli olanların oranı ise %8’dir. 31 yıl üzerinde evli olanların oranı ise %10.2 olarak görülmektedir. Ayrıca, 0-5 yıl aralığında evli olanların %6.1’nin gerginlik yaratıyor cevabını verirken bu cevabı verenlerin oranı evlilik yılı arttıkça azaldığı görülmektedir. 26-30 yıl aralığında evli olanların %1.4’nün gerginlik yaratıyor cevabını verdiği görülmektedir. Genel olarak bakıldığında, evliliğin ilk 10 senesinde, diğer senelere göre çiftler arasında daha fazla gerginlik yaşandığı söylenebilir.

Tablo 22

Evli Bireylerin Evlilik Yılları ile Çatışma Sıklığı İlişki Testi

	Katsayılar	df	p Değeri
Ki-kare Testi	6.669	6	0.353
Olasılık Oranı	8.034	6	0.236
Doğrusal Olarak Doğrusal Birleşme	4.875	1	0.027
Geçerli Veri Sayısı	363		

P değeri 0.353 olarak bulunmuştur. p değeri 0.05 değerinden büyük olduğu için H_0 Hipotezi red edilemez. Evlilik yılı ile çatışma sıklığı değişkenleri arasında ilişki yoktur.

H_0 : Evli bireylerin evlilikte çatışma durumları ile çocuk sahibi olma değişkenleri arasında ilişki yoktur.

H_1 :Evli bireylerin evlilikte çatışma durumları ile çocuk sahibi olma değişkenleri birbirleri ile ilişkilidir.

Tablo 23

Evli Bireylerin Çocuk Sahibi Olmalarına göre Çatışma Sıklığı Dağılımı

		Çatışma Sıklık				Toplam	
		Gerginlik yok (0+1)	Yılda 1-2 kez gerginlik yaratıyor (2)	Ayda 1-2 kez gerginlik yaratıyor (3)	Haftada 1-2 kezden fazla gerginlik yaratıyor (4+5)		
Çocuk sahibi olma	Evet	Sayı	233	34	12	13	
		Toplam	64.4%	9.4%	3.3%	3.6%	80.7%
Hayır		Sayı	60	7	2	1	
		Toplam	16.6%	1.9%	0.6%	0.3%	19.3%
Toplam		Sayı	293	41	14	14	
		Toplam	80.9%	11.3%	3.9%	3.9%	100.0%

Evli olan bireylerin %80.7'sinin çocuğu olduğu görülmektedir. Çocuğu sahibi olanların kendi içindeki gerginlik oranı baktığımızda, %16.3'ü gerginlik içindedir. Bu oran çocuk sahibi olmayan çiftlerde %2.7'dir. Çocuk sahibi olanların %9.4'nün yılda 1-2 kez gerginlik yaşadığı cevabını verdikleri görülmektedir. Çocuk sahibi olanların %3.6'sının haftada 1-2 kereden fazla gerginlik yaşadığı cevabını verdikleri görülmektedir. Çocuğu olmayanların gerginlik oranlarının, çocuğu olanlara göre daha az olduğu gözlenmektedir.

Tablo 24

Evli Bireylerin Çocuk Sahibi Olmaları ile Çatışma Sıklığı İlişki Testi

	Katsayılar	df	p Değeri
Ki-kare Testi	1.943	3	0.584
Olasılık Oranı	2.295	3	0.513
Doğrusal Olarak Doğrusal Birleşme	1.885	1	0.170
Geçerli Veri Sayısı	362		

P değeri 0.584 olarak bulunmuştur. p değeri 0.05 değerinden büyük olduğu için H_0 Hipotezi red edilemez. Çocuk sahibi olma ile çatışma sıklığı değişkenleri arasında ilişki olduğu söylenemez.

H_0 : Evli bireylerin evlilikte çatışma durumları ile çocuk sayısı değişkenleri arasında ilişki yoktur.

H_1 :Evli bireylerin evlilikte çatışma durumları ile çocuk sayısı değişkenleri birbirleri ile ilişkilidir.

Tablo 25

Evli Bireylerin Çocuk Sayısına göre Çatışma Sıklığı Dağılımı

		Çatışma Sıklığı				Toplam
		Gerginlik yok gerginlik (0+1)	Yılda 1-2 kez yaratıyor gerginlik (2)	Ayda 1-2 kez yaratıyor gerginlik (3)	Haftada 1-2 kezden fazla gerginlik yaratıyor (4+5)	
1 çocuk	Sayı	83	19	1	4	107
	Toplam	32.94%	7.54%	0.40%	1.59%	42.46%
2 çocuk	Sayı	97	7	5	2	111
	Toplam	38.49%	2.78%	1.98%	0.79%	44.05%
3 ve üstü çocuk	Sayı	30	0	1	3	34
	Toplam	11.90%	0.00%	0.40%	1.19%	13.49%
Toplam	Sayı	210	26	7	9	252
	Toplam	83.33%	10.32%	2.78%	3.57%	100.00%

Ankete katılanların 292'si çocuğu olduğunu belirtmiştir. 70 kişi ise çocuğu olmadığını belirtmiştir. Bununla birlikte, ankete katılan 40 kişi çocuk sayısını belirtmemiştir. Bir çocuğa sahip olan anket katılımcılarının yılda 1-2 kez gerginlik yaratıyor oranı %7.54 olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, 2 çocuk sahibi olan çiftlerde ise yılda 1-2 kez gerginlik yaratıyor oranı %2.78 olduğu görülmektedir. 3 çocuk ve üzerinde çocuğa sahip olan anket katılımcılarının haftada 1-2 kereden fazla gerginlik yaratıyor oranı %1.19 olduğu görülmektedir.

Tablo 26

Evli Bireylerin Çocuk Sayısı ile Çatışma Sıklığı İlişki Testi

		Çatışma Sıklığı	Çocuk Sayısı
Pearson İlişki	Korelasyon Katsayısı	1.000	-.110
	Çatışma Sıklığı p Değeri	.	.080
	N	252	252
	Korelasyon Katsayısı	-.110	1.000
Çocuk Sayısı	p Değeri	.080	.
	N	252	252
	*0.05 anlamlılık düzeyinde korelasyon katsayısı anlamlıdır.		

P değeri 0.08 olarak bulunmuştur. p değeri 0.05 değerinden büyük olduğu için çocuk sayısı ile çatışma sıklığı değişkenleri arasında bir ilişki olduğu söylenemez.

H₀: Evli bireylerin evlilikte çatışma durumları ile aile aylık gelir değişkenleri arasında ilişki yoktur.

H₁: Evli bireylerin evlilikte çatışma durumları ile aile aylık gelir değişkenleri birbirleri ile ilişkilidir.

Tablo 27

Evli Bireylerin Aile Aylık Gelirlerine göre Çatışma Sıklığı Dağılımı

		Çatışma Sıklığı				Toplam	
		Gerginlik yok (0+1)	Yılda 1-2 kez gerginlik yaratıyor (2)	Ayda 1-2 kez gerginlik yaratıyor (3)	Haftada 1-2 kezden fazla gerginlik yaratıyor (4+5)		
Gelir	2000TL altı	Sayı 25	1	0	1	27	
		Toplam	7.0%	0.3%	0.0%	0.3%	7.5%
	2000-4000TL	Sayı 94	15	5	7	121	
		Toplam	26.2%	4.2%	1.4%	1.9%	33.7%
	4000-5000TL	Sayı 60	4	4	1	69	
		Toplam	16.7%	1.1%	1.1%	0.3%	19.2%
5000TL üstü	Sayı 111	21	5	5	142		
	Toplam	30.9%	5.8%	1.4%	1.4%	39.6%	
Toplam	Sayı 290	41	14	14	359		
	Toplam	80.8%	11.4%	3.9%	3.9%	100.0%	

Yapılan anket çalışmasında aile aylık geliri 5000TL ve üzerinde olan katılımcıların yılda 1-2 kez gerginlik yaratıyor oranı (%5.8) diğer aylık gelir gruplarına göre yüksek olduğu görülmektedir. Aile aylık geliri 2000-4000TL arasında olan katılımcıların yılda 1-2 kez gerginlik yaratıyor oranı %4.2'dir. Aile aylık geliri 2000-4000TL arasında olan katılımcıların haftada 1-2 kereden fazla gerginlik yaratıyor oranı %1.9'dur. Aile aylık geliri 4000-5000TL arasında olan katılımcıların yılda ve ayda 1-2 kere gerginlik yaratıyor oranı %1.1'dir.

Tablo 28

Evli Bireylerin Aile Aylık Gelirleri ile Çatışma Sıklığı İlişki Testi

	Katsayılar	df	p Değeri
Ki-kare Testi	1.726	3	0.631
Olasılık Oranı	1.699	3	0.637
Doğrusal Olarak Doğrusal Birleşme Geçerli Veri Sayısı	.392	1	0.531
	359		

P değeri 0.631 olarak bulunmuştur. P değeri 0.05 değerinden büyük olduğu için aylık gelir ile çatışma sıklığı değişkenleri arasında ilişki olduğu söylenemez.

Tablo 29

Araştırmaya İlişkin Ölçek Sorularına İlişkin Betimsel İstatistikler

	Ortalama	Standart Sapma	N
Çatışma Sıklığı	1.3075	.72432	361
Nörotisizm	1.5614	.30247	361
Dışa-dönüklük	1.4861	.21127	361
Psikotisizm	1.5588	.24295	361
Yalan	1.6826	.23684	361
Kontrol Odağı	0.4543	.16520	361
Yaşam Doymu	2.1496	.56746	361

Ölçek sorularına ilişkin ortalamaya bakıldığında, Nörotisizm, Dışa-dönüklük, Psikotisizm, Yalan ve Kontrol Odağı değişkenlerinin ortalamaları 1-2 arasında yer almaktadır. Bununla birlikte, yaşam doymu değişkeninin ortalaması 2.14 olduğu gözlenmektedir. Yaşam doymununun düşük olduğu görülmektedir. Ayrıca yaşam doymu değişkeni 1-3 arasında değişim göstermektedir. Değişkenler arasındaki en çok sapmanın çatışma sıklık değişkeninde olduğu gözlenmektedir. Çatışma sıklığı 0-2 arasında değişebileceğini göstermektedir.

Tablo 30

Araştırmaya İlişkin Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizleri Tablosu

	Yaşam Doymu	Nörotisizm	Dışa Dönüklük	Psikotisizm	Yalan	RIDKO	Çatışma Sıklık
Yaşam Doymu	r	1	.292**	-.038	.044	-0.05	-.154**
	p		.000	0.47	.41	.346	.003
	n	361	361	361	361	361	361
Nörotisizm	r		1	.049	.271**	.126*	-.223**
	p			.354	.000	.016	.000
	n		363	363	363	363	363
Dışa Dönüklük	r			1	0.1	.144**	.019
	p				.057	.006	.718
	n			363	363	363	363
Psikotisizm	r				1	.228**	-.132*
	p					.000	.012
	n				363	363	363
Yalan	r					1	-.073
	p						.165
	n					363	363
Kontrol Odağı	r						1
	p						-.106*
	n					363	363
Çatışma Sıklık	r						
	p						
	n						363

** Korelasyon değeri 0.01 düzeyinde anlamlıdır.

* Korelasyon değeri 0.05 düzeyinde anlamlıdır.

Ölçek değişkenleri ilişkileri Tablo 30'da gösterilmiştir. Çatışma sıklık değişkeninin bağımlı değişken olduğu çalışmada, yaşam doymu, nörotisizm, dışa dönüklük, psikotisizm, yalan ve Kontrol Odağı değişkenleri ile aralarında ilişki olduğu gözlenmektedir. Bu ilişkiler

bakıldığında, Kontrol Odağı değişkeni ile çatışma sıklık değişkeni arasındaki ilişki negatif yönde zayıf ilişki olduğu görülmektedir ($r = -.106$) Yaşam doyumu ($r = .130$), nörotisizm ($r = .149$), dışa dönüklük ($r = .148$), psikotisizm ($r = .118$) ve yalan ($r = .118$) değişkenleri ile çatışma sıklık değişkenleri arasındaki ilişki de pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu gözlenmektedir. Bununla birlikte, bağımlı değişken çatışma sıklığı dışında değişkenlerin kendi aralarında da ilişki olduğu gözlenmektedir. Kontrol Odağı ile yaşam doyumu ($r = -.0154$), nörotisizm ($r = -.0123$) ve psikotisizm ($r = -.0132$) arasında negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu gözlenmektedir. Ayrıca yalan değişkeni ile nörotisizm ($r = .126$), dışa dönüklük ($r = .144$), psikotisizm ($r = .228$) değişkenleri arasındaki ilişki de pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu gözlenmektedir. Nörotisizm ve psikotisizm ($r = .271$) değişkenleri arasındaki ilişki de pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu gözlenmektedir.

Tablo 31

Araştırmaya İlişkin Kontrol Odağı Güvenirlik Analizi Tablosu

Cronbach's Alpha	Maddeleredayalı standartlaştırılmış Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
.690	.692	23

Ölçeğin güvenilirliği, Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı, test tekrar test (kararlılık) güvenilirlik katsayısı ve test yarı test yöntemleri ile hesaplanmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.690 bulunmuştur.

Tablo 32

Araştırmaya İlişkin Kişilik Özelliklerinin Güvenirlik Analizi Tablosu

Cronbach's Alpha	Maddeleredayalı standartlaştırılmış Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
0.560	0.599	24

Ölçeğin güvenilirliği, Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı, test tekrar test (kararlılık) güvenilirlik katsayısı ve test yarı test yöntemleri ile hesaplanmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 0.560 bulunmuştur.

Araştırmaya İlişkin cinsiyet, eğitim, aile aylık gelir, evlilik yılı, çocuk sayısı, yaşam doyumu, kontrol odağı yönelimleri ve kişilik özelliklerinin evlilik çatışma durumlarına etki düzeyi Regresyon analizi ile incelenmiştir.

Tablo 33

Araştırmaya İlişkin Değişkenlerin Hiyerarşik Regresyon Analizi Tablosu

	Bağımsız	B	t	p	F	p	ΔR²	^aR²
1^a	(Sabit)	.850	11.545	.000				
	Cinsiyet	-.021	-.682	.496				
	İlkokul	.082	1.162	.246				
	Ortaokul	.091	1.362	.174				
	Lise	.060	1.399	.163				
	Yüksek Lisans	.074	1.615	.108				
	Lisansüstü	.043	.660	.510				
	2000-4000tl	-.041	-.641	.522				
	4000-5000tl	.072	.990	.323	1.024	0.432	0.066	0.002
	5000tl +	.033	.465	.642				
	6-10 Evlilik Yılı	-.015	-.320	.750				
	11-15 Evlilik Yılı	.010	.197	.844				
	16-20 Evlilik Yılı	-.020	-.367	.714				
	21-25 Evlilik Yılı	.073	1.178	.240				
	26-30 Evlilik Yılı	-.013	-.228	.820				
31+Evlilik Yılı	.091	1.654	.099					
Çocuk Sayısı	.004	.083	.934					
2^b	(Sabit)	.763	8.828	.000	1.187	0.276	0.081	0.013
	Yaşam Doyumu	.055	1.901	.059				
3^c	Sabit	.315	1.746	.082				
	Nörotisizm	.093	1.771	.078	1.697	0.035	0.130	0.053
	Dışa Dönüklük	.202	2.933	.004				
	Psikotisizm	.002	.021	.984				
4^d	Sabit	.411	2.095	.037	1.694	0.033	0.136	0.056
	Kontrol Odağı	-.116	-1.243	.215				

- a. (Sabit), Cinsiyet, İlkokul, Ortaokul, Lise, Yüksek Lisans, Lisansüstü, 2000-4000tl, 4000-5000tl, 5000tl +, 0-5 Evlilik Yılı, 6-10 Evlilik Yılı, 11-15 Evlilik Yılı, 16-20 Evlilik Yılı, 21-25 Evlilik Yılı, 26-30 Evlilik Yılı, 31+Evlilik Yılı, Çocuk Sayısı
- b. (Sabit), Cinsiyet, İlkokul, Ortaokul, Lise, Yüksek Lisans, Lisansüstü, 2000-4000tl, 4000-5000tl, 5000tl +, 0-5 Evlilik Yılı, 6-10 Evlilik Yılı, 11-15 Evlilik Yılı, 16-20 Evlilik Yılı, 21-25 Evlilik Yılı, 26-30 Evlilik Yılı, 31+Evlilik Yılı, Çocuk Sayısı, Yaşam Doyumu
- c. (Sabit), Cinsiyet, İlkokul, Ortaokul, Lise, Yüksek Lisans, Lisansüstü, 2000-4000tl, 4000-5000tl, 5000tl +, 0-5 Evlilik Yılı, 6-10 Evlilik Yılı, 11-15 Evlilik Yılı, 16-20 Evlilik Yılı, 21-25 Evlilik Yılı, 26-30 Evlilik Yılı, 31+Evlilik Yılı, Çocuk Sayısı, Yaşam Doyumu, Nörotisizm, Dışa Dönüklük, Psikotisizm
- d. (Sabit), Cinsiyet, İlkokul, Ortaokul, Lise, Yüksek Lisans, Lisansüstü, 2000-4000tl, 4000-5000tl, 5000tl +, 0-5 Evlilik Yılı, 6-10 Evlilik Yılı, 11-15 Evlilik Yılı, 16-20 Evlilik Yılı, 21-25 Evlilik Yılı, 26-30 Evlilik Yılı, 31+Evlilik Yılı, Çocuk Sayısı, Yaşam Doyumu, Nörotisizm, Dışa Dönüklük, Psikotisizm, Kontrol Odağı

Regresyon modeline eklenen değişkenlerin oluşturduğu farklar Tablo 33'de yer alan dR^2 sütununda gösterilmiştir. Tablo 33'de yer alan F ve p değerlerine bakılarak hangi modellerin anlamlı olduklarına karar verilmektedir. Bu doğrultuda, Cinsiyet, İlkokul, Ortaokul, Lise, Yüksek Lisans, Lisansüstü, 2000-4000tl, 4000-5000tl, 5000tl +, 0-5 Evlilik Yılı, 6-10 Evlilik Yılı, 11-15 Evlilik Yılı, 16-20 Evlilik Yılı, 21-25 Evlilik Yılı, 26-30 Evlilik Yılı, 31+Evlilik Yılı ve Çocuk Sayısı değişkenlerinin yer aldığı Model 1'in p değeri 0.05 değerinden büyük olması nedeni ile model istatistiksel olarak anlamlı değildir (p değeri $0.432 > 0.05$; $F(16,231)=1.024$). Model 1'e eklenen yaşam doyumu değişkeni ile oluşturulan model 2 de istatistiksel olarak anlamlı değildir (p değeri $0.276 > 0.05$; $F(17,230)=1.187$). Model 2'ye eklenen Nörotisizm, Dışa Dönüklük ve Psikotisizm değişkenleri ile Model 3 oluşturulmuştur. Söz konusu bu model istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır (p değeri $0.035 > 0.05$; $F(20,227)=1.697$). Model 3'ün açıklama gücü ise ($dR^2=0.053$) %5.3'tür.

Model 3'e eklenen Kontrol Odağı değişkeni ile Model 4 oluşturulmuştur. Model 4 istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır (p değeri $0.033 > 0.05$; $F(21,226)=1.694$). Model 4'ün açıklama gücü ise ($dR^2=0.056$) %5.6'dır. Eklenen Kontrol Odağı değeri ile de modelin açıklama gücünde istatistiksel olarak bir artış olduğu gözlenmektedir (Model 3 $dR^2=0.053 <$ Model 4 $dR^2=0.056$). Yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonucuna göre demografik değişkenlerin ve yaşam doyumu değişkeninin çatışma sıklık değişkeni üzerinde bir etkisinin olmadığı gözlenmektedir (p değeri > 0.05). Bununla birlikte, ölçeklerden elde edilen Nörotisizm, Dışa Dönüklük, Psikotisizm ve Kontrol Odağı değişkenlerinden sadece Dışa dönüklük değişkenin modelde anlamlı olduğu görülmektedir (p değeri $= 0.04 < 0.05$). Bu doğrultuda model aşağıdaki gibi oluşturulmaktadır.

$$\text{Çatışma Sıklık} = 0.411 + 0.004 \text{ Dışa Dönüklük}$$

Dışa dönüklük değişkeninde meydana gelecek bir birimlik artış çatışma sıklık değişkeninde 0.004 birimlik artışa sebep olacağı gözlenmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Bu araştırmada, evli bireylerin evlilikte çatışma durumları, sosyo-demografik özellikleri, kontrol odağı yönelimleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkileri incelenmiş, araştırmaya 363 evli birey gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmada, toplumumuzda gizliliğin önemli olduğu bir kurum olan evlilik hakkında bilgi istenmesi sebebiyle, bireylerin gönüllülük esasını ile katılımı sağlanmıştır. Katılımcıların %42.4 'ünün üniversite mezunu olması, %8,5 'inin ise lisans üstü eğitim görmüş kişilerden oluşuyor olması verilen ölçeklerin doldurulmasında eğitim seviyesi yüksek bireylerin daha olumlu ve açık iletişimi desteklediği, bu bireylerin evlilikleri hakkında bilgi vermekten çekinmedikleri düşünülmektedir. Eğitim düzeyinin farklı seviyelerde eşit dağılıma ulaşması halinde, daha homojen veriler elde edilebileceği öngörülmektedir.

Bu araştırmaya katılan kişilerin 214'ü kadın,149'u erkektir. ‘‘Evli Bireylerin Evlilik Çatışması, Kontrol Odağı ve Kişilik Özellikleri’’ araştırmasında $P= 0.122 >0,05$ olduğundan evli bireylerin cinsiyetleri ile çatışma sıklığı arasında ilişki bulunmamaktadır. Kadın ve erkek katılımcı sayısının eşitlenmesi ile yapılacak çalışmalarda, araştırma verilerinin cinsiyet farklılığından meydana gelebilecek faktörleri ortadan kaldıracakları düşünülmektedir. Tezer'in (2010) araştırmasında, evli eşlerin çatışma davranışları ve evlilik doyumu incelenmiş, evli bireylerin çatışma sıklığının cinsiyete göre farklılık göstermediği ortaya konmuştur. Ovalı'nın (2010) Türkiye'nin farklı coğrafi bölgelerinde ikamet eden evli bireylerle yaptığı çalışmasında ise evlilik çatışmasının cinsiyete göre farklılık gösterdiği, kadınlara ait çatışma sıklık ve yaygınlık puanlarının erkeklerden fazla olduğu görülmektedir. Literatür tarandığında cinsiyet ve evlilik çatışması, uyum ve evlilik doyumu arasında farklılık gösteren pek çok araştırma olduğu gibi aralarında bir ilişkinin bulunmadığını gösteren araştırmaların da mevcut olduğu görülmüştür. Yapılan bu araştırmanın, sadece İzmir ilinde yaşayan katılımcılarla sınırlı olması da araştırma bulgularını etkilemiş olduğu söylenebilir.

Değerlendirilen sosyo demografik değişkenlerden bir diğeri olan bireylerin yaşı ele alındığında bu değişken ile çatışma sıklığı değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan katılımcıların yoğunlukta olduğu grup 31-35 yaş ve 46 ve üstü yaş grubuna aittir. Ovalı'nın (2010) araştırmasında, evli bireylerin evlilik çatışmalarının, bireylerin yaşına göre farklılaşmadığı görülmüş olup ve bu sonuç ile aynı

paralellikte olmadığı anlaşılmıştır. Araştırmaya ilişkin katılımcıların meslek ve çatışma sıklığı değişkenleri arasındaki ilişkiye bakıldığında aralarında bir ilişki olduğu söylenememektedir. Katılımcıların %55 'inin kamu personeli olması ve ankete katılanların %22,5 'inin mesleğini açık olarak beyan etmemesinin bulguları etkilediği düşünülmektedir.

Bir başka bulgu eğitim seviyesi ile çatışma sıklığı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığıdır. Eğitimli bireylerin evlilik birliği içerisinde çatışma çözme becerilerini daha etkin kullanabildikleri, hayatı müşterek yaşayarak birbirlerine daha anlayışlı ve kabul noktasından bakabilecek bakış açılarına sahip oldukları düşünülürken araştırma bulguları aynı doğrultuda olmamıştır.

Evlenme yaşı ile çatışma sıklığı arasındaki ilişkiye bakıldığında elde edilen bulgu araştırmada beklenilmeyen bir bulgu olmuştur. Literatür incelemesi yapıldığında evlenme yaşı ile evlilik çatışması arasında bir ilişki çıkması beklenirken bu araştırmada bir ilişki olduğu söylenememektedir. Ovalı (2010) çalışmasında evlenme yaşı ile evlilik çatışmaları arasında bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmasında evlenme yaşının düşmesi ile evlilikte çatışmanın arttığı sonucu elde edilmiş olup bu sonuç belli bir olgunluğa sahip olmadan ve farklı yaşam tecrübeleri edinmeden küçük yaşta yapılan evliliklerin sağlıklı olmadığını düşündürmektedir. Günümüzde pek çok evlilik boşanma ile son bulurken elbette bunun pek çok nedeni bulunmaktadır. Akla gelen en önemli sebeplerden birisi bireylerin evlilik birliğini kurarken verdikleri yanlış kararlardır. Araştırmaya katılan katılımcıların büyük bir yüzdelik dilimini oluşturan grubu oluşturan % 46.8 'inin 19-25 yaş aralığında evlendiği görüldüğünde verilen bu yanlış kararların yaş ile her zaman ilişkilendirilemeyeceği, bireylerin fiziksel, bilişsel ve ruhsal açıdan belli bir seviyede olmalarının önemli olan bir diğer nokta olduğu düşünülmüştür.

Bu araştırmada evli bireylerin çatışma sıklığı ile çocuk sahibi olmaları ya da sahip olunan çocuk sayısı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. Şengül (2013) evli bireylerin evlilik çatışması, çatışma çözüm stilleri ve evlilik uyumlarını incelediği araştırmasında çatışma yaygınlık, çatışma sıklık durumlarının evli bireylerin çocuk sahibi olma durumlarına göre önemli farklılıkların olmadığını bulmuştur. Nelson'un (1990) çalışması bu sonuç ile farklılık göstermektedir. Nelson, çocuk sayısı ile eşler arasındaki ilişkiye baktığı araştırmasında çocuk sayısının artması ile çatışmada da artış olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kadın ve erkek evlilik akdi ile bir araya geldikleri evlilik birliği içerisinde farklı istek ve arzulara sahip olabilmektedir. İki farklı bireyin ortak sorumluluklar üstlenerek bir araya geldikleri bu yolculuğun en önemli sebeplerinden bir tanesi de çocuk sahibi olma arzularıdır. Çocuk sahibi olmakla birlikte ortaya çıkan sorumluluklar ve

geleceğe dönük kaygılar evlilik ilişkisinde iniş çıkışlara yol açabileceği gibi, taraflardan birinin çocuk sahibi olmak istememesi ya da çeşitli sebeplerden dolayı çocuk sahibi olunamaması gibi durumlarda evlilik ilişkisinde stres ve gerginlik yaratan durumlar yaratabilir.

Ailenin aylık gelir durumu ile çatışma sıklığı değişkenleri arasında ilişkiye bakıldığında iki değişken arasında ilişki olduğu söylenemez. Ancak yapılan analiz sonuçlarında aile aylık geliri 5000 TL ve üzerinde olan katılımcıların yaşadığı çatışma sıklığının diğer gelir gruplarına göre yüksek olduğu dikkat çekicidir. $P = 0.631$, $p > 0.05$ olduğundan dolayı ilişkinin olmadığını ortaya koyan bu bulgu ışığında evlilik ilişkisinde bireylerin çatışma durumlarının gelir seviyeleri ile değerlendirilemeyeceğini, üst ya da alt gelir seviyesine sahip evli bireylerin ilişkilerinde uyum ya da çatışmanın yaşayabileceği söylenebilir. Şendil ve Korkut (2008), evli çiftlerdeki çift uyumu ve evlilik çatışmasını demografik özellikler açısından incelemiştir. Yapılan incelemede evlilik tipi, eğitim, ekonomik güç ve çocuk sayısı değişkenleri ile çift uyumu ve evlilik çatışması arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Önemli bir diğer bulgu da çiftlerin çocuk sayılarının artması ve evlilik çatışma düzeylerinin uyum düzeyleri üzerinde etkin bir değişken olarak bulunmasıdır (Akt; Güren, 2017).

Araştırmada ele alınan diğer bir demografik değişken olan evlilik yılı ve çatışma sıklığı arasında da anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. Ancak evli bireylerin evlilik yıllarına göre çatışma sıklığı dağılımına bakıldığında evli bireylerin evliliklerinin ilk 10 senesinde, sonraki yıllara göre daha fazla çatışma yaşadıkları söylenebilmektedir. Literatürde de, Ovalı'nın (2010) araştırmasında, evli bireylerin evlilik çatışmalarının, bireylerin yaşına ve evlilik süresine göre farklılaşmamasına rağmen, evlenme yaşına göre farklılık olduğunu göstermekte olup bireylerin evlenme yaşı düştükçe evlilik çatışmasında artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kişisel bilgi formu ile katılımcıların yaşam doyumu düzeyi değerlendirildiğinde bireylerin % 65.7 'sinin orta derecede, % 24.7 'sinin yüksek derecede ve %9.7 'sinin düşük derecede yaşam doyumuna sahip olduklarını ifade ettikleri görülmektedir. Tablo 30' a bakıldığında yaşam doyumu ($r = .130$) ile çatışma sıklığı değişkeni arasında pozitif yönde ve zayıf bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle evli bireylerin çatışma sıklığı arttıkça yaşam doyumlarında bir artış olduğu söylenebilir.

Farklı dinamiklerden beslenen evlilik birliği, eşlerin bireysel ihtiyaçlarını, mutluluklarını, kaygılarını, ilgi alanlarını, ruhsal iniş çıkışlarını ilişkilerine yansıtmaları ile

şekillenir. Evlilik birliğindeki uyum ve çatışma biçimi birbirini etkileyen unsurlar iken çatışma da evli bireylerin depresyon eğilimini arttıran bir diğer unsurdur (Kahveci, 2016).

Evlilik ilişkisinde çatışmanın da bir iletişim yöntemi olduğunu, çiftlerin birbiri ile iletişimi kesip kendi içlerine kapanmaları ve devam eden süreçte depresif duygu durumuna bürünmelerindenense çatışma halinde kalıp kendilerini ifade etmeleri ve sağlıklı iletişim yöntemini deneme yanılma yolu ile bile olsa bulmaları tercih edilen bir durum olacaktır. Bu açıdan bakıldığında stres ve rahatsızlık veren durumu çatışma yöntemi ile dahi olsa dışa vurabilen bireylerin yaşam doyumlarında artış olabileceği düşünülebilir.

Yaşam doyumunu ile ilgili elde edilen bir başka bulgu da bireylerin iç dış kontrol odağı eğilimleri ile yaşam doyumları arasında ($r = -.0154$) negatif yönde zayıf bir ilişki olduğudur. Güçlü, Tabak ve Değirmen 'nin (2016) kontrol odağı ve yaşam doyumunu arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarını halk eğitim merkezi öğretmenleri ile yapmışlardır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşam doyumunu düzeylerine göre iç-dış kontrol odağı algılarının farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş olup yaşam doyumları ile dış kontrol odağı algıları arasında negatif yönde, güçlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Güçlü, Tabak ve Değirmen'in ulaştığı bu bulguların yapılan Evli Bireylerin Evlilik Çatışması, Kontrol Odağı ve Kişilik Özellikleri araştırma bulguları ile aynı paralellikte olduğu görülmüştür. Yine iç kontrol odağı yüksek olan öğretmenlerin yaşam doyumları da yüksek çıkması elde edilen diğer bir bulgu olmuştur.

Tablo 30'de verilen araştırmaya ilişkin değişkenler arasındaki korelasyon analizleri bulgularında çatışma sıklık değişkeninin bağımlı değişken olduğu çalışmada, nörotisizm, dışa dönüklük, psikotisizm, yalan ve kontrol odağı değişkenleri ile aralarında ilişki olduğu gözlenmektedir.

Bu ilişkilere bakıldığında, kontrol odağı değişkeni ile çatışma sıklık değişkeni arasındaki ilişki negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu görülmektedir ($r = -.106$). Bu bulgu ışığında bireylerin dış kontrol odağına eğilimlerinin artması ile çatışma yaşama sıklıklarında azalma olduğu, iç kontrol eğilimlerindeki artış ile çatışma yaşama sıklıklarında azalma olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Evlilikle ilgili alanyazına bakıldığında; iç kontrol eğilimi yüksek bireylerin, evlilik ilişkilerinde yaşadıkları çatışma durumları karşısında daha çözümcül ve etkin bir rol oynadıkları görülmekte iken dış kontrol eğiliminde olan bireylerin bu konuda sorumluluk alma eğiliminde olmadığı, çatışmanın kendi davranışlarından kaynaklı olduğunu düşünmediği ve ilişkide daha içe kapanık ve pasif bir tavır içerisinde oldukları görülmektedir. (Doherty, 1981). Yine arkadaşlık ilişkilerinde, iç kontrol odaklı

bireyler, kişilerarası ilişki geliştirme konusunda daha aktif olup bu ilişkilerde yaşanan çatışmaları daha etkin, çözümcül bir şekilde ele almaktadırlar (Morry, 2003).

Miller, ve Ark. (1986) tarafından yapılan araştırmada iç kontrol odağına sahip bireylerin evlilik ilişkilerinde doyum sağlamak için, dış kontrol odağına sahip bireylerden daha fazla çaba sarf ettikleri ve problem çözme davranışı sergiledikleri ortaya konmuştur. (Akt; Çırakoğlu, Tezer,2010). Elde edilen literatür bilgisi ve kontrol odağı değişkeni ile çatışma sıklık değişkeni arasındaki ilişki negatif yönde zayıf bir ilişki olduğu bulgusu ile değerlendirildiğinde dış kontrol odağı eğilimi yüksek bireylerin evlilik ilişkileri içerisinde ve diğer alanlarda kendi davranışları ve bu davranışlarından meydana gelen sonuçlar üzerinde kontrol sahibi olamadıklarına dair inançları nedeniyle evlilik ilişkilerinde yaşanan gerginlik ve huzursuzluk gibi ilişkiyi yoran durumları da değiştirme gücü ve yetisini kendilerinde görmedikleri, kendilerine daha az güvenmeleri ve bu nedenle çatışmaya girme eğiliminde olmayarak daha pasif bir tutum sergiledikleri düşünülebilir. Basım, Çetin, Meydan (2009) 'nın kişilerarası çatışma çözme yaklaşımlarında kontrol odağının rolünü inceledikleri araştırmada da elde edilen bu bulgu ile aynı paralellikte olup iç kontrol eğilimi yüksek bireylerin çatışma çözme aşamalarında çatışmaya yaklaştıkları, dış kontrol odağı eğilimi yüksek olan bireylerin çatışmadan kaçtıkları sonucu elde edilmiştir.

Bir başka araştırmada Skinner (1996), yaşam olayları üzerinde kontrolleri olduğunu düşünen iç kontrol odağına sahip bireylerin yaşanan durumu değiştirmek için uğraştıklarını ve bu konuda ısrarcı olduklarını belirtmiştir. Yine bu kişilerin değişime dış kontrol odağına sahip diğer kişilere göre daha açık (Dönmez,1983), kendilerini problem çözme konusunda daha yeterli gördükleri (Bağlum, 2000), olumsuz durum ve şartları değiştirmeyi daha çok isteyen (Dağ, 1991) bireyler olduğu anlaşılmış ve nedenle çatışma eğilimlerine yatkınlıkları değerlendirilebilir. Bu çalışmaların araştırma sonuçlarını desteklediği söylenebilir.

Araştırmada kullanılan Eysenck kişilik anketi, evli bireylerde nörotisizm, dışadönüklük, psikotisizm ayrıca kontrol amaçlı yalan boyutlarının evlilik çatışması ile ilişkisinin ölçülmesi için kullanılmış olup çatışma sıklık değişkeni ile kişilik özellikleri boyutları arasındaki ilişkiye baktığımızda nörotisizm ($r = .149$), dışa dönüklük ($r = .148$), psikotisizm ($r = .118$) ve yalan ($r = .118$) değişkenleri arasında ilişki olduğu bulunmuştur. Bu ilişkinin pozitif yönde zayıf bir ilişki olduğu gözlenmektedir. Bu alanda yapılan araştırmalar incelendiğinde kişilik özellikleri ile eş seçimi, evlilik uyumu, evlilik çatışması ve boşanma gibi önemli yaşam olayları arasında ilişki olduğunu öne süren araştırma sonuçları bulunmaktadır. Araştırmacılar hangi kişilik özelliklerinin evlilik uyumu ile ilgili olduğunu belirlemeye çalışırken bazı kişilik özelliklerine sahip olmanın daha fazla çatışma

yaşanmasına yol açtığını incelemişlerdir. Eysenck 'in kişiliği boyutlara ayırdığı tanımlayıcı özellikleri duygu ve davranışlarla ilişkilendirdiği görülmüştür. Bunlardan nörotisizm, düşük benlik saygısı, korku, kaygı, çekingenlik, gergin bir hal, duygusal ve mantık dışı davranışlar sergilemeye yatkın kişilik özellikleri ile ilişkilendirilmiştir. Nörotisizm boyutunda yüksek puan alanların söz konusu kişilik özelliklerine sahip olabileceği ileri sürülmüştür (Eysenck ve Eysenck, 1975). Depresif eğilimli davranışların evli bireyler arasında çatışma yaratabileceğine dair pek çok araştırma bulunmaktadır. Beach ve O'Leary (1993), bir çalışmada bir gerginlik anında çiftlerin depresif belirtiler taşıyan davranışlarının evli bireylerin olumsuz tutum ve davranışlarında tetikleyici bir unsur olabileceğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte depresif bireylerin çatışma anında daha negatif ve gergin tutumlar sergileyebileceklerini ve depresif olmayan eşe kıyasla evliliklerine yönelik daha olumsuz düşüncelere sahip olduklarını belirttikleri görülmüştür (Akt: Akar ve ark.,2005a, s.42). Bu çalışmada da çatışma sıklığı ile nörotisizm arasında pozitif yönde ve zayıf bir ilişki olduğu bulgusu doğrultusunda gergin, depresif, kaygılı aşırı duygusal ve düşük benlik saygısına sahip evli bireylerin evliliklerinde çatışma yaşama durumunun arttığı söylenebilir.

Eysenck'in dışadönüklük boyutunda yüksek puan almak girişkenlik, yalnızlık yerine sosyal olmayı tercih etmek, dürtüsellik ve bazı güvenilir olmayan davranışlar sergilemek ile ilişkilendirilmiştir (Eysenck ve Eysenck, 1975). Yapılan çalışmada çatışma sıklığı ile dışadönüklük arasında anlamlı, pozitif yönde zayıf bir ilişki bulunmuştur. Dışadönüklük boyutunun tanımladığı bu kişilik özelliklerine sahip olmanın da evlilikte çatışma sıklığı ile ilişkisinin olduğu anlaşılırken bu ilişki dışadönüklük artarken çatışma sıklığının da arttığı şeklinde ifade edilebilir. Evlilik ilişkisinde dürtüsel tutum ve eşler arasında güven ilişkisini zedeleyen davranışların çatışma sıklığını arttıran bir etken olması öngörülebilir bir sonuç olmuştur. Kişilik boyutlarından bir diğeri olan psikotisizm boyutunda ise insan ilişkilerinde uzak ve duyarsız bir tutum ve antisosyal davranışlar ile ilişki kurulmuştur. Bu kişilik özelliği ile empati kuramama, güvensiz, duygusuz ve saldırganca tutum ve davranışlar ilişkilendirilmektedir (Eysenck ve Eysenck, 1975). Araştırma bulguları ile bu kişilik boyutunun doğuracağı sonuçların aynı paralellikte olduğu görülmektedir. Araştırmada çatışma sıklığı ile psikotisizm arasında zayıf da olsa pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Bununla birlikte yine yalan puanlarında artış oldukça çatışma sıklığı puanlarında da artış meydana geldiği elde edilen diğer bir bulgudur. Bu bulgu doğrultusunda güven, dürüstlük ve sadakat beklentisinin olduğu evlilik ilişkisinde bireylerin yalan söyleme davranışının çatışma yaşanmasına sebep olduğu söylenebilir.

Stinnett ve DeFrain (1985) sağlıklı ailenin özelliklerinden bahsederken duyguları paylaşma, duyguları anlama, bireysel farklılıkları kabullenme, ilgi ve sevgi duygularının gelişimi, işbirliği, mizah duygusu, yaşamı sürdürme ve güvenlik için gerekli olan ihtiyaçların karşılanması, problem çözme, geniş bir felsefi düşünce, taahhüt, takdir duygularını ifade etme, iletişim, birlikte zaman geçirme, maneviyat ve başa çıkma becerileri olarak 15 maddeye dikkat çekmiştir (Akt; Demir 2014). Başka bir araştırmada da, çatışma eşlerin iletişim, problem çözme ve birbirlerini kabul etmedeki güçlükler olarak tanımlanmıştır (Jacobson ve Cristensen, 1996). Bu bilgiye dayanarak, özellikle, problem çözme, duygularını ifade edebilme ve işbirliği yapmanın eşler arasındaki çatışmanın yarattığı sorunları ve birbirlerinin farklılıklarını kabul etmedeki güçlükleri aşmada yardımcı olabileceği düşünülmektedir. İşlevsel olmayan ailelerde ise söz konusu fonksiyonların olmaması ile birlikte evlilik çatışmasında artış beklenebilir. Bu doğrultuda, Eysenck'in kişilik boyutları ile evlilik çatışmasının ilişkili olması beklenen bir sonuç olmuştur.

Araştırmada bağımsız değişkenlerden cinsiyet, eğitim durumu, aile gelir durumu, evlilik yılı ve çocuk sayısı değişkenlerinin yer aldığı Model 1'in p değeri 0.05 değerinden büyük olması nedeni ile model istatistiksel olarak anlamlı değildir (p değeri 0.432>0.05; F(16,231)=1.024). Böylelikle regresyon analizine sokulan araştırmanın demografik değişkenlerinin araştırmanın bağımlı değişkeni olan çatışma sıklığını açıklayıcı bir etkisinin olmadığı söylenebilmektedir.

Model 1'e eklenen yaşam doyumu değişkeni ile oluşturulan Model 2'de istatistiksel olarak anlamlı değildir (p değeri 0.276>0.05; F(17,230)=1.187). Model 2'ye eklenen Nörotisizm, Dışa Dönüklük ve Psikotisizm değişkenleri ile Model 3 oluşturulmuştur. Söz konusu bu model istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır (p değeri 0.035>0.05; F(20,227)=1.697). Model 3'ün açıklama gücü ise ($dR^2=0.053$) %5.3'tür. Model 3'e eklenen kontrol odağı değişkeni ile Model 4 oluşturulmuştur. Model 4 istatistiksel olarak anlamlı çıkmıştır (p değeri 0.033>0.05; F(21,226)=1.694). Model 4'ün açıklama gücü ise ($dR^2=0.056$) %5.6'dır. Eklenen Kontrol odağı değeri ile de modelin açıklama gücünde istatistiksel olarak bir artış olduğu gözlenmektedir (Model 3 $dR^2=0.053$ < Model 4 $dR^2=0.056$). Yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonucuna göre demografik değişkenlerin ve yaşam doyumu değişkeninin çatışma sıklık değişkeni üzerinde bir etkisinin olmadığı gözlenmektedir (p değeri>0.05). Bununla birlikte, ölçeklerden elde edilen Nörotisizm, Dışa Dönüklük, Psikotisizm ve RIDKO değişkenlerinden sadece Dışa dönüklük değişkenin modelde anlamlı olduğu görülmektedir (p değeri=0.04<0.05).

5.2.Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen bulgular ışığında ulaşılan sonuçlar belirtilmiş ve bu sonuçlara ilişkin olarak geliştirilen öneriler sunulmuştur.

Evli bireylerin evlilikte çatışma durumları, sosyo-demografik özellikleri, kontrol odağı yönelimleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkileri incelenmesi sonucunda ulaşılan bulgular değerlendirildiğinde aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

1 - Araştırma kapsamında ulaşılan 363 evli birey ile yapılan çalışmadaki katılımcıların 214'ü kadın,149'u erkektir. Genel olarak araştırmaya katılanların %81'i evde gerginlik yaşamadığını beyan etmiş, öte yandan %19'u gerginlik yaşadığını ifade etmişlerdir.

2 - Evli bireylerin cinsiyetleri ile çatışma sıklığı arasında ilişki bulunmadığı sonucu elde edilmiştir.

3- Araştırmaya katılan evli bireylerin yaşı ile çatışma sıklığı değişkenleri arasında ilişki olduğu görülmektedir.

4- Araştırmaya katılan evli bireylerin sahip olduğu mesleki durumları ile çatışma sıklığı değişkenleri arasında ilişki olduğu bulunmamıştır.

5- Eğitim durumu ile çatışma sıklığı değişkenleri arasında ilişki olduğu söylenemez.

6- Evlilik yılı ile çatışma sıklığı değişkenleri arasında ilişki bulunmamıştır. Ancak genel dağılıma bakıldığında, evliliğin ilk 10 senesinde, diğer dönemlere göre çiftler arasında daha fazla gerginlik yaşandığı söylenebilmektedir.

7- Evli bireylerin çocuk sahibi olma durumu ile çatışma sıklığı değişkenleri arasında ilişki bulunmamıştır.

8- Evli bireylerin sahip olduğu çocuk sayısı ile çatışma sıklığı değişkenleri arasında ilişki bulunmamıştır.

9- Aile aylık gelir durumu ile çatışma sıklığı değişkenleri arasında ilişki olduğu söylenemez.

10- Evli bireylerin yaşam doyumu ile yaşadıkları çatışma sıklığı arasında pozitif yönde ve zayıf bir ilişki bulunmaktadır. Aynı zamanda bireylerin kontrol odağı eğilimleri ile yaşam doyumları arasında negatif yönde zayıf bir ilişki görülmektedir.

11- Kontrol odağı ile çatışma sıklığı değişkenleri arasında negatif yönlü zayıf bir ilişki bulunmuştur. Dış kontrol odağı eğiliminde artış oldukça evlilik çatışması sıklığında azalma olduğu söylenebilmektedir.

12- Evli bireylerde nörotisizm, dışadönüklük, psikotisizm ayrıca kontrol amaçlı yalan boyutlarının evlilik çatışması ile ilişkisinin ölçülmesi için kullanılmış olup çatışma

sıklık değişkeni ile kişilik özellikleri boyutları arasındaki ilişki olduğu bulunmuştur. Bu ilişkinin pozitif yönde zayıf bir ilişkidir.

13- Araştırmada uygulanan hiyerarşik regresyon analizi sonucuna göre demografik değişkenlerin ve yaşam doyumu değişkeninin çatışma sıklık değişkeni üzerinde bir etkisinin olmadığı sonucu elde edilmiştir. Bununla birlikte, ölçeklerden elde edilen Nörotisizm, Dışa Dönüklük, Psikotisizm ve Kontrol Odağı değişkenlerinden sadece Dışa dönüklük değişkenin modelde anlamlı olduğu görülmektedir.

Son olarak araştırma sonuçları ışığında aşağıdaki önerilerde bulunulabileceği düşünülmektedir.

Evli bireylerin evlilikte çatışma durumları, sosyo-demografik özellikleri, kontrol odağı yönelimleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırma çift olmayan evli bireyler ile yapılmıştır. Aynı konunun çift olan evli bireylere uygulanmasının sonuçlarda bir farklılık olup olmayacağını değerlendirmek açısından yararlı olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada kullanılan “Evlilik Çatışması Ölçeği “ tek boyutlu bir ölçektir. Bu sebeple evli bireylerin yaşadığı çatışma alanları ayrı ayrı değerlendirilememiştir. Evlilik araştırmalarına önemli bir katkı sağlaması açısından çatışmanın alt alanlarını da ölçebilen bir ölçek geliştirilmesinin, bu alanda yapılacak çalışmalarda kullanılarak çatışmanın hangi spesifik alanlarda yaşandığı analiz edilerek evlilik ilişkilerinin geliştirilmesine yönelik düzenlenecek eğitimler için faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada kişisel bilgi formunda tek soru ile değerlendirmesi yapılan yaşam doyumu hakkındaki verilerin yaşam doyumu ölçeği ile yeniden yapılabileceği düşünülmektedir.

Özel hayatın gizliliğinin gerekli olduğu düşünülen toplumumuzda evlilik çatışması ölçeğinin grup içerisinde değil, mümkünse çiftlerin kendi yaşam alanında uygulanmasının sağlanması bu alanda çalışma yaşacak araştırmacılara tavsiye edilebilir. Kendi yaşam alanlarında uygulanmasının bireyin eşi ile yaşadığı geçmiş anıları hatırlamasını ve samimi cevaplar vermesini destekleyebileceği düşünülmektedir.

Evlilik çatışması, kontrol odağı ve kişilik özellikleri ile ilgili yapılacak başka çalışmaların, daha büyük gruplarla daha geniş sahada çalışılması ve evlilik çatışmasının farklı değişkenlerle ilişkilerine bakılması evlilik alanında yapılan çalışmalara zenginlik katması açısından önerilebilir.

Araştırma bulgularında ortaya çıkan evlilik çatışması ile kontrol odağı arasında bulunan anlamlı ilişki ve literatürde yer alan, kontrol odağı yöneliminin anne baba tutumları

ile şekillenebildiği bilgisi ışığında gelecek nesillerin sağlıklı aile yapılanmasını desteklemek amacıyla kontrol odağı yönelimini dış kontrol odağı eğiliminden, iç kontrol odağı eğilimine yakınlaştırmayı temel alan ebeveyn eğitimleri geliştirilebileceği düşünölmektedir. Bilinçli ebeveynler tarafından yetiştirilen çocukların ileride hem evlilik yaşantılarında hem de yaşamlarının diğer alanlarında işlevselliklerini artırabilmeleri açısından önemli olduğu düşünölmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, H. (1998). *Ankara'da Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'ne bağlı sosyal hizmet kuruluşlarında çalışan üniversite mezunu evli personelin evlilik doyumlari* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Akar, H., Alpkın, R.L., Beştepe, E., Eradamlar, N., ve Erbek, E. (2005a). Evlilik uyumu. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 18(1), 39-47.
- Aktaş, H.(2008).*Öğretmenlerde denetim odağı ve örgütsel vatandaşlık*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Allport, G. W. (1961). *Pattern and Growth in Personality*, New York: Holt, Rinehart& Winston.
- Altınkurt, Y. K. (2012). *Üniversite çalışanlarının psikolojik yıldırma algıları ile denetim odağı arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir).
- Anderson, A., Hattie, J. A., & Hamilton, R. (2005). Locus of control, self-efficacy, and motivation in different schools: Is moderation the key to success? *Educational Psychology*, 25(5), 517 - 535.
- Arıcak, O. T. (1995). *Üniversite öğrencilerinde saldırganlık, benlik saygısı ve denetim odağı ilişkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Ashby J.S., Kottman T., Draper K. (2002). Social interest and locus of control: Relationship and implications. *Journal of Individual Psychology*, 58(1), 52-61.
- Askari, M., Noah, S. B., Hassan, B. T. ve Baba, B. T. (2012). Comparison the effects of communication and conflict resolution skills training on marital satisfaction. *Internal Journal of Psychological Studies*, 4(1), 182-195.
- Aydoğdu, İ. (2010). *Romantik ilişkilerin kişilik özellikleri açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Bacanlı, H., İlhan, T. ve Aslan, S. (2009). Beş faktör kuramına dayalı bir kişilik ölçeğinin geliştirilmesi: Sıfatlara dayalı kişilik testi (SDKT). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 7(2), 261-279.
- Balkuvvar, N. (1998). *Farklı liselerin öğrencilerin denetim odağı ve sürekli kaygı düzeylerinin belirlenip karşılaştırılması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Basım, H. N., Çetin, F., Meydan, C. H. (2009). Kişilerarası çatışma çözme yaklaşımlarında kontrol odağının rolü. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21.
- Budak, S. (2005). *Psikoloji Sözlüğü*, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik*, İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Pegem Yayınları.
- Büyükşahin, A. (2005). Çok boyutlu ilişki ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *TürkPsikiyatri Dergisi*, 16, 97-105.
- Büyükşahin, A. ve Hovardaoğlu, S. (2007). Yatırım modelinin bazı ilişki değişkenler yönünden incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 22,69-86.
- Canary, D. J., Cunningham, E. M. ve Cody, M. J. (1988). Goal types, gender and locus of control in managing interpersonal conflict. *Communication Research*, 15(4), 426-446.
- Cüceloğlu, D. (1991). *İnsan ve Davranışı*, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Cüceloğlu, D. (1992). *İnsan ve Davranışı: Psikolojinin Temel Kavramları*, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Çelik, E. (2009). *Evli öğretmenlerin bağlanma stilleri, denetim odağı ve bazı nitelikleri açısından evlilik uyum düzeylerinin incelenmesi* (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

- Çevirici, İ. (2014). *Evli bireylerin sosyotropik- otonomik kişilik özellikleri ile iç-dış kontrol odağı arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Çırakoğlu, O.C., Tezer E. (2010). Kontrol odağı ve eleştirel düşünmenin üniversite öğrencilerinin ilişki doyumsuzluklarına verdikleri tepkiler üzerindeki yordayıcı rolü. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13(26), 29-41.
- Dağ, İ. (1991). Rotter'in iç-dış kontrol odağı ölçeği (ridkoö)' nin üniversite öğrencileri için güvenilirliği ve geçerliği. *Psikoloji Dergisi*. 7(26), 10-17.
- Dağ, İ. (2002). Kontrol odağı ölçeği (KOÖ): Ölçek geliştirme, güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49), 77-90.
- Demir, E. (2014). *Farklı denetim odağına sahip evli bireylerin evlilik doyumlarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Diesterhaft, K., Gerken, K. (1983). Self-concept and locus of control as related to achievement of junior high students. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 12(1), 367-375.
- Doğan, H. (2010). *Evli bireylerin, sosyotropik ve otonomik kişilik özellikleriyle evliliklerinde çatışma yaşama durumları arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana. Erişim Adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Doherty, W. J. (1981). Locus of control differences and marital dissatisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 43(2), 369-377.
- Doherty, W. J. and Ryder, R. D. (1979). Locus of control, interpersonal trust, and assertive behavior among newlyweds. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37(12): 2212-2220.
- Dönmez, A. (1983). Denetim odağı ve çevre büyüklüğü. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 16 (1), 37-47.

- Ekşi, H. ve Otrar, M. (2001). Lise türleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 1*, 101-129.
- Elise R. H., Bryan, H., Kathleen, C. ve ark. (1998). Adolescent health: The relationships between health locus of control, beliefs and behaviours. *Guidance & Counseling, 13*(3): 23-30.
- Emiroğlu, K. (2002). *Gündelik Hayatımızın Tarihi*, Ankara: Dost Yayınları.
- Eraslanlı, K. (1990). Aile içi ilişkilerin dayandığı psikolojik temeller. *Samsun On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 5*(1): 51-54.
- Eraslanlı, K. ve Kalkan, M. (2008). *Evlilik ilişkilerini geliştirme kuram ve uygulama*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Erdoğan İ. (1997). *İşletmelerde Davranış*, İstanbul: Dönence Basım ve Yayın Hizmetleri.
- Fazey, D.M.A and Fazey J.A. (2001). The potential for autonomy in learning: perceptions of competence, motivation and locus of control in first-year undergraduate students. *Study in Higher Education, 26*(3): 345-361.
- Fincham, F. D. (2003). Marital conflict: Correlates, structure, and context. *American Psychological Societ, 14*, 23–27.
- Ford, D. L. (1983). Effects of personal control beliefs: An explanatory analysis of bargaining outcomes in intergroup negotiations. *Group & Organization Management, 8*(1): 113-125.
- Goodman, J.H., Cooley, E.L., Sewel, D.R. ve ark. (1982) Locus of control and self-esteem in depressed, low income african-american women. *Community Mental Health Journal, 30*(3): 259-269.
- Gordon, T. ve Özkan, B. (Ed). (1995). *Etkili Anne- Baba Eğitimi: Aile İletişim Dili*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Gökmen, A. (2001). *Evlü eşlerin birbirlerine yönelik kontrolçülük ve bağımlılık algılarının evlilik doyumu üzerindeki rolü* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara. Erişim Adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

- Güçlü, S. Tabak, R.S. ve Değirmen, N. (2016). Kontrol Odağı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki: Halk Eğitim Merkezi Öğretmenleri ile Yapılan Bir Araştırma. *Journal of Current Researches on Health Sector*, 6 (2), 15-26. Erişim adresi: <http://editor.website.tc/492878/652525g55551555tabak5de55irmen.pdf>
- Gül, G. Ve H. Yavuzer, E. (Ed.). (2009). *Aile ve Evlilik Kurumu. Evlilik Okulu*, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Güren, A. S. (2017). *Evli ve çocuk sahibi çiftlerin evlilik uyumu, evlilik çatışması, yakın ilişki düzeyi ve yalnızlık düzeylerinin çocuk yetiştirme tutumları ile ilişkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Hatipoğlu, Z. (1993). *Kadın ve erkeklerin evlilik doyumlarında evlilik çatışmasının ve bazı demografik değişkenlerin rolü* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Hortaçsu, N. (1991). Evlilik ve boşanma nedenlerine verilen önemi etkileyen faktörler olarak değerlendirme yaklaşımı, cinsiyet ve medeni durum. *Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı: Aile ve Toplum Dergisi*, 1(1), 5.
- Eysenck, H. J. (1970). *The Structure of Human Personality*, Londra: Methuen.
- Eysenck HJ, Eysenck SB (1975) *Manual of the Eysenck Personality Questionnaire (adult and junior)*, London: Hodder & Stoughton.
- Hovardalıoğlu, S. (1996). Evlilik için karşılaştırma düzeyi ölçeği (EKDÖ) geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 11(38): 66-77.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1972). Sosyal Değişmenin Psikolojik Boyutları: İzmir Lise Öğrencileri Üzerinde Bir İnceleme. Ankara Sosyal Bilimler Derneği Yay.A-5.
- Kahveci, G.A. (2016). *Evli çiftlerde evlilik uyumu, evlilik çatışma biçimi ve depresyon düzeylerinin değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi).Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Karancı, N., Dirik, G., Yorulmaz, O. (2007). Eysenck kişilik anket – gözden geçirilmiş kısaltılmış formu'nun (EKA-GGK) Türkiye'de geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 18(3): 254-261.
- Kaval, K.(2001). *12 yaş çocuklarında denetim odağını etkileyen bazı değişkenlerin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Kelly, G. A. (1955). *The Psychology of Personal Constructs*, New York: Norton.
- Köknel, Ö. (1986). *Kişilik*, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Köksal, F. (1991). *Denetim odağı ile saldırgan davranışlar arasındaki ilişkiler* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Kuzgun, Y. (1972). *Anne- baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Küçükkaragöz, H. (1998). *İlkokul öğretmenlerinde kontrol odağı ve öğrencilerinin kontrol odağının oluşumuna etkileri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Lelord, F., Andre, C. (2014). *Zor Kişilerle Yaşamak*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Liebert, M. L., ve Spiegler, M. D., (1998). *Personality Strategies and Issues*, California: Brooks/Cole Publishing Company.
- Loosemore, M., Lam, A.S.Y. (2004). The locus of control: A determinant of opportunistic behaviour in construction health and safety. *Construction Management and Economics*, 22, 385-394.
- Miller, P.C., Lefcourt, H. M., Holmes, J. G., Ware, E. E. and Saleh, W. E. (1986). Marital locus of control and marital problem solving. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(1): 161-169.
- Morry, M. M. (2003). Perceived locus of control and satisfaction in same-sex friendships. *Personal Relationships*, 10, 495-509.
- Myers, S. M. and Booth, A. (1999). Marital strains and marital quality: The role of high and low locus of control. *Journal of Marriage and the Family*, 61(2): 423-436.

- Nelson, R. (1990). Parental Hostility, Conflict And Communication In Joint And Sole Custody Families. *Journal Of Divorce*, 13 (2).
- Oğlu, A. M. (2014). *Kendini gerçekleştirme ve kişilik* (Yüksek Lisans Tezi). Arel Üniversitesi,İstanbul.ErişimAdresi:<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Ovalı, H. (2010). *Farklı coğrafi bölgelerde yaşayan bireylerin evlilik çatışmalarının çeşitli demografik özelliklere göre karşılaştırılması* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi,Ankara.ErişimAdresi:<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Ozolins A. R., Stenstrom, U. (2003). Validation of health locus of control patterns in Swedish adolescent. *Adolescence*, 38(152): 650-658.
- Özen, A. (2006). *Evlilik uyumunun yordayıcıları olarak karı ve kocaların değer uyumları ve eşlerin çatışma çözüm stilleri*(Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.ErişimAdresi:<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jp>
- Özgüven, İ. E. (2000). *Evlilik ve Aile Terapisi*, Ankara: Pdrem Yayınları.
- Özgüven, İ. E. (2001). *Ailede iletişim ve Yaşam*, Ankara: Pdrem Yayınları.
- Phares, E. J. (1976). *Locus of Control Personality*, USA: Kansas State University General Learning Press.
- Profeta,Y. (2002). Çocuğun davranış problemleri ile ebeveyn çatışmasını algılayışı arasındaki ilişki (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Rotter, J. B. (1954). *Social Learning and Clinical Psychology*, New York: Prentice-Hall.
- Rotter, J. B. (1966). Generalized expectancies for internal and external control ofreinforcement. *Psychological Monographs*, 80, 1-28.
- Saymaz, Ğ. (2003). *Üniversite öğrencilerinin kişilerarası ilişkileri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

- Stricland, B. R. (1989). Internal-external control expectancies: from contingency to creativity. *American Psychologist*, 44, 1-12.
- Solmuş, T. (2008). *Bağlanma ve Aşkın İki Yüzü*, İstanbul: Epsilon.
- Şenül Öner, D. (2013). Evli bireylerin evlilik çatışması, çatışma çözüm stilleri ve evlilik uyumlarının incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Silvester J, Anderson-Gough FM, Anderson NR ve ark. (2002). Locus of Control, Attributions and Impression Management in the Selection Interview. *J Occupational and Organizational Psychol.* 75: 59-76.
- Storaasli, R. D., & Markman, H. J. (1990). Relationship problems in the early stages of marriage: A longitudinal investigation. *Journal Of Family Psychology.* 4 (1), 80-98.
- Tan, H. (1995). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Tezer, E. (1986). *Evli eşler arasındaki çatışma davranışları: Algılama ve doyum*. (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1995). *Cinsiyet, evlilik uyumu, depresyon ile nedensel ve sorumluluk yüklemeleri arası ilişkiler üzerine bir araştırma* (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Tutarel-Kışlak, Ş. ve Çavuşoğlu, Ş. (2006). Evlilik uyumu, bağlanma biçimi yüklemeler ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler. *Aile ve Toplum Dergisi* 3(9), 61- 68.
- Tuzcu, A. (2017). *Evli bireylerde kişilik özelliklerinin evlilik uyumu ve evlilik doyumu üzerine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Arel Üniversitesi, İstanbul. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Tümer, A. B. (1998). *Evli çiftlerde gözlenebilen çatışma odakları ve iletişim sorunları* (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>

- Uçak, D. (2015). *Evli çiftlerin kişilik özelliklerinin evlilik doyumu ile ilişkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep. Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Uğurlu, O. (2003). *Evli çiftlerde cinsiyet ayrımına ilişkin tutumlar, çatışma yönetimi biçimleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara. Erişim Adresi: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Yağışan N, Sünbül A. M, Yücalan ÖB ve ark. (2007) Müzik bölümü öğrencilerinin benlik imgeleri ve denetim odaklarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 22: 243-262.
- Yalom, M. (2002). *Antik Çağlardan Günümüze Evli Kadının Tarihi*, (Z.Yelçe, Çev.), İstanbul: Çitlenbik.
- Yanbastı, G. (1990). *Kişilik Kuramları*, İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Yavuzer, H. (1995). *Çocuk Eğitimi El Kitabı*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2009). *Evlilik Okulu*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yeşilyaprak, B. (1988). *Lise öğrencilerinin içsel ya da dışsal denetimli oluşlarını etkileyen etmenler* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Yeşilyaprak, B. (1990). Gençlerde Denetim Odağı ve Önkoşulları. V. Ulusal Psikoloji Kongresinde Sunulan Bildiri. İzmir: Ege Üniversitesi.
- Yeşilyaprak, B. (1992). Denetim odağı ölçekleri üzerine eleştirel bir değerlendirme. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(3):23.
- Yeşilyaprak, B. (2000). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*, Ankara: Nobel Yayınları Dağıtım, s. 379.

EKLER

EK 1.

ÖĞRENCİNİN AKADEMİK ÖZGEÇMİŞİ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı	Özge ÇETİNTAŞ
E-postası/Web Sayfası	osgee_k@hotmail.com
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Uzmanlık Alanı	Sosyal Hizmetler

Öğrenim Bilgileri

	Üniversite	Bölüm	Yıl
Lisans	Hacettepe Üniversitesi	Sosyal Hizmet Bölümü	2008
Tez Başlığı	Evlilik Çatışması Kontrol Odağı ve Kişilik Özellikleri		
Tez Danışmanı	Doktor Öğretim Üyesi Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ		

Akademik Eserler

Alanıyla İlgili Bilimsel Kuruluşlara Üyelikler

Alanıyla İlgili Aldığı Ödüller

EK 2.**ONAM VE KİŞİSEL BİLGİ FORMU****Onam Formu:**

Yüksek lisans tezim kapsamında yapmakta olduğum bu araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz için teşekkür ederim. Vereceğiniz yanıtlar araştırma sonuçlarını büyük ölçüde etkileyeceğinden, lütfen soruları dikkatlice okuyup size en uygun seçeneği işaretleyiniz. Verdiğiniz yanıtlar sadece bu çalışmada kullanılacaktır.

Kişisel Bilgi Formu

- 1) Cinsiyetiniz : Kadın () Erkek ()
- 2) Yaşınız : ()20-25 ()26-30 ()31-35 ()36-40
()41-45 ()46 ve +
- 3) Mesleğiniz nedir?
Kamu personeli.....() (Belirtiniz) Ev hanımı ()
Serbest meslek..... () (Belirtiniz)
Diğer..... () (Belirtiniz) İşsiz ()
- 4) Eğitim durumunuz: Okuma yazma bilmeyen ()
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen ()
İlkokul mezunu ()
Ortaokul mezunu ()
Lise mezunu ()
Yüksekokul mezunu ()
Üniversite mezunu ()
Yüksek lisans mezunu ()
Doktora mezunu ()
- 5)Kaç yaşında evlendiniz?.....
- 6) Kaç yıldır evlisiniz?.....
- 7) Çocuğunuz var mı?: Evet () Hayır () Evet ise kaç çocuğunuz var?.....
- 8) Ailenizin toplam aylık geliri ne kadardır?
a) (1000 ve altı)
b) (1000 – 2000)
c) (2000- 4000)
d) (4000- 5000)
e) (5000 ve üzeri)
- 9)Yaşam doyumunuzu nasıl değerlendirirsiniz?
a-) Çok Düşük b-) Düşük c-) Orta d-) Yüksek e) Çok yüksek

EK 3:**Evlilik Çatışması Ölçeği**

Bu anket evli eşler arasındaki anlaşmazlık konularını saptamak amacıyla hazırlanmıştır. Sizden istenen, ankette yer alan konuların her biri için eşinizle aranızda bu konuda bir anlaşmazlık olup olmadığına karar vermeniz ve eşinizle aranızda böyle bir durum yok ise “böyle bir durum yok” seçeneğini, var ama bu durum aranızda gerginlik yaratmıyor ise “ var ama hiç gerginlik yaratmıyor” seçeneğini, var ve bu durum eşinizle aranızda sorun yaratıyor ise ne sıklıkta yarattığını “yılda 1 – 2 kez gerginlik yaratıyor”, “ayda 1 – 2 kez gerginlik yaratıyor”, “haftada 1 – 2 kez gerginlik yaratıyor”, “günde 1 – 2 kez gerginlik yaratıyor”, seçeneklerinden sizin için en uygun olana çarpı (X) işareti koyarak belirtmenizdir.

	Böyle bir durum yok	Var ama hiç gerginlik yaratmıyor	Yılda 1 – 2 kez gerginlik yaratıyor	Ayda 1 – 2 kez gerginlik yaratıyor	Haftada 1 – 2 kez gerginlik yaratıyor	Günde 1 – 2 kez gerginlik yaratıyor
1.Bir yere giderken geç hazırlanma						
2.Buluşma saatlerine geç kalma						
3.Özel günleri (evlilik, yıl dönümü vs) unutma						
4.Giyim biçimine ve saç şekline karışma						
5.Verdiği sözü tutmama						
6.Yapılan bir işi veya davranışı beğendiğini söylememe						
7.İsteklere ve ihtiyaçlara karşı duyarsız olma ve aldırmama						

8.Sürekli olarak alaycı bir tonda konuşma ve alay etme						
9.Davranışları yönetmeye ve düzeltmeye çalışma						
10.Eşe hükmetmeye çalışmak						
11.Kendi isteklerini hep ön plana çıkarma						
12.Tartışmalarda davranışlarını ve söylediklerini kontrol edememe						
13.Dövme, tartaklama, küfretme vb girişimlerde bulunma						
14.Yakın ve sıcak davranmama						
15.Zor anlarda duygusal destek sağlamama						
16.Sigara içme						
17.Alkol kullanma						
18.Uyuşturucu kullanma						
19.Kumar oynama						
20.Farklı politik görüş benimseme						
21.Dinsel inanç konularında anlaşamama						
22.Sadakatinden şüphe etme						

23.Birlikte sinema, tiyatro, arkadaş toplanması gibi yerlere gitmeyi reddetme						
24.Temiz ve düzenli olmama						
25.Evde üstüne düşen görevleri yerine getirmeme						
26.Ufak tefek konuları bile abartarak sürekli olarak tartışma çıkarmaya çalışmak						
27.Boş zamanları tek başına değerlendirmek istemek						
28.Evde başka şeylerle ilgilenmeyip, sürekli kitap vb şeyleri okuma, TV seyretme						
29.Anlatılan konuya ilgisiz kalma ve dinlememe						
30.Evlilik ilişkisinin aksayan yönlerini konuşamama						
31.Evlilik ilişkisinde yeterince açık ve dürüst olmama						
32.Sürekli olarak eşini olumsuz yönde eleştirme						
33.Aile mahremiyetinde kalması gereken olayları başkasına anlatma						
34.Toplantılarda, davetlerde vb yerde karşı cinsten kişilerle fazla ilgilenme, sohbet etme						

35.Diğer kişilere daha ilgili ve sıcak davranma						
36.Kayınvalide – kayınpeder vb yakınlar ile sık görüşme isteği						
37.Başka bir kişi ile eşini aldatma						
38.Çocuk sahibi olmayı istememe						
39.Çocukların okul hayatı ile ilgilenmeme						
40.Çocukların ihtiyaçları ile ilgilenmeme						
41.Çok sayıda çocuk sahibi olmayı isteme						
42.Çocuklarla herhangi bir konuyu tartışmama						
43.Çocuklara sevgi ve şefkat göstermeme						
44.Çocukları şımartma						
45.Çocuklara gerçekleştirilemeyecek sözler verme						
46.Kız / erkek çocuk isteme						
47.Çocuklardan birini kayırma						
48.Çocukları dövme, tartaklama vb girişimlerde bulunma						

49.İş hayatında eşinin kazandığı başarıyı kıskanma						
50.Eşinin işinde terfi edememesi						
51.İşe daha çok zaman ayırma						
52.Çok sık iş seyahatlerine çıkma						
53.İş problemlerini eve taşıma						
54.İş saatlerinin belli olmaması						
55.Paranın kullanımını elde tutma ve eşe para vermeme						
56.Fazla ya da gereksiz harcama yapmayı isteme						
57.Aşırı cimri olma						
58.Sürekli parasal sorunları dile getirme						
59.Düzenli gelire sahip olmama						
60.Kayınvalide – kayınpeder vb akrabaların maddi destek alma/ verme						
61.Cinsel bilgisizlik ve yanlış bilgi sahibi olma						
62.Cinsel soğukluk, iktidarsızlık						

63.Cinsel ilişkiden zevk almama						
64.Çok sık cinsel ilişki isteği						
65.Çok az cinsel ilişki isteği						
66.Farklı cinsel isteklerde bulunma						
67.Doğum kontrol yöntemi konusunda anlaşamama						
68.Doğum kontrolü dikkat etmeme						
69.Kısırlık						
70.Cinsel konularda konuşmaktan kaçınma						

EK 4.**Rotter'in İç /Dış Kontrol Odağı Ölçeği**

Bu anket, toplumumuzdaki bazı önemli olayların farkı insanları etkileme biçimini bulmaya amaçlamaktadır. Her maddede “a” ya da “ b “ harfiyle gösterilen iki seçenek bulunmaktadır. Lütfen, her seçenek çiftinde sizin kendi görüşünüze göre gerçeği yansıttığına en çok inandığınızı cümleyi (yalnız bir cümleyi) seçiniz.

Seçiminizi yaparken, seçmeniz gerektiğini düşündüğünüz ve ya da doğru olmasını arzu ettiğiniz cümleyi değil, gerçekten daha doğru olduğuna inandığınızı cümleyi seçiniz. Bu anket bazı durumlara ilişkin, kişisel inançlarla ilgilidir, bunun için “**doğru**” ya da yanlış cevap diye bir durum söz konusu değildir.

Anketteki cümle çiftleri ile ilgili tercihlerinizi belirtmeye geçmeden önce cevap kağıdının baş tarafında yer alan tanıtıcı bilgiler bölümünü eksiksiz doldurunuz ve sonra da anketi cevaplamaya başlayınız. İlgili şıkkın karşısındaki “(X)” şeklinde parantez içerisine işaretleyiniz. Bazı cümleler sizin (statünüze) durumunuza uygun olmayabilir. Ancak bu anket genel amaçlı olduğu için kendinizi ilgili maddede belirtilen durumda algılamaya çalışarak “onun yerinde ben olsaydım” şeklinde düşünerek seçiminizi yapınız.

Bazı maddelerde her iki cümleye de inandığınızı ya da hiçbirine inanmadığınızı düşünebilirsiniz. Böyle durumlarda kendi görüşünüz açısından gerçeğe uygun olduğuna daha çok inandığınızı cümleyi seçiniz seçim yaparken her bir cümle için bağımsız karar veriniz; önceki tercihlerinizden etkilenmeyiniz.

1. a) Ana babaları çok fazla cezalandırdıkları için çocuklar çok problemlili oluyor.
b)Günümüz çocuklarının çoğunun problemi, ana-babaları tarafından aşan serbest bırakılmalarıdır.
2. a) İnsanların yaşamındaki mutsuzlukların çoğu biraz da şanssızlıklarına bağlıdır.
b) İnsanların talihsizlikleri yaptıkları hataların sonucudur.
- 3.a)Savaşların başlıca nedenlerinden biri, halkın siyasetle yeterince ilgilenmemesidir.
b) İnsanlar savaşı önlemek için ne kadar çaba harcarsa harcasın, her zaman savaş olacaktır.
4. a) İnsanlar bu dünyada hak ettikleri saygıyı er geç görenen.
b) insan ne kadar çabalarsa çabalasın ne yazık ki değeri genellikle anlaşılmaz.
5. a) Öğretmenlerin öğrencilere haksızlık yaptığı fikri saçmadır.
b) Öğrencilerin çoğu, notların tesadüfi olaylardan etkilendiğini fark etmez.
6. a)Koşullar uygun değilse insan başarılı bir lider olamaz.
b) Lider olamayan yetenekli insanlar, fırsatları değerlendirememiş kişilerdir.

7. a) Ne kadar uğraşsanız da bazı insanlar sizden hoşlanmazlar.

b) Kendilerini başkalarına sevdiremeyen kişiler, başkalarıyla nasıl geçinileceğini bilmeyenlerdir.

8. a) İnsanın kişiliğinin belirlenmesinden en önemli rolü kalıtım oynar.

b) İnsanların nasıl biri olacaklarını kendi hayat tecrübeleri belirler.

9. a) Bir şey olacaksa eninde sonunda olduğuna sık sık tanık olmuşumdur.

b) Ne yapacağıma kesin karar vermek kadere güvenmemekten daima daha iyidir.

10.a) İyi hazırlanmış bir öğrenci için, adil olmayan bir sınav hemen hemen söz konusu olamaz

b) Sınav sorulan derste işlenenle çoğu kez o kadar ilişkisiz oluyor ki çalışmanın anlamı kalmıyor.

11. a) Başarılı olmak çok çalışmaya bağlıdır; şansın bunda ya hiç ya da çok küçük payı vardır.

b) İyi bir iş bulmak temelde, doğru zamanda doğru yerde bulunmaya bağlıdır.

12. a) Hükümetin kararlarında sade vatandaş da etkili olabilir.

b) Bu dünya güç sahibi birkaç kişi tarafından yönetilmektedir. Ve sade vatandaşın bu konuda yapabileceği fazla bir şey yoktur.

13. a) Yaptığım planları yürütebileceğimden hemen hemen eminimdir.

b) Çok uzun vadeli planlar yapmak her zaman akıllıca olmayabilir, çünkü bir çok şey zaten iyi yada kötü şansa bağlıdır.

14. a) Hiçbir yönü iyi olmayan insanlar vardır.

b) Herkesin iyi bir tarafı vardır.

15. a) Benim açımdan istediğimi elde etmenin talihle bir ilgisi yoktur.

b) Çoğu durumda, yazı tura atarak da isabetli kararlar verebiliriz.

16. a) Kimin patron olacağı genellikle, doğru yerde ilk önce bulunma şansına kimin sahip olduğuna bağlıdır.

b) İnsanlara doğru şeyi yaptırmak bir yetenek işidir; şansın bunda payı ya hiç yoktur yada çok azdır.

17. a) Dünya meseleleri söz konusu olduğunda çoğumuz, anlayamadığımız ve kontrol edemediğimiz güçlerin kurbanıyız.

b) İnsanlar, siyasal ve sosyal konularda aktif rol alarak dünya olaylarını kontrol edebilirler.

18. a) Birçok insan, rastlantıların yaşamlarını ne derece etkilediğinin farkında değildir.

b) Aslında “şans” diye bir şey yoktur.

19. a) İnsan, hatalarını kabul edebilmelidir.
b) Genelde en iyisi insanın hatalarını örtbas etmesidir.
20. a) Bir insanın sizden gerçekten hoşlanıp hoşlanmadığını bilmek zordur
b) Kaç arkadaşınızın olduğu, ne kadar iyi olduğuna bağlıdır.
21. a) Uzun vadede yaşamımızdaki kötü şeyler, işi şeylerle dengelenir.
b) Çoğu talihsizlikler yetenek eksikliğinin, ihmalin, tembelliğin ya da her üçünün birden sonucudur.
22. a) Yeterli çabayla siyasal yolsuzlukları ortadan kaldıracabiliriz.
b) Siyasetçilerin kapalı kapılar ardında yaptıkları üzerinde halkın fazla bir kontrolü yoktur.
23. a) Öğretmenlerin verdikleri notları nasıl belirlediklerini bazen anlamıyorum.
b) Aldığım notlarla çalışma derecem arasında doğrudan bir bağlantı vardır.
24. a) İyi bir lider, ne yapacaklarına halkın bizzat karar vermesini bekler.
b) İyi bir lider herkesin görevinin ne olduğunu bizzat belirler.
25. a) Çoğu kez başıma gelenler üzerinde çok az etkiye sahip olduğumu hissederim
b) Şans ya da talihin yaşamında önemli bir rol oynadığına inanmam.
26. a) İnsanlar arkadaşça olmaya çalışmadıkları için yalnızdırlar.
b) İnsanları memnun etmek için çok fazla çabalamanın yararı yoktur, sizden hoşlanırsa hoşlanırlar.
27. a) Okullarda atletizme gereğinden fazla önem veriliyor.
b) Takım sporları kişiliğin oluşumu için mükemmel bir yoldur.
- 28.a) Başıma ne gelmişse kendi yaptıklarımdandır.
b) Yaşamımın alacağı yön üzerinde bazen yeterince kontrolümün olmadığını hissediyorum.
29. a) Siyasetçilerin neden öyle davrandıklarını çoğu kez anlamıyorum.
b) Yerel ve ulusal düzeydeki kötü idareden uzun vadede halk sorumludur.

EK 5.**Eysenck Kişilik Anketi -Gözden Geçirilmiş Kısaltılmış Formu**

Yönerge: Lütfen aşağıdaki her bir soruyu, ‘Evet’ yada ‘Hayır’ı yuvarlak içine alarak cevaplayınız. Doğru veya yanlış cevap ve çeldirici soru yoktur. Hızlı cevaplayınız ve soruların tam anlamları ile ilgili çok uzun düşünmeyiniz.

1. Duygu durumunuz sıklıkla mutlulukla mutsuzluk arasında değişir mi?	Evet
Hayır
2. Konuşkan bir kişi misiniz?	Evet
Hayır
3. Borçlu olmak sizi endişelendirir mi?	Evet
Hayır
4. Oldukça canlı bir kişi misiniz?	Evet
Hayır
5. Hiç sizin payınıza düşenden fazlasını alarak açgözlülük yaptığınız oldu mu?	Evet
Hayır
6. Garip ya da tehlikeli etkileri olabilecek ilaçları kullanır mısınız?	Evet
Hayır
7. Aslında kendi hatanız olduğunu bildiğiniz bir şeyi yapmakla hiç başka birini suçladınız mı?	Evet
Hayır
8. Kurallara uymak yerine kendi bildiğiniz yolda gitmeyi mi tercih edersiniz?	Evet
Hayır
9. Sıklıkla kendinizi her şeyden bıkmış hissedersiniz mi?	Evet
Hayır
10. Hiç başkasına ait olan bir şeyi (toplu iğne veya düğme bile olsa) aldınız mı?	Evet
Hayır
11. Kendinizi sınırlı bir kişi olarak tanımlar mısınız?	Evet
Hayır
12. Evliliğin modası geçmiş ve kaldırılması gereken bir şey olduğunu düşünür musunuz?	Evet
Hayır
13. Oldukça sıkıcı bir partiye kolaylıkla canlılık getirebilir misiniz?	Evet
Hayır
14. Kaygılı bir kişi misiniz?	Evet
Hayır

15. Sosyal ortamlarda geri planda kalma eğiliminiz var mıdır? Evet
Hayır
16. Yaptığınız bir işte hatalar olduğunu bilmeniz sizi endişelendirir mi? Evet
Hayır
17. Herhangi bir oyunda hiç hile yaptınız mı? Evet
Hayır
18. Sinirlerinizden şikayetçi misiniz? Evet
Hayır
19. Hiç başka birini kendi yararınıza kullandınız mı? Evet
Hayır
20. Başkalarıyla birlikte iken çoğunlukla sessiz misinizdir? Evet
Hayır
21. Sık sık kendinizi yalnız hisseder misiniz? Evet
Hayır
22. Toplum kurallarına uymak, kendi bildiğinizi yapmaktan daha mı iyidir? Evet
Hayır
23. Diğer insanlar sizi çok canlı biri olarak düşünürler mi? Evet
Hayır
24. Başkasına önerdiğiniz şeyleri kendiniz her zaman uygular mısınız? Evet
Hayır

EK 6.

Ölçek İzinleri

EVLİLİK ÇATIŞMASI ÖLÇEĞİ İZİNİ

Re: Ölçek izni hak.

zeynep@metu.edu.tr

Bugün, 12:42

Siz ↕

Evlilik Yasami Anketi (M...
269 KB

İndir OneDrive - Kişisel konumuna kaydet

Merhaba,

Tez çalışmanız kapsamında kaynak göstererek ekli ölçeği kullanabilirsiniz.

İyi dileklerle.

Doç. Dr. Zeynep Hatipoğlu Sümer

Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Bölümü
06800 Ankara

Quoting özge kekilli <osgee_k@hotmail.com>:

- > Zeynep Hocam iyi akşamlar.
- >
- >
- > Ben Dokuz Eylül Üniversitesinde Aile Eğitimi ve Danışmanlığı
- > Bölümünde yüksek lisans öğrencisiyim. Tez çalışmamda Evlilik
- > Çatışması Ölçeğinizi kullanmak istiyorum. Gerekli izni mail
- > aracılığı ile verirseniz çok sevinirim. Çok teşekkür ederim.
- >
- >
- >
- >
- > Özge ÇETİNTAŞ

EYSENCK KİŞİLİK ANKETİ –GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ KISALTILMIŞ FORMU İZİNİ

Re: İzin hak.

Nuray Karanci

Dün, 22:32

Siz ↵

Merhabalar

Olcegi tez calismanizda kullanabilirsiniz.

Iyi calismalar

Nuray Karanci

Sent from my iPad

On 2 Oct 2017, at 21:47, özge kekilli <osgee_k@hotmail.com> wrote:

Nuray Hocam iyi akşamlar,

Ben Dokuz Eylül Üniversitesinde Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Bölümünde yüksek lisans öğrencisiyim. Tez çalışmamda Eysenck Kişilik Anket - Gözden Geçirilmiş Kısaltılmış Formunu kullanmak istiyorum izniniz olursa. Gerekli izni mail aracılığı ile verirseniz çok sevinirim. Çok teşekkür ederim.

Özge ÇETİNTAŞ

EK 7.

Etik Kurul Kararı

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
ETİK KURULU KARARI

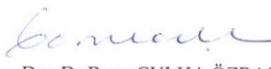
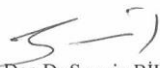
TOPLANTI TARİHİ : 19/10/2017
TOPLANTI SAYISI : 10

KARAR-10-:

Yrd.Doç.Dr.Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ'ün, danışmanı olduğu Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Yüksek Lisans Programı 2016950125 numaralı öğrencisi Özge ÇETİNTAŞ'ın tezi kapsamında gerçekleştireceği uygulamalara yönelik 18/10/2017 tarihli dilekçesi ve ekleri görüldü.

Yapılan görüşmeler sonucunda,

Yrd.Doç.Dr.Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ'ün danışmanlığında, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Yüksek Lisans Programı 2016950125 numaralı öğrencisi Özge ÇETİNTAŞ'ın "Evlü Bireylerin Evlilik Çatışması, Kontrol Odağı ve Kişilik Özellikleri" konulu tez çalışması kapsamında yapmak istediği uygulamaların etik açıdan uygunluğuna oy birliği ile karar verildi.

 Doç.Dr.Bahar BARAN (BAŞKAN)	
 Doç.Dr.Berna CANTÜRK GÜNHAN (ÜYE)	 Doç.Dr.Banu ÇULHA ÖZBAŞ (ÜYE)
 Yrd.Doç.Dr.Sermin BİLEN (ÜYE)	

Uğur Mumcu Cad. 135 Sk. No:5 35380 Buca/İZMİR
Telefon: +90(232)440 09 08 – 440 09 11 Faks: +90 (232) 420 60 45
e-posta: egitimbil.kurul@deu.edu.tr İnternet Adresi: http://ebe.deu.edu.tr/

